

tv-15 naš TOVARIS

Št. 19
14. maja 1987
Leto XXV

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

Cena svobode in pravice

Druga svetovna vojna je trajala na Slovenskem teden dni dlje kot drugod v Evropi

V dneh med 7. in 9. majem 1945 so bile zadnje hitlerjanske vojske dokončno zlomljene. Noč med 8. in 9. majem je prinesla brezpogojno uradno kapitulacijo nemškega nacizma. Evropa je dobesedno utonila v opoju sreče in zmagovalstva.

Toda ta isti čas sta naša 4. armada in 9. korpus preštevala in pokopavala tisoče mrtvih, ki so padli za Trst. Isti čas so enote slovenskega 7. korpusa NOV krvavele na Orlah. Borci 29. hercegovske divizije so s prenekatero žrtvijo prodrli na zahodne dostope k Ljubljani. In ko je prva slovenska narodna vlada, izoblikovana v Ajdovščini, doživljala v osvobojeni prestolnici dne 10. maja veličasten sprejem, divizije 3. armade niso osvajale Štajerske brez boja. Šerčerjeva brigada ni samo udobno primarširala do Velikoveca, Zidanškova in Šlandrova brigada nista zgolj s harmonikami prodrli na celjske ulice, sovjetske in bolgarske čete ne brez prask v Maribor. Vse tja do 15. maja so Tomšičeva brigada in druge enote 4. operativne cone pa 3. in 4. armada NOV med mnogimi spopadi zavzemale Mislinjsko dolino, koroške kraje v Dravski in Mežiški dolini ter Pliberk in Celovec. Streti jim je bilo zadnji odpor von Löhrovih enot, še zlasti pa nagnetenih izdajalcev iz vse Jugoslavije, ki so v smrtnem strahu hoteli poiskati zatočišče pri angloameriških zmagovalcih.

Cepprav je bil ta zadnji teden obdobje obkolitev, zajetij in pogajanj, je vendar še marsikateri borec Titove vojske izgubil življenje. Prenekateri zahrbtna kroga je ubila tega in onega partizana oziroma vojaka JLA, ko je izpolnjeval povelja. V zraku je visela celo nevarnost, da bo prišlo do bojev med prodirajočimi našimi četami in zahodnimi zavezniki.

Od kod tolikšna srditost in zagrizenost, da je šele teden dni po splošnem koncu vojne v Evropi naša dežela dočakala mir? Potrdil se je geopolitični pomen Slovenije in »ljubljskih vrat«, tega prehodnega vozišča med evropskimi ozemlji in stranmi neba.

Toda še pomembnejši so bili drugi razlogi. Poveljnikom nemških armad je bilo pod čast položiti orožje pred »banditi« in tako priznati, da so jih porazili pravisti, ki so jih bili Nemci leta dolgo zločinsko strahovali. Okupatorji so se bali maščevanja. Ustaši, četniki, belogardisti in kdo ve še kateri kvizlingi krvavih rok, ki so vse od leta 1941 netili državljansko vojno in zagrešili proti jugoslovanskim narodom nezaslišana grozodejstva, so se vdajali samo pod težo močnejše sile, vedoč, da jih čaka pravična kazen. Zavlačenje bojev je šlo na roko mnogim politikom in diplomatom, ki so že tehtali, kako naj se vzpostavi v Evropi proslulo ravnotežje sil, kako naj se oblikujejo interesne sfere in se kotijo podobne spletke. Zmagovitim zaveznikom je bilo malo mar vse drugo, razen lastnih koristi. Zlasti jim ni bil mar stoletni združitevni program malega in neuglednega naroda, program Zedinjene Slovenije... Potem, ko so zasnovali nepravilne meje na zahodu in na skrivaj sklenili odtrgati od matice Trst, Gorico, Beneško Slovenijo, so se že zaročili zoper Slovence tudi na avstrijskem severu: zato jim je šlo v račun, da traja vojna zmeda čim dlje in se polagoma odrine Slovence od Roža, Podjune in Zile, od Celovca in Gospe Svete. Teden dni trajajoče, z zvenketom orožja garnirano ribarjenje v kalnem je prispevalo, da se izničijo vojaške zasedbe nove jugoslovanske vojske, zasedbe mlade socialistične države, ki je naposled morala popustiti v dobro svetovnega miru.

Cena svobode in pravice, ki smo jo plačevali Jugoslovani štiri leta NOB in še teden dni dlje od drugih evropskih narodov, je bila na Primorskem in Koroškem grobo razvrednotena. Pomiriti smo se morali z goljufijo, ki je zarezala v slovensko živo telo. Toda, če smo že izgubili svojo zemljo, nam nihče na svetu ne more preprečiti, da ne bi ohranili tiste zveze s svojim odtrganim narodnim življenjem, ki jo imenujemo: načelo slovenskega kulturnega prostora. **Z. K.**

Jože Smole – iz govora na slavlju ob dnevu zmage v Ljubljani

Utrimo si pot

Ljubljana, mesto-heroj, danes znova praznuje zmagoviti, simbolični »juriš na nebo«. Na veličastni počastitvi dneva osvoboditve izražamo našo notranjo silo in odločno pripravljenost, da si utremo pot k skupno zastavljenim ciljem.

Ob obletnici zmage nad fašizmom se z globokim spoštovanjem spominjamo sinov in hčera vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so svoja dragocena življenja vgradili v temelje svobodne in nove socialistične samoupravne Jugoslavije, ki so s svojo krvjo prisegli enakopravnosti, bratstvu in enotnosti njenih narodov in narodnosti.

Naše letošnje slavje pa ima še zlasti svečano obeležje, saj poteka v letu, ki nas neposredno veže na izročilo 50. obletnice ustanovnega kongresa KPS na Čebinah ter prihoda tovariša Tita na čelo KPJ, voditelja našega NOB, ki se ga spominjamo s ponosom in občudovanjem, političnega in vojaškega stratega, izrednega državnika, predvsem pa velikega borca za mir.

Živi obroč, ki ga vako leto strnemo okrog svobodne Ljubljane, ni zgolj spoštljiva počastitev spomina desetisočev partizanov, aktivistov Osvobodilne fronte, talcev, internirancev in drugih, ki so obranili Ljubljano pred okupatorjem, ampak tudi radost in ponos nad prehojeno potjo v svobodi naše socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije. Ta velika manifestacija je tudi potrditev zavesti občanov, da so nepremagljivi, če so prepričani, da bodo naša prizadevanja rodila sadove današnji in prihodnjim generacijam.

Priložimo zato danes, spoštovane tovarišice in tovariši, v mesecu mladosti, svoj delež lepšemu jutri vseh otrok in ljudi na svetu, predvsem pa krepitvi zavesti o prepotrebem sožitju med narodi in narodnostmi Jugoslavije in vsega sveta. Poglobimo vedenje o tem, da je lahko Socialistična federativna republika Jugoslavija stabilna le, če se v njej potrjuje in razvija sleherni narod in narodnost ter če se z ustavo dogovorjeni skupni trajni interesi uresničujejo ob polni enakopravnosti in odgovornosti za lastni in skupni razvoj.

Smo za vse pozitivne spremembe, ki krepijo učinkovitost in odgovornost v gospodarstvu in družbi ter prispevajo k uspešnejšemu uresničevanju skupnih interesov, predvsem pa k poglobljanju našega nadaljnega samoupravnega socialističnega razvoja. To dolgujemo sebi, spoštovane tovarišice in tovariši, še toliko bolj pa vsem tistim, ki leto za letom že 25 let vedno znova, skupno s svojimi učitelji – borci prihajajo po Poteh, kurirčkove pošte, po Poti spominov in tovarištva in od drugod. Na načelih enakopravnosti, opiranja na lastne moči in odgovornosti za lastni razvoj pa lahko to tudi uspešno storimo.

Ob koncu poti kurirčkove torbice '87

Tovarištvo je plemenita vrлина

Kilometri in kilometri poti letošnje kurirčkove torbice iz petih slovenskih smeri so se srečno strnili v našem mestu-heroju Ljubljani 9. maja, in sicer na slovesni prireditvi Pohoda po poteh spominov in tovarištva, s katerim so letos pohodniki, mladi in stari, že enaintrideset let proslavili osvoboditev slovenskega glavnega mesta. Ne samo živi obroč okoli Ljubljane, tudi sobotno popoldne je še živel in blestel v spominu na herojski boj, na žrtve in ob številnih športnih prireditvah, ki so se zavlekle pozno v večer, in mesto je živelo svojo svobodo v prijateljskem, tovariškem, tekmovalnem duhu.

Izbrali smo misli, ki so pot kurirčkove pošte prestregle nekje na poti in ne želimo, da bi bile pozabljene. Naj živijo med mladim rodom, ki kurirčkovo torbico vpleta v te svoje pomladanske dni, ki s kurirčkovo pošto prepreda spomin na dni partizanskih kurirjev in obenem tke vanjo svoje misli, svoje želje in hotenja.

Tovarišica **Rezka Kosmač** je članica organizacije borcev v Cerknem. Vsako leto ob prihodu kurirčkove torbe v ta kraj »zibelke partizanstva« pripoveduje učencem tamkajšnje osnovne šole, ki nosi ime Spomenik NOB, dogodivščine iz vojnih dni in jim polaga na srce vzpodbudne besede. Tudi letos se je odzvala njihovega vabilu in jim dejala:

»Da, dragi prijatelji, že 25 let si vsako pomlad številni pionirji po vsej Sloveniji nadevajo na svoja ramena kurirčkovo torbico ter krenejo po nekdanjih skrivnih in nevarnih poteh paartizanskih kurirjev.

Na teh pohodih obujate spomine na vaše sovrstnike, prave najmlajše kurirje, na tovarištvo, bratstvo, ki so ga le-ti pomagali gojiti v najtežjih pogojih naše revolucije.

Ker pa nobena stvar ni trajna, če je ne gojimo, utrjujemo in razvijamo, je tudi

nose in pokažite čut solidarnosti povsod, kjer je to potrebno. Ljubite našo lepo svobodno domovino ter bodite vedno pripravljeni brati njeno neodvisnost.

Mi, borci, vam zaupamo in nas bodri zavest, da boste naši dobri nasledniki ter nekoč dobri upravljalci s sadovi svojega dela.«

Zaupanje v mladi rod, ki bi ga veljalo še dostikrat ponoviti in dokazati, saj se vse prevečkrat zgodi, da ostane samo v neizrečenih mislih in od tod tu in tam razkorak

dolžnost nas vseh, da sadove NOB čuvamo in bogatimo tako, da nam bo naš vsakdan še lepši.

Ko se dogovarjate o delovnem programu vaše pionirske in mladinske organizacije, ne prezrite osnovnih in temeljnih človeških vrednot. Gojite lepe medčloveške od-

med generacijama. Pa bi morali graditi na zaupanju! Pionirji ga na poteh kurirčkove pošte dokazujejo in opravičujejo. Z roko v roki naj si generacije utirajo pot. Samo v tem je naša moč, v tem je naša prihodnost.

Živa Drole

Slovesno tudi na Orlah

Številnim prireditvam ob obletnici osvoboditve in končne zmage nad fašizmom so se s svojo pridružil tudi številni občani, preživeli borci 15. in 18. divizije in drugih partizan-

Pohod – sporočilo miru in sožitja

V spomin na čas, ko so okupatorji obdali Ljubljano z bodočo žico, so tudi letos številni ljubljanci, pa tudi prebivalci drugih krajev, sklenili živ obroč okrog mesta in tako počastili spomin na junaški boj in žrtve, ki jih je naše glavno mesto moralo žrtvovati za našo svobodo. Ob dnevu zmage v soboto, 9. maja je Ljubljano obkrožilo okoli 80 tisoč pohodnikov in tekmovalcev, na vseh dosedanjih pohodih pa že več kot poldrugi milijon udeležencev.

Vreme, kakršno je bilo tega dne, je mnoge zvalo na to enkratno množično prireditev, ne glede na dolžino proge. V tekmovalnem delu so sodelovali pravi tekmovalci, v večti-sočglavi množici pohodnikov pa je bilo veliko družin, ki so s tem pohodom ob koncu tedna takole proslavile ta dan.

Partizanskega pohoda na 35 kilometrov se je udeležilo približno 450 najbolj vztrajnih ka-

veljcev in korenin in mnogi med njimi so v rekordnem času sklenili obroč okoli Ljubljane. Hoja je bila zares prijetna in ne dolgočasna, pripomnela pa sta ji lepo vreme in prijetno vzdušje med vsemi pohodniki. Morda bi v prihodnje veljalo

skih enot, ki so osvobajale Ljubljano, mladina, pripadniki TO, JLA, milice in številni predstavniki družbenopolitičnega življenja občine Vič-Rudnik in mesta Ljubljana.

Na Orlah pri Ljubljani, kjer so pred sedemdesetimi leti potekali sklepni boji, se je v petek 8. maja pred spomenikom zbralo več sto udeležencev, zbranim pa je med drugim spregovoril slavnostni govornik Drago Černuš, predsednik OK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik. Po kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci osnovnih šol Lavrice in Škofljice in godb na pihala milice, so delegacije položile vence, vod pripadnikov JLA pa je izstrelil častno salvo.

Jože Čurin

pohod na tej najdaljši progi organizirati v še zgodnejših urah, saj bi se tako izognili vročini, mnogi izmed udeležencev pa bi se laže udeležili sklepne slovesnosti. Slednje velja v promislek organizatorjem pohoda, ki sicer svoje naloge opravljajo v zadovoljstvo vseh!

Jože Čurin

Ob seji Predsedstva RK SZDL

Ohraniti lansko raven družbenih dejavnosti

Kako je z zgodovinskim NOB?

Čeprav se je zdelo, da bi kazalo za borčevske potrebe prislusniti predvsem drugi točki dnevnega reda zadnje seje predsedstva RK SZDL, ki je obravnavala predlog programa zgodovinskega NOB, je bila informacija o položaju družbenih dejavnosti v zvezi z izvrševanjem novega obračunskega sistema takorekoč neločljivo povezana s tem in bomo torej morali pokukati še na to širše področje.

Sicer po zagotovitvah Izvršnega sveta SR Slovenije sedanji rezultati gospodarjenja še ne narekujejo sprememb resolucijskih ciljev, je poudarila uvodoma Božena Ostrovršnik, kljub temu pa bo ob majski analizi IS SRS pripravil ustrezen predlog, če bodo podatki tako zahtevali. Kajti, je nadaljevala uvodničarka, resolucija 1987 je bila vendarle pripravljena ob koncu lanskega leta, ko so bili obeti gospodarjenja bolj optimistični in se je to odražalo tudi z izenačevanjem osebnih dohodkov delavcev v družbenih dejavnostih z onimi v gospodarstvu. Cilj doseči razmerje, kakrš-

no je bilo med tema dvema skupinama zaposlenih v letu 1979, se, tako se zdi, vse bolj odmiha. Številke o lanskem republiških povprečjih in razmerjih tako govorijo o ugodnem doseženem stanju, podobe v občinah pa so, po besedah Božene Ostrovršnik, povsem drugačne. Tako so v nekaterih občinah dosegli OD v kulturi in izobraževanju komaj 17,5 starih milijonov dinarjev, drugod pa trideset in celo štirideset milijonov dinarjev!

Takšno stanje (in slabšanje stanja v gospodarstvu) ter k temu še februarja sprejeta intervencna zakona o začasni prepovedi razpolaganja s sredstvi za negospodarske in neproizvodne investicije, dodajajo letošnjim kulturno-izobraževalnim planom še dodatno skeptično obeležje. Presežki sredstev v sisih, njihovi blokirani računi, znižane prispevne stopnje in prvi zapleti pri izplačilih aprilskih plač... to je podoba trenutka. Nelikvidnost je čez noč udarila po programih (kulturne skupnosti, na primer) in takšno stanje nam poznavalci obetajo tudi za naslednje mesece. Kako bo

torej mogoče vztrajati na resolucijskih določilih, se sprašuje človek, ko iz preteklosti vemo, da iz vreče lahko jemlješ le, dokler je še kaj v njej? Rekli so, da ni mogoče z ničemer, kar ni bilo že prej dogovorjeno, širiti programov.

To je torej en obraz problema. Če ga projiciramo na področje zgodovinskega NOB, bo kaj hitro jasno, da so tudi to dejavnost zajele vse ujme in tegobe sedanjega stanja. Pri tem pa so v razpravi (po predhodni obravnavi v Svetu za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije), na seji predsedstva RK SZDL, tako delegatski predstavniki ZZB NOV Slovenije kot tudi predstavniki društva zgodovinskega NOV, želeli od skupne fronte doseči predvsem zagotovilo, da bo podprla in resneje zastavila besedo v kulturni, izobraževalni, raziskovalni in še kateri samoupravni interesni skupnosti, da bodo programe izdajanja knjig na temo NOB dajale v svoje programe dela, jih obravnavale enakopravno z drugo temati-

ko in jih potem tudi ustrezno sofinancirale. Kajti, z veliko dobre volje, samoodpovedovanja in odrekanja so številni avtorji zgodovinskega dela opravljali to delo dolga leta – za najskromnejša finančna nadomestila; nalog in načrtov za zaokrožitev nujnega zgodovinsko-preglednega opusa pa imajo še precej. Ker je pomoč še živih udeležencev NOB pri tem delu še vedno izjemno dragocena, kaže z realizacijo pohiteti. Takšen je bil nazadnje tudi sklep seje predsedstva RK SZDL: da se bo zavzelo za to, da bodo delegati v kulturnih in raziskovalnih skupnostih upoštevali (pri vprašanju prioritete) enkratnost narodnoosvobodilnega boja za obstoj slovenskega naroda pa tudi dejstvo, da se vrste borcev redčijo.

Zavezali so se tudi, da se bodo zavzemali za to, da bo zgodovinski komisiji pri predsedstvu RO ZZB NOV Slovenije konkretno odmerjenih več sredstev za konkretno predložene programe iz knjižnice NOV in POS ter iz knjižnice OF.

B. Ž. J.

Ob dnevu varnosti

Včeraj, v sredo 13. maja 1987, je minilo trideset let, odkar je maršal Tito podpisal v Drvarju dokument o ustanovitvi Oddelka za zaščito naroda (Ozne) kot enotne varnostne službe nove Jugoslavije. Ta datum so si izbrali za svoj praznik tudi pripadniki vseh naših varnostnih služb.

Vendar pa sega razvoj naših varnostnih organov že v začetek narodnoosvobodilnega boja, to je v sam začetek priprav na vstajo. Centralni komite KPJ je na podlagi izkušenj iz predvojnega revolucionarnega boja sprel na majskem posvetovanju 1941 v Zagrebu sklep o zaščiti pred delovanjem sovražnikovih obveščevalnih

služb. Na znamenitem posvetovanju v Stolicah so sprejeli sklep o ustanovitvi obveščevalnih organov v vseh štabih in odredih. Vrhovni štab pa je izdal vrsto navodil za organiziranje varnostnih organov in služb, kljub temu pa je dal glavnim štabom precej možnosti, da jih organizirajo tako, kot jim najbolj ustreza.

V Sloveniji je tako nastala avgusta 1941 enotna obveščevalna služba, ki se je maja 1942 preimenovala v Varnostno-obveščevalno službo-VOS.

Vrhovni štab NOV in POJ je med vojno ustanovil Komisijo za boj proti peti koloni in terorizmu. Kasneje so nastale še OZNA, KNOJ in

... in dobri strelski pripravljenosti.

VDV. To kaže, da sta moč in učinkovitost naših varnostnih organov rasli iz revolucije in predvojne samozaščite dela. Svoje delo pa so varnostni organi gradili tudi na podpori vsega aktivno vključenega prebivalstva v narodnoosvobodilni boj in kasneje na prizadevanjih delovnih ljudi za obnovo in graditev socialističnih odnosov. Na podlagi tega je bil prepreden tudi poskus, da bi razvijali varnostne organe ločeno od naše družbe.

Letošnjo obletnico ustanovitve naših varnostnih organov smo praznovali v zelo zapletenih mednarodnih razmerah in v času, ko si prizadevamo odpraviti vse nakičene težave. To pa zahteva od vseh nas, še posebej pa od varnostnih organov, večje napore za boljše varnost.

Danes je delo varnostnih

organov bistveno lažje, kot pa je bilo takoj po vojni. Zasnova splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite je namreč takšna, da skrbimo za svojo varnost vsi. Toda na žalost sistem družbene samozaščite še ni zaživel tako, kot bi si želeli. Zato si bomo morali v prihodnje prizadevati, da bo vsak naš občan in delovni človek spoznal, da bo najbolj varen, če bo tudi sam skrbel za svojo varnost.

Tudi delavci organov za notranje zadeve se vse bolj naslanjajo na občane. Predvsem pa so pri svojem delu postali veliko bolj odgovorni za stanje na svojem delovnem območju. Tako pa se je s tem odpiranjem proti družbi povečal tudi družbeni vpliv na delo varnostnih organov.

Bojan Kuntarič

Pomemben del naših varnostnih organov je tudi vojaška policija, v kateri namenljajo veliko pozornosti borilnim sportom...

Milijarde na smetišču

Med plastičnimi vrečami, ki so jih pred prvomajskimi prazniki pripeljali delavci Čistoče na zagrebško smetišče v Jakuševcu, so se znašle tudi vreče z denarjem. Ko so jih iztovarjali, si je približno 70 naključnih »obiskovalcev« smetišča poskušalo prigrabiti čimveč bankovcev, ki so leteli iz vreč, in čimprej izginili s smetišča. Milica je bila o tem takoj obveščena in je blokirala celotno območje.

Po sporočilu zagrebškega sekretariata za notranje zadeve so kriminalistični inspektorji tisto noč odkrili trinajst oseb s smetišča, pri katerih so našli 2,1 milijona dinarskih in deviznih sredstev. Lastnik vreč z denarjem se do takrat še ni oglasil.

Koliko denarja je bilo na smetišču in kako je tja prispel, za zdaj še ni bilo mogoče točno ugotoviti. Omenjajo številke, ki se gibljejo od 300 do celo 600 milijonov dinarjev. Poleg dinarjev so kriminalistični organi našli tudi večjo količino lir, dolarjev, švicarskih frankov in drugih valut.

Z obsežno akcijo poskušajo zdaj ugotoviti, kdo je lastnik tega denarja in kako je toliko sredstev prispelo na smetišče.

Ob branju te vesti pa me je prešinila malce zlobna misel: če imajo Zagrebčani toliko denarja (dinarjev in tujih valut), da ga kar v vrečah vozijo na smetišče, zakaj mora potem vsa Jugoslavija prispevati znatna sredstva za zagrebško Univerziado '87?

Ko sem že pri Univerziadi '87, potem še vprašanje slovenskemu izvršnemu svetu: Koliko mora SR Slovenija prispevati za zagrebško Univerziado? V javnosti namreč o tem krožijo različne številke, ki so pa precej visoke. Ali ni sedaj priložnost, da slovenska vlada o tem uradno obvesti javnost in nalije čistega vina?

Spomnil sem se namreč nedavne izjave Mitje Ribičiča: »V Pivovarni Laško so mi povedali, da so lani prispevali za Kosovo šest milijard dinarjev in da jih morajo letos trideset. Direktor pravi, da mora to skrivati pred delavskim svetom, ker bi šli delavci, če bi to izvedeli, na ulice. Preverjal nisem. Povem le, kar sem slišal.«

Želim, da bi slovenska vlada odgovorila na zastavljeno vprašanje vsaj do zagrebške univerziade, ki bo, kot je dobro znano, od 8. do 19. julija letos.

Jože Oblak

Letos smo na vrsti Slovenci

Kdo bo predsednikoval jugoslovanski mladini?

Začel se je pravi predvolilni boj. Slovenski mladinci so se opredelili za javno demokratično razpravo vedno in povsod, zato jo mislijo izpeljati tudi ob izbiri svojega kandidata za predsednika jugoslovanske mladine. Cilj je vsem skupaj jasen: jasen je program, jasne so kongresne usmeritve slovenskega mladinskega kongresa in skupni dogovori v 12. kongresu ZSMJ. »Do naše organizacije in do jugoslovanske javnosti smo dolžni to izpolnjevati,« so poudarili mladinci na seji predsedstva 8. maja, »naša prva dolžnost pa je prav ustrezno kadrovanje v naši organizaciji.«

Koga in kako izbrati? Na osnutku kandidatne liste za imenovanje so ostali Željko Cigler, Jože Školč in Sandi Češko. Tone Anderlič in Bojan Klenovšek nista pripravljena kandidirati in prav tako ne Borut Šuklje, kot član predsedstva konference ZSMJ.

Krmarjenje na čelu jugoslovanske mladine gotovo ni zavidljivo in zahteva veliko osebnih sposobnosti. Jasno in glasno mora vedno zastopati svoje stališče. Obenem pa zahteva tudi veliko poznavanja; poznavanja stičnih točk obeh kongresov – ZSMS in ZSMJ, kajti le to mu omogoča dialog. Mladinci so izrazili željo, da s svojim kandidatom na čelu jugoslovanske mladine dajo čim večji prispevek v smeri razvoja organizacije, kakršnega sledijo zadnjih pet let. Toda, kdo od evidentiranih bo idealen? Ocene, ki so doslej napisane, kažejo bolj kvantitativno kot kvalitativno dosedanje delo in prizadevanja kandidatov. Pokazali pa naj bi, kaj so doslej naredili in ne le, kaj so poskušali narediti. Zato so zadolžili kadrovske komisije, da do 15. maja dopolni že zapisani oceni Sandija Češka in Boruta Šukljeta, obenem pa pripravi oceni za Željka Ciglerja in Jožeta Školča (zanj bo treba še preveriti, ali bo moral na služenje vojaškega roka pred junijem 1988).

Poleg ocen kadrovske komisije pa se bodo kandidati še sami predstavili. Dobili so nalogo, da do 15. maja pripravijo svoja premišljanja, posebne poglede, metode in načine dela, ki jih mislijo uporabiti za najustreznejši način reševanja sklepov mladinskega kongresa v Krškem, povezano s sklepi 12. kongresa ZSMJ, ob upoštevanju vseh specifičnosti v delu Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Pri tem morajo upoštevati, da je predsednik predsedstva zvezne konference ZSMJ v zelo tesni operativni povezanosti z vsemi člani predsedstva ZSMJ. Upoštevati mora program, ki ga vodi predsedstvo ZSMJ in njegovi organi, v tem okviru pa tudi program ZSMS.

Občinske, mestni ter univerzitetni konferenci bodo programe ocenjevale po 15. maju, po dnevu mladosti pa se predsedstvo RK ZSMS spet namerava sestati. Zaenkrat ne čutijo potrebe, da bi zaradi tega sklicevali regijske posvete predsednikov in sekretarjev občinskih konferenc ZSMS.

Vsekakor nov način kandidiranja krepko posega v ustajene tokove demokracije. Kako bo to sprejeto v slovenskem in jugoslovanskem prostoru?

Živa Drole

Partizanski epigrami

9. maj

*Herojsko mesto jim nastavlja lice:
vsem mladim, starim, ki spomin goje
na čase strašne, ko okrog Ljubljane
obroč bodeči stiskal je srce...*

Kaj zdaj si znotraj pletli bomo žice?

Metamorfoza

*Idejni plenum je minil tam v dvorani,
kjer ogenj se kresal je iz besed.*

Res – nič zato se ni spremenil svet.

*Le mi kot tolikokrat v zadnjih letih spet
dejanja čakamo v tišini zbrani.*

Narobe svet

*Socializem – štrajki isti
kot stari svet jih že pozna?
In stavkokazi komunisti?
Ne verjemite mi tega!*

*Razredni boj? Labinski pat poimenovali bi to zgodbo, da
spomnil ni se sindikat na referendum, spremljan z godbo.*

*Je delavcem nastavljal past
v imenu reda in miru.*

*V resnici pa ta božja mast
zaučarja na PETROPERU!*

Praznična pesem

*Dan mladosti ni primeren
za toplih bratstev radosti.
Praznik dela nič bolj vreden
molitvenega shoda ni!*

Kritika

*Smo ena štirih DPO
na fronti tej široki;
a včasih bi podvomil kdo,
da gremo z roko v roki.*

*Poštenih, ostrih smo bosed
v razlagah misli borcev,
pa davijo jih v nedogled
poplave kompromisnih vzorcev.*

Samokritika

*Življenja zakon res je beda;
mladost smo s puško preživeli,
v garanju dolgem osiveli,
ostala nam je le – beseda...*

M. Seliškar

Plaketa mesta Maribor narodni junakinji Albinca Hočevar

Ob letošnjem prazniku občin in mesta Maribor so izročili narodni junakinji Albinca Hočevar plaketo mesta Maribor. Za svoje izredne zasluge v NOV je bila že leta 1952, stara komaj 27 let, razglašena za narodno herojino Jugoslavije in je nosilka številnih odlikovanj ter vrste družbenih priznanj. Rodila se je 12. septembra 1925 v Vinici v Beli Krajini. Osnovno šolo je obiskovala v Črnomlju, končala pa v Ajdovcu. Že z devetimi leti je morala od doma na delo, saj je mati z osmimi otroki po očetovi oz. moževi smrti ostala sama. Njeno otroštvo je bilo težko in že v rani mladosti se je porodila v njej želja za izboljšanje življenjskih razmer.

Albinca Hočevar se je vključila v NOB že leta 1941. Vzdrževala je zvezo med Novim mestom in Brezovim rebrom, kjer je bilo partizansko taborišče. Po nasvetu partijskega aktivista se je decembra 1941 zaposlila v gostišču v Novem mestu, kjer se je, organizirana v trojke, vključevala v trosilne akcije in vzdrževala zvezo s kurirji, ki so prihajali v mesto. Po treh mesecih se je preselila v Češko vas k materi. Tu je bila javka za zvezo, ki jo je Al-

binca vzdrževala vse do junija 1942, ko je bila izdana. Tedaj se je umaknila na Brezovo rebro v Joštovo zaščitno četo zapadno-dolenjskega odreda. Avgusta 1942 je bila sprejeta v SKOJ in se je decembra tega leta vključila v 3. četo 3. bataljona Tomšičeve brigade, kjer je bila bolničarka in bataljonski sekretar SKOJ. Izredno se je odlikovala v težkih bojih 25. marca 1943, ko je rešila ranjence dveh brigad. Tretjič je bila bitki za Turjak. Tu je v težkem boju sredi vasi skočila k hudo ranjenemu partizanu mitraljezcu, zgrabila za mitraljez in z njim začela streljati po belogardistih. V trenutku je v njeno nepo-

sredno bližino priletela mina in jo hudo ranila. Odpeljali so jo v bolnico Jelendol pri Kočevskem Rogu, nato v Črmošnjice in od tu evakuirali v Žumberak. Februarja 1944 je težko ranjena (komaj se je premikala z berglami) odšla po pomoč v Maliče in tako rešila ranjence, da niso izkravali. Aprila 1944 je odšla na belokranjsko območje in je sodelovala v večjih bojih belokranjskega odreda. Od maja do julija 1944 je bila v partijski šoli v Kočevskem Rogu, nato pa kot bolničarka v raznih krajih in nazadnje v otroškem domu Novigrad. Ponovno se je hotela priključiti borcem partizanskih enot, vendar ji težke rane tega niso omogočile.

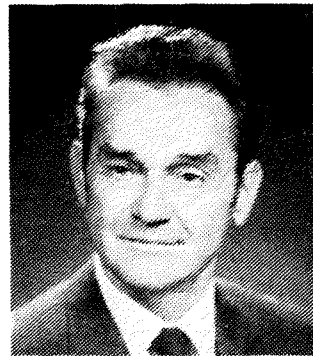
Prva vojna leta je živel v Novem mestu, Poreču, Kobariidu, Ilirski Bistrici, v decembru 1955 pa se je preselila v Maribor, kjer si je ustvarila družino in je mati petih otrok. Takoj po vojni je v njenem domu našlo zavetje veliko otrok, ki so izgubili starše in se je še danes s hvaležnostjo spominjajo. Zaposlena je bila v vojaški službi, pozneje pa v organih za notranje zadeve. Leta 1956 se je upokojila kot 100-odstotni invalid. Ves čas po osvoboditvi je aktivna družbenopoliti-

tična delavka tako v krajevni skupnosti, občini in republiki. Veliko si je prizadevala za skrb za sočloveka in je bila več kot 16 let predsednica sekcije za nego bolnikov na domu v krajevni skupnosti. Izmed številnih pomembnih nalog, ki ji je in jih še vedno vestno in prizadevno opravlja, so ob podelitvi plakete mesta Maribor poudarili njeno zavzeto aktivnost v mladinski organizaciji. Dolga leta je aktivno sodelovala z mladinskimi pohodnimi brigadami po poteh Avnoja ter je te poti z njimi prehodila desetkrat. Tu je mlade naučila, kaj pomeni bratstvo in enotnost, kako se je rojevala naša domovina, kaj je tovarištvu, kaj je pogum, skratka, nanje je prenašala bojna izročila in lastne izkušnje. Mladi jo imajo povsod radi, pa naj bodo to cicibani, pionirji, mladinci. Z izrednim zanimanjem sledijo njenim spominom na težke vojne dni, ko jih obišče v vrstih, osnovnih šolah, srednjih šolah, na prireditvah Festivala Kurirček, Dneva pionirjev in ob drugih zgodovinskih dnevih. Albinca Hočevarjeva je še danes vedno aktivna v mariborskem družbenopolitičnem življenju.

M. K.

Ob zadnjem slovesu Rudi Lukman

Težko se je sprijazniti s kruto resnico, da je veliko prezgodaj sklenil svojo bogato revolucionarno in delovno življenjsko pot soborec in tovariš Rudi. Globoko je žalostna vest o njegovi smrti prizadela njegove soborce, prijatelje, tovariše in vse, ki so ga poznali, posebno še, ker se je z njim utrnilo življenje človeka, ki je zaradi svojih vrtilin užival spoštovanje vseh, ki so z njim sodelovali ali ga bližje poznali. Na svoji bogati življenjski poti je premagoval številne, pogosto za mnoge nepremagljive ovire, zahrbtni in težki bolezni pa se ni mogel upreti.

Rudi je vse svoje življenje posvetil boju za pravice delovnega človeka. Ta njegov boj je bil posledica želje mladega, poštenega človeka, da si naši ljudje ustvarijo pogoje za boljše, lepše in socialno pravično življenje.

Ze takoj po ustanovitvi OF se je kot mladenič z naprednimi idejami vključil v organizacijo OF v Ljubljani. Kako je bil prežet z idejami NOB in predan ideji osvoboditve, dokazuje njegova odločitev, da se takoj vključi v oborožen boj proti okupatorju. Ze januarja 1942. leta, v hudi zimi, je odšel v Dolomitski odred, kjer je ostal do maja 1942 v Gorjanovi četi. Od tod je na lastno željo odšel na Gorenjsko, kjer je bil v letih 1942 in 1943 na vodilnih položajih v enotah Gorenjskega odreda. Tu se je tudi vključil v VOS Osvobodilne

fronte, kot sposoben in preizkušen organizator pa je nato delal v vodstvu oddelka za zaščito naroda v 9. korpusu. Po osvoboditvi je delal v organih za notranje zadeve in to na najtežjih področjih, ki so bila v prvem povojnem obdobju povezana z življenjsko nevarnostjo. V Republiškem sekretariatu za notranje zadeve je od osvoboditve opravljal odgovorne naloge vse do upokojitve.

Tudi po upokojitvi je bil vključen in aktivno deloval v družbenopolitičnih organizacijah. Bil je sekretar Osnovne organizacije ZK, aktiven v SZDL, dolga leta je bil predsednik ZB Majde Vrhovnik, delegat v samoupravnih interesnih skupnostih, deloval je v domicilnih odborih skupnosti borcev medvojnih varnostnih služb Slovenije in Gorenjske, vse dokler mu je zdravje to dopuščalo. Nihče ni misli, da je njegovo zdravje tako resno načeto, posebno še, ker ni nikomur potožil, temveč je bolezni stoječno prenašal. Žal pa njegov pogum in borbenost, katere je izpričal v času okupacije, nista bila kos boleznim.

Njegovo neustrašno srce je prenehalo biti in prezgodaj je končal svojo bogato revolucionarno in delovno življenjsko pot.

Vsakemu je hudo, ko izve, da je za vedno izgubil prijatelja in tovariša. Toliko huje pa je, ko izveš, da nas je za vedno zapustil borec za svobodo, tovariš in človek, ki se je razdal v naši revoluciji in v gradnji naše povojne socialistične družbe. Življenje, boj in delo so izklesali njegov čvrst značaj: bil je preprost in skromen človek najboljši tovariš, pošten in odkrit osebnost. Bil je resnicoljuben, delaven, požrtvovalen, nesebičen, tovariški, neustrašen, pravičen do vsakogar in optimist v najtežjih trenutkih.

Za medvojno in povojno delovanje je prejel več državnih odlikovanj in drugih priznanj.

Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v najlepšem spominu. **Miloš Bučar**

Družbena priznanja in nagrade mesta Maribor

Ob letošnjem 29. aprilu – prazniku občin in mesta Maribor so na svečani akademiji v Unionski dvorani izročili družbena priznanja in nagrade mesta Maribor. Listino mesta Maribor so prejeli **atletsko društvo TAM Maribor, DO Zlatorog Maribor in dolgoletni družbenopolitični delavec in upokojeni direktor radia Maribor Stojan Požar.**

Plaketo mesta Maribor je prejela **narodna junakinja Albinca Hočevar, zlati grb mesta Maribor arhi-**

tekt Branko Kocmut in priznani organizator smučarskih tekmovalj in odvetnik Dušan Senčar. Srebrni grb mesta Maribor so dobili upokojeni kirurg dr. Janko Držek, pedagoški delavec Rudi Lešnik in predsednik KPO Metalne Maribor inž. Herman Špička. Bronasti grb mesta Maribor sta prejela upokojeni sodnik in družbenopolitični delavec Vladimir Kosi in akademski slikar Oton Polak.

M. K.

Novokračinec Jože Slosar

Zvečer je mati oprala srajce – za naslednji dan

Brkljanje Novokračinca Jožeta Slosarja skozi življenjsko podrast, vjuganje med potmi kraških goličav vse tja do morja, do zgrbljenih nosačev v reški luk, je na las podobno življenju mnogih Istranov, Čičev, ki so se jim lomili hrbti in trpela duša pod italijansko okupacijo. Morda so prav zaradi vsega tega ti ljudje za kanček večji optimisti, kot so drugje, morda so za premislek bolj utrjeni – italijansko, dolgoletno raznarodovanje jih je naredilo trmaste, nenavadno vztrajne in odločne.

Nič tega še ni pozabljeno. Nikoli ne bo. V ljudeh tiči. V zapiskih. Dedki in babice bajajo o tem. Vnučki in vnukinje pišejo spise in zgodovinski spomin hiti med borovce, skrivenčene hraste in brinje, ki opojno diši v teh pomladnih dneh, ko se Joža nastavlja soncu in željno pije dobrotno toploto. Kostji so premražene, novo življenje prihaja. Spet in spet.

Koračiva po Novokračinah, vasi v kotanji, nikjer žive duše, Joži se smeje duša, na rokah nosi srce in govori, govori, da se trga plaz za plastjo s tega »nesmilečnega življenja«, kot bi dejal Potrč. Življenje, ki je s svojo okrutnostjo trgalo po kosteh še huje kot revma.

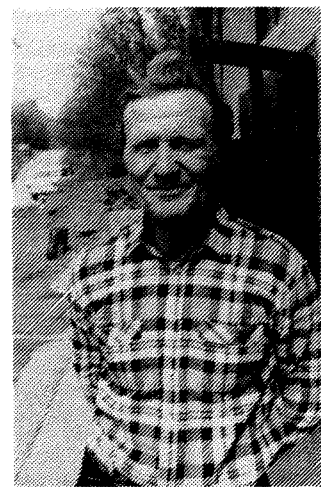
Predvojna revščina. Zgubljena v bedi, da so se ti zamislili ljudje in si pomilovali živali, ki so se, skupaj z njimi, trudno vleklo po kamnitem svetu. Kdor je dobil delo

v Reki, Opatiji, je globoko vdihnil, zacepetal od sreče in se podal na pot. Osemindvajset kilometrov prašne poti do morja. In še enkrat toliko nazaj. Tisti brez dela so sekali hrastovje, kakršnokoli grmovje, lesovje vseh vrst in ga vozili k morju, da bi potolažili drobljance s skorjo kruha, z ričetom, kaj vem s čim. Niso bili redki, ki so posekali ves gozd, da jih le ni gonil stradež – kot stekel pes med kotanjami. Drugi spet so tolkli kamenje in si grizli kolena na vojaški cesti.

Joža drobi te stavke z nasmehom, se ustavlja, krili z rokami, ki so jih zmaličile rane, seje zgodovino v sončni dan.

Družine so imele ničkoliko otrok. To je bilo edino bogastvo. Edina sreča, ki so jo premogli. Obleke drobljanci niso imeli. Zvečer je mati oprala srajce – za naslednji dan. Fantiči, opojeni s slo-

vensko besedo, niso smeli prepevati po domače. Starejši, že ponočnjaki in vasovalci, so se pretepali s karabinjerji. Še starejši, z »grehi«

na duši, so bežali v Jugoslavijo.

Joža, ves nadebudan in golobrad, je v reškem pristanišču skrbel za živino, ki so jo z ladjami spravljali v širni svet za tiste, ki niso poznali skrbi za vsakdanji ljubi kruhek.

Tako so se, oče, mati, Joža, dva brata in sestra, prekladali skozi novokračinski obup.

»Na začetku septembra sem se znašel v Istrskem odred, trdno prepričan, da mi je dovolj, enkrat za vselej, italijanske nadutosti, zaničevanja, več kot dvajsetletnega zatiranja, tega prekletega nesmisla, ki me je oropal otroštva, mladosti, dela, vsega, kar je človeku sploh kaj pomenilo. Marca 1944 sem bil obveščevalec v 12. brigadi, potem pa so me poslali v podoficirsko šolo na osvobodno ozemlje. Sem se že izkazal, kaj vem.

Po šoli sem kot obveščevalec znova odšel domov, pravzaprav v Brkine, na istrsko vojno območje.

Zapleta se v vsako najmanjšo podrobnost, pajčevina spominov se razrašča, še kar korakava, gor in dol, tu in tam rečeva kakšno prijazno besedo z domačini, »lepo vreme imamo, dosti sonca nam je navrgla pomlad,« ustaviva se pred spomenikom žrtev...

Pomislim, ko berem ime, nekako brezosebno, nikogar ne poznam, le njihovo stisko globoko v podzavesti čutim, nekje v daljavi, skrito med brinjem: kam bi te vrglo, Joža, da te ni zgrabilo kolesje revolucije? Kje bi bil, kaj bi bil?

V prvi polovici novembra 1944 je skupaj s še tremi tovariši odšel v patroljo. Natlačene, nabiralno akcijo.

Ves ožuljen, premočen, je z grozo gazil potok, srepele noč, prisluškoval, turobne misli so mu bile spotnice...

In je zarohnelo. Prvi je stopil na mino. Dva sta za vedno obležala, tretji, težko ranjen, je čez nekaj dni umrl, Joža je brez misli, zginile so tako, kot so prišle, vendarle prišel nekako domov, se zabil v bunker in – čakal. Naslednji dan so prišli četniki. Niso ga našli.

Ni kdove kaj dogodkov, ki jih človek odnese v grob, pravi Joža. Življenje ni radodarno, če pa je že, potem ti natrese na pot težave, sitnosti, grdobije, pa še za kakšen bobek lepega in dobrega. In če ostaneš živ, je to dobro. Po vsem, kar si doživel, po razočaranju v dvajsetih letih, ko so ti dopovedovali, da si ustvarjen zgolj za garanje in hlapčevstvo in ti prepovedali govoriti domačo besedo in z njo zvoniti pod okni vaških deklet, po vsem tem se je splačalo živeti. Tudi zato, ker si se boril, da bi bilo še lepše. In vse to naj bi končala neka prekleta italijanska mina...

Zlízal se je, ostali so skri venčeni prsti, trganje v roki in nogi, spomin na fante, krike, kri... a to vse bolj tone, globoko v spodnje plasti.

Poslej se je spet prerival po znanih poteh, »po terenu« se je reklo. In še kar naprej: prometna milica na Krasu,

doma, med svojimi. Tako je najlepše. In še tu in tam, dokler ga ni zvabila – znova – reška luka. Do konca. Lepo je delati v svobodi, reče in vzvalovi v nekakšni otroški pristrčnosti, daški igrivosti, s kakršno smo se nekoč spopadali z vaškimi psimi. Pravzaprav, bilo je lepo delati. »Morali bi biti zadovoljni, če primerjamo, kaj nam je nudilo življenje takrat in kar imamo danes – in še nismo zadovoljni,« govori kar naprej.

A je že tako, Joža, da je človek nemirno, nezadovoljno bitje in da si želi še več in prav je tako. Merila se spreminjajo z generacijami, še zdaleč niso za vsakdanjo rabo, očetova ne za sinova, in te ne za vnuke. Lestev sega visoko v nebo.

Joža stoji trdno na tleh, smehljaem navkljub, krizi v brk. Premišlja, sestavlja niti, vrstica mora biti močna, ta vrstica boljšega vrvenja življenjskih sokov tod okoli Novokračine in sto zamisli se mu rojeva. V novem vaškem, kulturnem domu vidi veliko priložnost. Že sliši pevski zbor, znova vidi čredo goveje živine, ki se je pasla tod pred vojno, z vinogradi posajene goličave nad vasjo, mlado hrastje se v njegovih očeh spreminja v mogočne stebre...

Dokler tako vidi, je mlad.

Milenko Strašek

Volitve v filipinski parlament

26 milijonov volilnih upravičencev je na Filipinih v začetku tedna volilo 24 novih članov senata in 260 članov za spodnji dom filipinskega kongresa. Za nove položaje se je potegovalo kar 2000 kandidatov, uradni rezultati volitev pa bodo znani konec tedna. Predsednica Corason Aquino je svojim privrženecem priporočila, naj ne glasujejo za kandidate opozicije, filipinske oborožene sile pa bodo v stanju pripravljenosti vse do razglasitve volilnih rezultatov. Po besedah načelnika generalštaba generala Fidela Ramosa bo za varnost in red skrbelo okrog 250 tisoč pripadnikov oboroženih sil, namestili pa so jih v sedemdesetih mestih, za katera menijo, da so potencialna žarišča spopadov. Na jug države, na otok Mindanao, so poslali dodatne okrepitve osem tisoč mož, saj so muslimanski separatisti opozorili javnost, da bodo volitve ne samo bojkotirali temveč, da bodo streljali na vsakogar, ki bo želel glasovati. General Ramos je še dodal, da je med šestdesetdnevno predvolilno kampanjo padlo petdeset oseb.

Konstituiranje filipinskega parlamenta vsaj s formalno-pravnega vidika pomeni pomemben in poslednji korak k ugotovitvi takomenovane revolucionarne vlade predsednice Corason Aquino, ki je v dobrih štirinajstih mesecih predsednikovanje pretrpela najmanj štiri poskuse državnih prevratov. Po mnenju neodvisnih opazovalcev naj bi bilo v novem senatu zastopanih najmanj tri četrtine senatorjev iz vrst najbližjih predsedničinih sodelavcev. Med njimi naj bi bil brat predsednice Jose »Peping« Cojuangco, sicer premožni industrialec, pa njegova soproga in še vrsta drugih preverjenih družinskih prijateljev in znancev. Med kandidati so tudi številni drugi člani sorodstva, predstavniki razmeroma močnega kapitala, ki v svojih enklavah uživajo ugled in oblast pravcati plemenskih poglavarjev. Z zmago na volitvah bi Corason Aquino še enkrat potrdil svojo priljubljenost med ljudstvom. To pa samo po sebi še ne pomeni poročev, da se filipinska politika temeljito spreminja v tvoren mehanizem splošne

in nujne mnogoplastne družbene preнове.

Kot zanimivost novejšega obdobja filipinskega parlamentarizma po zahodnem vzoru (še najbolj podobnemu predsedniškemu sistemu Združenih držav in njeni razmejivni med predsedniško, zakonodajno in izvršilno oblast) velja omeniti nekatere značilne poudarke iz obdobja predvolilne kampanje. Le-ta je v celoti izkoristila filipinske javne medije, med drugim pa je pokazala, da se je na filipinsko politično prizorišče zasedrila politična barvitost in dinamika z nekaterimi pomanjkljivostmi iz Marcosovega obdobja. V ospredju kampanje so bila zlasti imena številnih kandidatov, manj pa njihovi politični in gospodarski programi, tako da je kampanja malodane umetno prekrila stvarne filipinske probleme.

Prvič od leta 1946 so se med kandidati pojavili predstavniki militantne leve in prepovedane filipinske komunistične partije, tudi množica drugih svežih in nepodkupljivih predstavnikov stranke Bayan (ljudska stranke). Tudi predsedniška struktura ni ravno močna in nenazadnje obstaja možnost, da bodo prvič v filipinski zgodovini pošteno prešle glasove ob nadzoru volilne komisije COMELEC. Za razliko od minulih let so se na listi kandidatov našli letos tudi predstavniki takomenovanega dežnika levičarskih organizacij, katerih člani so iz vrst srednjih in nižjih slojev filipinskega prebivalstva. Predvolilne kampanje se je navzel vzdevek t. i. personalizacije politike; kot zanimivost velja zabeležiti, da je na primer tudi podpredsednik Salvador Laurel na listo kandidatov pritegnil več

deset svojih sorodnikov. Da bi dosegli cilj, pa je za kampanjo veljal tudi svojevrsten stil spreminjanja političnih barv. Številni opozicijski predstavniki so se verbalno izogibali kakršnihkoli stikov z dediščino nekdanjega diktatorja Marcosa, čeprav so še vedno njegovi privrženci. Jakujejo, da je zdaj na Filipinih veliko slabše kot med vladavino osramočenega diktatorja. Med kandidati sta se pojavila tudi nekdanji poveljnik Nove ljudske armade in njen ustanovitelj Buscayano, pa tudi poveljnik političnega dela in levičarske

roma ob načelnih sporazumih pa ostajajo tudi pogajanja z levičarsko gverilo in muslimanskimi uporniki.

Kar zadeva dolgotrajna pogajanja vlade s komunisi oziroma Novo ljudsko armado, kot oboroženih krilom Ljudske demokratske stranke, velja poudariti, da vlada vztraja pri vprašanjih okrog agrarne reforme, pri programu zaposlovanja in pri častnem opravičilu upornikom zaradi akcije, sprožene proti njim med predsednikovanjem Ferdinanda Marcosa. Komunistični predstavniki vztrajajo, da vlada v dnevni red po-

slimanov poudarja versko, politično in družbeno ogroženost s strani večinskega prebivalstva, ki je v 90 odstotkih katoliške veroizpovedi. Vlada verbalno sicer pristaja na avtonomijo v desetih provincah, kar pa muslimanska fronta Moro zavrača. Zahteva namreč avtonomno administracijo v vseh 23 pokrajinah tega območja, se pravi tudi tam, kjer živijo Filipinci-katoličani. Položaj se utegne zaostri v primer, da bi muslimanski separatisti v boju proti redni armadi začeli sodelovati s pripadniki Nove ljudske armade. Corason

Ljudske demokratske fronte Morales, kar se pa od leta 1946 prvič zgodilo.

Kljub nekaterim pozitivnim premikom v razmerju političnih sil na Filipinih ne gre prezreti bistvenih problemov, ki utegnejo ob neresenju in vladni aroganci vplivati na nadaljnji razplet dogajanj. Zemljiška reforma je namreč še vedno le verbalnega značaja, sočasno z obljubami civilnih predstavnikov oblasti narašča nezadovoljstvo do zdaj lojalne filipinske armade in to ob dejstvu, da se je že ob glasovanju za novo filipinsko ustavo vzdržalo 40 odstotkov njenih glasovalcev. V slepi ulici ozi-

gajanj vnese tudi vprašanje glede nadaljnje usode in statusa ameriških vojaških oporišč na Filipinih, ki prinašajo sicer denarno odškodnino, vendar strateško odvisnost od ZDA. Gre za največji ameriški vojaški oporišči izven Združenih držav, Corason Aquino pa vztraja, da je to vprašanje izključno v vladni pristojnosti. Ne gre prezreti, da Ljudska demokratska fronta razpolaga z malodane 30 tisoč dobro oboroženimi gverilci!

Medtem ko oboroženi odpor levičarske gverile traja že polnih osemnajst let, pa so muslimanske zahteve za avtonomijo na jugu spopadi. Približno pet milijonov mu-

Aquino vztraja, da bi morali rešitev iskati na temeljih filipinske ustave, kar med drugim pomeni, da bi o morebitni avtonomiji morali odločati rezultati razpisane referenduma. Vprašanje pa je, ali bodo načelen sporazum sprejele tudi druge muslimanske uporniške frakcije, kaj šele večinsko katoliško prebivalstvo.

Najverjetneje zmaga politične, zemljiškoposessniške in še kakšne elite na parlamentarnih volitvah ni vprašljiva, vprašljivo pa je, ali bo Corason Aquino s prihodnjimi dejanji znala obdržati mandat ljudstva ali pa bo tvegala njegovo izgubo.

Miha Lamprecht

Od tedna do tedna ■ Od tedna do tedna ■ Od tedna

WASHINGTON: V dveh odborih ameriškega kongresa, ki raziskujeta iransko-kontraško afero, so začeli zasliševati nekdanjega Reaganovega svetovalca za državno varnost Roberta McFarlanea. McFarlane je eden izmed pobudnikov in izvajalcev zamisli o tajni prodaji orožja Iranu in o pošiljanju izkupička od tega posla nikaragovskim protirevolucionarjem.

BEJRUT: Po 99 dneh so uradno odprli mednarodno letališče v Bejrutu, ki je edini izhod v svet za Libanonce. Le-ti že 12 let živijo v vihri državljanske vojne. Letališče je bilo zaprto zaradi političnih nasprotij in spopadov med verskimi skupnostmi in različnimi milicami.

PRETORIA: Vladajoča nacionalna stranka (NP) južnoafriškega predsednika Pietra Bothe je na predčasnih parlamentarnih volitvah v dom belcev požela prepričljivo zmago, čeprav je Botha volitve razpisal v času hude globalne krize na afriškem jugu, pa se je v tem primeru vprašljiva politična računica izkazala kot pravilna za belo manjšino.

Florjan Laimiš

Na položajih daleč od domovine

(nadaljevanje in konec)

Vse osebe, s katerimi sem se spoznal v Angoli, je izbral kubanski vojni ataše, polkovnik Julio Garcia Delgado, ki je bil tudi moj vodič. Vedno sem se pogovarjal v njegovi navzočnosti in kadar je pogovor zašel na občutljiva področja, ga je prekinil z izjavo »brez komentara«. V taboru enote kapitana Valdeza, ki ima nalogo braniti kompleks Chevron, me je skupina vojakov v uniformah le od daleč presenečeno opazovala, saj se z opazovalci ne smejo pogovarjati. Politični uradni kampa mi je povedal, da so ti vojaki v Angoli dve leti.

Polkovnik Garcia mi je v nenavadno odkritem pogovoru povedal, da se je eden njegovih sinov, ki je vojaški oficir, prijavil za službo v Angoli in bi moral prispeti prejšnji mesec. Večina kubanskih vojakov se vsako leto udeleži obreda v spomin na zgodnjega revolucionarja Camila Sienuogouša. Vsakdanji stiki med Angolci in Kubanci pa ne potekajo brez zapletov. Le malokateri Kubanec se uči portugalsko in raje govori v neki mešanici obeh jezikov »portumhol«. Veliko Angolcev se jezi, da je njihova dežela postala odvisna od druge skupine tujcev, kakor hitro se je osvobodila petstoletnega kolonializma. Kljub dejstvu, da je v deže-

li kmalu po letu 1975 propadlo vodno, cestno in telefonsko omrežje, pa je večina Angolcev prepričana, da so Kubanci izboljšali življenje v Angoli. »Kubanci nam pošiljajo zdravnike in učitelje«, je izjavila Angolka, zaposlena pri državni angolski naftni družbi. »Američani nam niso pošiljali ničesar«.

V nasprotju s Kubanci imajo sovjetski strokovnjaki v Angoli skromno družabno življenje. Ob koncu tedna se zbirajo na pešeni obali Ilha de Luanda. Nekoč je po obali patroliral sovjetski vojak, oblečen v kopalke, in od tedaj se angolski kopalci izogibajo »ruske plaže«.

Sovjetski strokovnjaki se portugalsčine ne učijo; kjerkoli so, so z njimi vedno prevajalci. Na srečanjih s Kubanci, Angolci in Vzhodnimi Nemci je pogovor potekal v ruščini, saj tudi vzhodni Nemci na znajo portugalsčine.

Ko sem vprašal sovjetskega vojaškega svetovalca, če je Angola sovjetski Vietnam, je v smehu odgovoril: »Ne, Sovjeti se tukaj ne bojujejo«. Kljub angolskemu prizadevanju za čisto marksistično ideologijo pa pogoste karikature Angolcev kot marionet v rokah kubanskih in sovjetskih gospodarjev vedno ne ustrezajo dejstvu. Pomoč je Kubi omogočila znaten vpliv, vendar ne tudi nadzo-

ra. Ko so angolske oblasti priprle skupino ameriških novinarjev, ki so fotografirali letališče Cabinda po bombnem napadu, ki ga pripisujejo gverili Unite, je bil poskus kubanskega oficirja, da bi novinarje osvobodil, neuspešen. Primer so rešili šele nekaj ur pozneje, ko so našli pokrajinskega komisarja, ki je bil Angolec.

Ko me je predstavnik kubanske ambasade želel seznaniti z dvema kubanskima zdravnikoma v luandski bolnišnici Americo Boavida, ga je angolski direktor bolnišnice na hitro odpravil s stiskom roke, čeprav se je Kubanec pred tem najavil. Na hodniku sva srečala zdravnika, ki sta izjavila, da ne smeta dati intervjuja brez dovoljenja angolskega direktorja. Kubanski uradnik se je pritoževal nad »neprimernim vedenjem« Angolcev.

Poleg teh vsakdanjih zapletov pa Kubanci in Sovjeti ne najdejo veliko napak v angolski politični usmeritvi. Rdeča mačeta in kolo – angolska verzija kladiva in srpa – krasita glavo luandskega edinega dnevnika Journal de Angola. »Tovariša Mihail Gorbacov in Daniel Ortego«, »Partijska delegacija na obletnici sandinistične fronte« in »Bolgarija ponuja pomoč Angolci«, so zgovoren primer naslovljene strani te-

ga časopisa. Naklonjenost vzhodu izhaja iz državnega vrha. V šestdesetih letih je dos Santos, prijazen, inteligenten mož, v Sovjetski zvezi študiral naftno inženirstvo in je bil nekaj časa poročen z neko Sovjetinjo. Če se zdijo odnosi Angole s Sovjetsko zvezo in Kubo ovira, to prav gotovo so za angolske nepriktore interese za zahod in za njene diplomatske odnose z zahodom.

Petindevetdeset odstotkov angolskega izvoza sestavlja nafta, ki jo proizvajajo in kupuje zahod. Združene države Amerike so samo leta 1985 plačale za angolsko nafto milijardo dolarjev. Toda ti za preživetje angolskega gospodarstva kritični dohodki se zmanjšujejo. Novembra je predsednik Reagan podpisal zakon, ki prepoveduje obrambnemu ministrstvu kupovati nafto, načrpano v Angoli. Po zakonu lahko obrambni minister prekrši to prepoved le v primeru, če je ogrožena nacionalna varnost. Decembra so člani kongresa pismeno prosili predsednika, naj trgovinski embargo Angole razširi še na Kubo, s teorijo, da naj bi embargo zajemal »vso ameriško trgovino in finančne transakcije, s katerimi koli ozemljem, ki je pod kontrolo kubanske vojske, mornarice ali policije«.

Že v zgodnjih sedemdesetih letih je bilo angolsko gospodarstvo uspešno in raznovrstno. Podpiral ga je izvoz kave, nafte, hrane in di-

amantov. Danes so plantaže kave zaraščene, oprema v rudnikih diamantov pa leži neuporabljena zaradi gverilskih napadov. Številne kmetije so se povrnila v gojenje osnovnih kultur, država pa uvaža polovico hrane.

Železnica Benguela, po kateri so nekoč prevažali minerale iz Zaira in Zambije prek Angole, danes simbolizira gospodarski propad države. Na postaji v Kuitu je zarjavelo vseh dvanajst tirov. Ko sem našel postajenačelnika, mi je povedal, da že tri tedne ni pripeljal noben vlak, da pa je v kolonialnih časih tod vozilo 24 do 30 vlakov na dan.

Begunci s podeželja so več kot podvojili število prebivalcev Luanda, ki danes šteje kar 1,2 milijona prebivalcev, vendar so celotni mestni bloki gospodarsko mrtvi. »Že deset let nimamo ničesar, ne obleke ne vina ne hrane«, je dejal Angolec, ki je bil pripravljen peljati potnika z letališča v hotel le za škatlico tujih cigaret.

Namesto afriških razprostrtih kaotičnih odprtih tržnic najdemo v Angoli slabo založene državne trgovine in nekaj na pol skrivnih črnih trgov z zelenjavo. V neki trgovini s perilom prodajajo kilogram krompirja za 1000 kwanzov. Po uradni menjavi – 30 kwanzov za dolar – je cena 33 dolarjev, na črnem trgu, kjer je dolar vred 1700 kwanzov, pa je cena 60 centov.

Kljub pomanjkanjem in stiskam pa finančni uradniki

izjavljajo, da celoten vojaški proračun ni prizadet. Nejasno ostaja vprašanje, koliko angolska vlada plačuje za kubansko navzočnost. Po kubanskih in angolskih uradnih podatkih težko opremo, kot na primer sovjetska vojaška letala, kupuje Angola. Angolski finančni minister Augusto Teisêira de Matous je v nekem intervjuju izjavil: »Kubanskih vojakov ne plačujemo iz proračuna«. Predsednik dos Santos pa je izjavil: »Kubanska navzočnost ni pomemben izdatek – ti vojaki niso plačani. Oni so plemeniti dar internacionalizma«.

Ta čas je že tudi opaziti rezultate analize, ki jo je neposredno pred novim letom izdelal CK angolske partije dela in jo objavil obenem z opozorilom, da je leto 1987 odločilno v obračunavanju z notranjim sovražnikom. Na podlagi partijskih smernic za likvidacijo kontrarevolucionarne dejavnosti z vojaško-političnimi metodami, je začela angolska vojska na široko onemogočati živo silo odpadniškega gibanja Unita.

Redni angolski vojski se je posrečilo bistveno oslabilo delovanje upornikov povsod na vzhodu države, ki je eno od tradicionalnih oporišč kontrarevolucionarjev. S koordiniranimi akcijami so očistili večino ozemlja v tem delu Angole, predvsem pa ob železniški progi, ki povezuje angolsko pristanišče Lobito na atlantski obali s sosednjim Zairom in Zambijo.

Z urjenja enot teritorialne obrambe

Najbolj so se izkazali Tolminci

Center za obrambno vzgojo v Kostanjevici na Krasu je že nekaj časa mesto, kjer se izbirajo in urijo posamezne enote teritorialne obrambe občin Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica in Tolmin.

»Rezultati in izkušnje, ki smo si jih pridobili in dosegli v teh nekaj letih, so zelo dobre in celo presegajo naša pričakovanja,« pravi starešina Radovan Mijatović iz pokrajinskega štaba za teritorialno obrambo severnopri-

dejo na urjenje še trikrat po dva dni.

Namen tega urjenja je, da obvezniki dopolnijo svoje znanje, se seznani s svojimi nalogami, z nalogami enot in s sodobno opremo, s katero so opremljene enote. Neposredne priprave starešin so potekale štiri dni na istih terenih, kot je potekalo urjenje enot. Starešine so na pripravah predelali celotno problematiko, ki so jo načrtovali, izrabili so in določili ustrezne terene in objekte za taktično urjenje in taktične vaje ter teren za strelišče, saj so vsi pripadniki enot streljali iz osebne oborožitve. Povprečna ocena na streljanju je bila prav dobro. Vse te enote so danes usposobljene in pripravljene opraviti sila zapletene naloge. Ugotavljamo tudi velik napredek na področju usposabljanja starešin in enot v tolminski občini. Pri preverjanju znanja starešin se je najbolj izkazal rezervni poročnik Danilo Martinuč iz Tolmina. Tudi

enota, ki ji je poveljeval, je bila ob koncu urjenja najboljše,« je povedal Radovan Milatović.

Enote so se, kot smo lahko

Zdenko Likon

sami videli, izredno dobro organizirale, prosti čas pa so teritorialci izkoristili za kulturno in družbeno življenje. Srečali so se z mladino iz krajevne skupnosti in pripadniki postaje milice iz Kostanjevice, obiskali pa so jih tudi sekretarji občinskih komitejev ZK in njihovih občin. Vsakodnevne informativne sestanke o dogajanjih doma in v svetu, so želeli še

izboljšati z aktualno varnostno-gospodarsko problematiko v njihovih občinah in vsej regiji.

Starešina Bogdan Beltram je naše vtise potrdil z besedami: »Za uspešno strokovno usposabljanje imajo zasluge tako starešine kot vojaki. V rekordnem času so razdelili oborožitev in začeli izvajati naloge. Težav skoraj nismo imeli, saj je vsak član vojaškega kolektiva z velikim čutom odgovornosti in resnosti sprejel in izvajal dane naloge. Program usposabljanja smo sproti prilagajali razmeram in pobudam posameznih starešin in tudi vojakov.«

Zdenko Likon pa je pristavil: »V enotah so ustvarili čvrste kolektive. Vsi starešine in vojaki se zavedamo, da lahko dobre rezultate dosežemo le s skupnimi napor. Bojno usposabljanje na terenu in s sodobnimi sredstvi. Še posebej se to kaže pri pouku enot za zveze. To se odraža tudi na usposobljenosti, kjer nimamo nobenega opazovalca, ampak je vsak pripadnik aktiven udeleženec pri pouku. Prizadevamo si, da vsak naš vojak opravlja naloge, ki mu po znanju in nagnjenju najbolj odgovarjajo. Prav zato smo vse obveznike tokrat usposabljali za uporabo vseh sredstev za zveze.«

Doseženi rezultati obvezu-

Starešina Vojko Martinuč in skupina starešin med pravico na streljanje

Radist Ivan Frančeskin in starešina Boris Marinić med oddajanjem sporočila.

jejo teritorialce, da se v prihodnje še bolj potrudijo in jih presežejo. Prav gotovo bodo tudi v pokrajinskem in občinskih štabih teritorialne

obrambe storili vse da bi svoje enote urili in izurili za opravljanje nalog.

Mile Gojković

Veliko resnosti pri delu

V letošnjem letu v enotah teritorialne obrambe v jeseniški občini nadaljujejo z usposabljanjem, s katerim želijo pridobiti ustrezno znanje za izpolnjevanje odgovornih nalog na področju splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite. To je bil tudi cilj ene od enot teritorialne obrambe, ki je uspešno izpolnila dvodnevni dopolnilni program usposabljanja. Obsegal je teoretični del, pohod za utrjevanje telesne pripravljenosti in preizkus rokovanja z orožjem ter streljanje.

V enoti so najprej obnovili znanje o atomsko-biološko-kemični zaščiti. Seznani so se z vrstami atomskega in kemičnega orožja ter z njihovimi strahotnimi posledicami v vojni in tudi v miru. Ob tem so se spomnili lanskoletne nesreče v jedrski elektrarni v Černobilu. Z radiološkim detektorjem so na različnih predmetih merili radioaktivnost. Na lanskoletnem usposabljanju so zaznali povečano radioaktivnost, tokrat pa predmeti niso vsebovali te nevarnosti. V okviru teoretičnega programa so se seznanili tudi z aktualnimi gospodarskimi gibanji v

jeseniški občini. Ostali del programa je vseboval preverjanje telesne pripravljenosti, spretnosti v rokovanju z orožjem in streljanje. Med drugim so izvedli streljanje

Jeseniški teritorialci poslušajo predavanje o atomsko-biološko-kemični zaščiti.

pod zaščitno masko ter streljanje z orožjem za protiočepno obrambo. Za utrjevanje telesne kondicije so se odpravili na 15 kilometrov dolg pohod.

Ob ocenjevanju dopolnilnega usposabljanja so ugotavljali, da so program uspešno realizirali, kritično

pa so ocenili tudi nekatere napake in pomanjkljivosti. Pripadniki enote so pokazali veliko resnosti pri izpolnjevanju nalog, le pri nekaterih disciplinah ni bila najboljše.

Enota se je v času usposabljanja mudila tudi na območju krajevne skupnosti Žirovnica. Pripadniki enote so vzpostavili tudi sodelovanje z vodstvom krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij.

Janko Rabič

Streljanje z zaščitno masko

Med dobitniki priznanj tudi rezervni vojaški starešine

Ob letošnji obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte je med drugimi prejela srebrno priznanje OF tudi občinska konferenca ZRVS Velenje za prispevek k razvijanju in utrjevanju bratstva in enotnosti ter za uspehe pri krepitvi obrambne sposobnosti občine Velenje.

Občinska konferenca zveze rezervnih vojaških starešin Velenje sodi med najbolj delavne organizacije ZRVS v naši republiki, kar potrjujejo tudi doseženi rezultati pri usposabljanju članstva. Sestavlja jo petnajst krajevnih konferenc in dvanajst aktivov ZRVS, v njih pa je vključeno več kot tisoč dvestopetdeset rezervnih vojaških starešin. Največ pozornosti namenjajo obrambnim dejavnostim v krajevnih skupnostih in usposabljanju

svojih članov ter vzgoji mladih kadrov. Rezervni vojaški starešine so na šolah mentorji obrambnih krožkov, pomagajo pri pripravi obrambnih in kondicijskih pohodov, sodelujejo pri usmerjanju mladih v vojaške šole in poklice. Njihova posebna pozornost pa je namenjena sodelovanju z enotami JLA v Celju, Cerkljah in Dravogradu. Tesno sodelujejo tudi z organizacijami ZRVS iz drugih občin in republik. Že leta 1974 so podpisali listino o pobratenju z OK ZRVS Split, pobratili pa sta se tudi krajevni konferenci ZRVS Titovo Velenje-Center levi breg in Meje iz občine Split.

Za uspešno sodelovanje in delovanje so velenjski rezervni starešine prejeli najvišja priznanja skupščine občine Split in republiške

konference ZRVS Hrvaške ter posebno zahvalo za prispevek in sodelovanje pri organizaciji srečanja rezervnih starešin Jugoslavije, ki je bilo lani pri nas, v Sloveniji. Posebej pa so ponosni na zlato plaketo ZRVS Jugoslavije.

Letos pa so srebrna priznanja OF prejeli tudi naslednji rezervni vojaški starešine: Radiša Djordjević iz KO ZRVS Stara vas, Andrej Lenko iz KO ZRVS Bele vode in Jože Ramšak iz aktiva ZRVS Bevkve.

Za uspešno delo v krajevni skupnosti pa je bronasto priznanje OF prejela krajevna konferenca ZRVS Center-levi breg iz Titovega Velenja.

S. M.

Akcijska za čisto okolje

V nedavno uspešno akcijo Očistimo svoje okolje v Ilirski Bistrici so se uspešno vključili tudi vojaki iz enote JLA, ki ji poveljuje starešina Gojko Vujinović. V svojem prostem času so vojaki pomagali očistiti mesto, posebno pozornost pa so namenili okolici vojašnice in njenemu dvorišču. Ta akcija je potekala pod geslom Čistoća je polovica zdravja.

P. Nikolić

Banjole vabijo

Penzionske cene od 5. junija do 15. septembra 1987

Svet Počitniškega doma Banjole je na seji 5. maja 1987 vnovič obravnaval in sprejel nove dnevne penzijske cene za čas od 5. junija do 15. septembra, ki se razlikujejo glede na nastanitveni objekt in čas letovanja.

ČAS LETOVANJA		
nastanitveni objekt	od 5. 6. do 25. 6. predsezona	od 25. 6. do 5. 9. sezona
Depandansa D-2	7.400 din	10.900 din
Depandansa D-1, D-3	7.000 din	10.900 din
Depandansa podpril.	7.000 din	10.900 din
Blok A, B, NR in podpril. D-1	6.100 din	8.800 din
Počitniške hišice	—	6.700 din

Navedene cene so dokončne, zvišane pa so bile zaradi tržnih razmer. Cene za posezono bodo določene julija in bodo veljale od 5. septembra dalje.

Člani ZZB NOV iz očin, članic (soustanoviteljic) počitniškega doma Banjole, imajo na te cene še popust v višini 1.500 dinarjev. Tega bomo odobraval na podlagi predloženega potrdila o članstvu.

Prijave za vplačano akontacijo 25.000 dinarjev na osebo sprejema recepcija doma najkasneje 30 dni pred nastopom izmene. Od tega dne naprej. Če tega ne bodo storili toliko prej, jim ne moremo več zagotavljati prostora v domu.

Hkrati z obvestilom o novih hotelsko-gostinskih cenah obveščamo bralce tudi o tem, da se je podražil še avtobusni prevoz na progi Ljubljana – Banjole – Ljubljana in sicer na 6.000 dinarjev. Kdor želi potovati z avtobusom, poravna tudi vozno hkrati z akontacijo. Odhod avtobusa iz Ljubljane je s ploščadi pri železniški postaji ob 13. uri.

Življenje v Koprivni

Med kraji, kjer je tekla zibelka koroških partizanov, je tudi Koprivna. Na oddaljenem hribovitem predelu med Olševo in Peco, tik ob državni meji, leži pobočje gorskih kmetij. Nekdaj so tod bivali oglarji, drvarji in pastirji. Danes obdelujejo kmetje svojo zemljo, gojijo govejo živino in ovce. Prav zaradi tega so se tod med okupacijo radi zadrževali partizani in usmerjali svoje napade na sovražnika v dolini Črne in Železne Kaple.

Na tem predelu slovenske zemlje so se v nedeljo, 5. aprila, zbrali borci na svoji letni konferenci. Od 44 članov organizacije ZB se je letne konference udeležilo 26 borcev, čeprav so morali v meter visokem snegu prehoditi tudi do 8 kilometrov dolgo pot.

Iz poročila predsednice Marije Kogelnik je bilo razvidno aktivno delovanje organizacije, saj so imeli čez leto kar 6 rednih sej odbora. Na vseh proslavah so sodelovali s praporjem, obiskovali so učence na osnovni šoli v Koprivni in jim pripovedovali svoje spomine iz NOB na Koroškem.

Lani je bil deležen posojila pri občinskem odboru ZZB NOV Raven in član – kmet. Borci v Koprivni so predlagali, da naj se za tak kraj, kot je Koprivna, odobri več mest za zdravljenje v zdraviliščih.

Kdor se bo odločil za prevoz z lastnim vozilom, lahko dobi ključ za rezervirano sobo na dan izmene po dvanajsti uri.

Obveščamo vas, da se lahko pripeljete k nam na morje tudi z vlakom. Vlaki odhajajo iz Ljubljane proti Puli ob 4,45 in 9,45 (brzi) v Pulo pa prispe prvi ob 9,13, drugi pa ob 14. uri.

Ob prihodu obeh vlakov bo na postaji v Puli čakal goste hotelski kombi, da bodo kar najhitreje prispeli do Banjol. Če bi se kdo od gostov odločil za potovanje s katerim od drugih vlakov, naj to pravočasno sporoči v počitniški dom Banjole (052) 73-144.

Dnevna turistična taksa v predsezoni znaša na osebo 240 dinarjev, v sezoni pa 360 dinarjev. V puljski občini so te takse oproščeni vojaški invalidi od prve do četrte skupine, narodni heroji in nosilci partizanske spomenice. Otroci od sedmega do petnajstega leta plačajo polovično takso.

V času letovanja v počitniškem domu v Banjolah so delavci doma skupaj s Kompasom pripravili za goste tudi vrsto izletov. Tako si boste lahko za 5.000 dinarjev ogledali Brione, vsak petek se lahko odpeljete, tudi za 5.000 dinarjev, v Trst, vsak torek in četrtek pa so organizirani izleti v Benetke za 22.000 dinarjev. Prijave za omenjene izlete bodo zbirali v domski recepciji in kdor ima takšne izletniške namene, naj nikar ne pozabi doma potnega lista!

Še o izmenjavi gostov Banjole – Karlovy Wary

Za letošnjo sezono je z omenjenim češkim zdraviliščem sklenjena pogodba o izmenjavi 30 gostov – po 14 dni.

Tako si bodo naši gostje na Češkem lahko privoščili štirinajstdnevno zdravljenje, pri čemer bo moral vsakdo ob prijavi plačati 175.000 dinarjev. Toliko namreč znašajo tudi stroški štirinajstdnevnega bivanja češkega gosta v Banjolah. Pri tej ceni ni popusta.

Za prevoz v Karlove Wary (in nazaj) morajo poskrbeti naši gostje sami.

Vse, ki jih zanima letovanje, oziroma zdravilišče Karlovy Wary, naj oddajo prijave prek svojih občinskih odborov na mestni odbor ZZB NOV Ljubljane, Komenskega 7, kjer bodo dobili tudi vsa potrebna nadaljnja navodila (061) 325-241.

Svet počitniškega doma ZZB NOV Ljubljana – Banjole

Kritično so ocenili razmere v kraju, saj v Koprivni nimajo ne mladinske orgnizacije ne organizacije SZDL. Zato se borci v Koprivni sprašujejo, če so sploh še člani SZDL. Posledica tega pa je, da se krajani Koprivne malo udeležujejo zborov občanov. Letošnja krajevna pridobitev bo pretvornik, da bodo krajani lahko gledali vsaj 1. in 2. program ljubljanske televizije.

Borci so se na skupščini dotaknili tudi vprašanja spomeniških obeležij in ugotovili, da so leta na posameznih krajih zapuščena in zanemarjena. O tem je konferenca zavzela sklep, da obvestijo vse organizacije, ki imajo patronate nad obeležji, naj spomeniška obeležja zaščitijo in obvarujejo. Predlagano je bilo tudi, naj na pokopališču pri Jakobu, kjer je pokopanih več borcev, obnovijo spomeniške plošče z napisi.

V Koprivni so predlagali pet postojank »Poti miru«, in sicer: Pri kmetu Edu-Golažu, pri šoli v Koprivni, pri Oderlapu in pri kmetu Zdovcu, kjer je bil ustanovljen Prvi koroški bataljon.

Prebivalci Koprivne protestirajo proti ukinitvi strokovnih služb pri krajevni skupnosti Črna. Tako bi za vsako malenkost morali v Ravne, saj je že Črna precej oddaljena. Borci so zavzeli sklep, da pošljejo protestno pismo z zahtevkom, da strokovne službe ostanejo v Črni.

Ignac Zdovec

Največji sovražnik so naše lastne napake

Drugega aprila je bila letna programska skupščina ZZB NOV občine Piran. Poleg delegatov so se je udeležili tudi predstavniki vseh DPO v občini in predstavniki nekaterih bližnjih občin. Navzoči so bili tudi predstavniki IS Piran s predsednikom Danilom Danevom. V imenu SO Piran je zbrane pozdravila predsednica Tatjana Kosovel. Izrazila je zadovoljstvo nad aktivnim sodelovanjem in prenašanjem bogatih izkušenj nekdanjih borcev na mlajše rodove povsod, kjer je to potrebno.

Poročilo OO ZZB za leto 1986 je podal predsednik odbora Vladimir Logar. Iz poročila je bilo razvidno, da odbor in vsa organizacija dobro deluje in sodeluje v vseh vejah družbenopolitičnega dela v občini.

Iz razprave se je dalo ugotoviti, da se je standard nekdanjih borcev v letu 1986 sicer nekoliko izboljšal, vendar pa obstaja še vedno nekaj problemov, ki bi jih na kratko lahko strnili takole: pre nizke pokojnine borcev, ki so v NOV vstopili po 9. 9. oziroma po 10. 10. 1943, nizki invalidski prejemki VII, dolga čakalna doba (tudi več kot pol leta!), pri zobozdravniku, še posebej za izdelavo zobnih protez. Enako velja za okulistiko; še vedno je tudi nekaj borcev, ki živijo v neprimernih stanovanjih in

bi bil že skrajni čas, da se stanovanjski problemi borcev že rešijo.

Posebno vprašanje so priznavalne in klimatsko zdravljenje članov ZB. Na račun tega so bile izrečene številne kritike, ki so se nanašale na tiste člane ZB, ki zavajajo komisijo za socialno-zdravstvena vprašanja borcev z navedbo netočnih podatkov o socialnem in pa tudi druge dohodke (kot na primer dohodke od oddajanja sob turistom, dohodke od nepremičnin, ki jih posedujejo v raznih krajih države in podobno). Glede klimatskega zdravljenja pa se hočejo nekateri že kar »abonirati« na tovrstno zdravljenje in menijo, da jim to preprosto pripada, ne glede na dejansko potrebo po takem zdravljenju. Pri tem niso mišljeni tisti, ki so deležni samo terapevtskega zdravljenja v Strunjanu in Portorožu, temveč tisti, ki izsiljujejo klimatsko zdravljenje v raznih krajih s celotno hotelsko oskrbo, kar je za mnoge le letovanje (ne zdravljenje) na račun zdravstvenega varstva. Žal ni bil nihče imenovan. Sicer pa to ni samo piranski, temveč vsejugoslovanski pojav. Temu bi se lahko reklo tudi pomanjkanje etike pri nekaterih članih ZB.

Borci-delegati niso razpravljali o o problemih in težavah v lastnih vrstah, am-

nek defetizem, kateremu, žal, zapadajo tudi nekateri nekdanji borci. Rečeno je bilo tudi, da se le preveč sklicujemo na razne sovražne sile, ki delujejo proti naši ureditvi. V zvezi s tem je bila izražena tudi tale misel: »Največji sovražnik so naše lastne napake.« Ugotovljeno je bilo, da nekdanji borci še vedno aktivno delajo in sodelujejo na vseh področjih družbenopolitičnega življenja v občini, le sodelovanje z mladino bi moralo biti tesnejše, za kar pa sta krivi obe strani in ne le mladina. Mladini je bilo očitno, da dela preveč forumsko in premalo z bazo in da vrzel, ki tako nastane, izkoristijo ter izpolnijo razne religije. Delegati so bili enotni glede obsodbe raznih »izmov«, ki spodkopavajo enotnost in bratstvo ter nedotakljivost naših meja. V zvezi s tem so ostro obsodili vpade italijanskih ribičev v naše teritorialne vode, o čemer, v tem prispevku ne bom pisal, ker je o tem izdal Občinski odbor ZZB NOV Piran svoje uradno stališče. Na koncu so bile podeljene knjižne nagrade najbolj zaslužnim borkam. Na predlog XII. makedonske brigade, oziroma ZZB iz Skopja, je bila odlikovana naša občanka Marija Grič z Redom dela s srebrnim vencem. Odlikovanje so ji izročili na tej skupščini.

Slovenski partizanski kurirji so zborovali

Albin Barle, dosednji in ponovno izvoljeni predsednik odbora IV. brigade VDV partizanskih kurirjev Slovenije, je na volilni skupščini poročal, da so naloge, ki so si jih v zadnjih dveh letih naložili, v celoti izpolnili. Računajo, da bodo opravili tudi tiste, ki so si jih zadali za naslednji dve leti.

Med glavnimi nalogami je bila izdaja monografije Partizanski kurirji. Izšla je v samozaložbi odbora IV. brigade VDV v več tisočih izvodih in je že skoraj razprodana. Napisal jo je Rado Zakonjšek-Cankar. Dobile so jo domala vse šole, več delovnih organizacij in ustanove. Preljeli so jo tudi posamezniki, ki so med vojno sodelovali s kurirji, pripadniki brigade pa so jo dobili zastoj. V knjigi so sicer določene pomanjkljivosti in netočnosti, kar bodo odpravili z dopolnitvami, vendar ne v obliki ponovne izdaje knjig. Kritične pripombe, napisane v zvezi z monografijo, niso zmanjšale ali pa okrnile njene osnovne vrednosti.

Ker je pri njenem nastajanju sodeloval širok krog kurirjev, so bili stroški tiskanja in prodaje nizki, razen tega so bili pri tem delu tudi iznajdljivi. Tako je poplačan trud kurirjev in drugih sodelavcev, ki so več kot dve desetletji zbirali podatke in zapisali svoje spomine.

Pododbori po Južni Primorski, Notranjski, na Dolenjskem, Gorenjskem, Štajerskem in na Koroškem (v Severni Primorski so to že storili), pripravljajo albume o spominskih obeležjih. Poleg fotografskih posnetkov bodo vanje zajeli vse potrebne podatke. To bo svojevrstna monografija poveljevanja partizanskih kurirjev v posameznih predelih Slovenije in to je tudi ena izmed osrednjih njihovih prihodnjih nalog.

Veliko so razpravljali o ohranjanju, prenašanju in razvijanju tradicij NOB. Sodelovanje s kurirčevsko pošto, ki je del naše dediščine, je sicer zelo primerna oblika tega dela, vendar je to še premalo. Potrebno bo poiskati nove oblike sodelovanja.

Transverzala kurirjev in vezistov NOV Slovenije, po kateri trenutno hodi več tisoč pohodnikov, je prav gotovo eden izmed zelo primerljiv načinov tovrstne dejavnosti. Razen tega je to tudi svojstven način rekreacije. Transverzala namreč poteka mimo 88-ih spominskih obeležij iz NOB in tudi skozi vso čudovito našo ožjo domovino, od Pomurja do Primorske. Partizanski kurirji po vsej Sloveniji naj bi v okoljih, kjer živijo, o njej več govorili in tudi vzpodbujali, da bi po njej hodilo čimveč ljudi.

Kurirji so dobro sodelovali s sekcijo vezistov NOV Slovenije, podobno z njihovimi območnimi pododbori, pa tudi z domicilnim odborom pri ZO PTT Slovenije. V ožjih okoljih so sodelovali še z družbenopolitičnimi organizacijami, društvi in šolami. Prav tako so se udeleževali številnih spominskih proslav, srečanj in slovesnosti. Med drugim: roškega smučarskega teka nad Občicami na Dolenjskem, smuka karavanških in po poteh gorenjskih kurirjev, pohoda v Dražgoše...

Vsakoletna smučarska prireditel, Smučarski pohod čez Karavanke, ki so ga letos priredili na Gorenjskem že trinideseto, je postala teka množična, da v njej sodelujejo tudi gostje Italije. Organizatorji si seveda prizadevajo, da bi k temu pritegnili še pohodnike iz zamejske Koroške.

Na volilni skupščini, so se dotaknili tudi nekaterih naših negativnih pojavov in jih ostro obsodili. Pri tem so podprli ocene CK ZKS in Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije. Opozorili so, da gre pri delovanju posameznikov ali skupine vendarle za potvarjanje naše nedavne zgodovine in sedanje stvarnosti. Poudarili so tudi, da znajo eni in drugi pri tem izkoriščati naše sedanje, nič kaj ugodne, gospodarske razmere. Najbrž menijo, da je prav zdaj primeren trenutek za njihova početja.

Drago Miklavc

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Ribnica – Skrb za vsestransko urejanje borčevskih vprašanj

Borci v ribniški občini še naprej ostajajo sredi naše stvarnosti.

To naj bi bila v najkrajših besedah zapisana ocena vsega povedanega na marčevski borčevski skupščini. Med nalogami za delo v letu 1987 je središtna tista, ki sledi sklepom lanske slovenske borčevske skupščine in zveznih borčevskih sklepov.

Še naprej ostaja njihova naloga v čimbolj tesnem vključevanju dela v vse krajevne dejavnike, zlasti pa delovanje v okviru skupne fronte – v SZDL, za utrjevanje samoupravljanja in delegatskega sistema ter njuno živo delovanje v praksi.

Tudi v te borčevske organizacije so označili za nesprejemljivo vse, kar počno posamezniki, da bi zmanjšali pridobitve NOB in socialističnega razvoja.

Ribniški borci se letos vključujejo v vse akcije, povezane z jubileji in proslavami, med drugim v priprave in organizacijo obeleževanja ustanovitve Notranjskega odreda, obeležitve 45-letnice aretacije okrožnega partijskega sekretarja Jožeta Šeska, pa ustanovitve osvobojenega ozemlja v Loškem potoku, obletnice akcij Zidankove, petinštridesetletnice zborovanja v Sodražici ter, nenazadnje, spomnili se bodo tudi velike italijanske ofenzive na območju Notranjske in ribniške doline in partizanskih bojev, povezanih s to sovražnikovo ofenzivo.

Posebno skrb bodo še naprej namenjali socialni iz zdravstveni varnosti borcev, vojaških vojnih invalidov, družin in mater ter žena padlih. Nalog jim torej ne zmanjka. Delovnosti pa tudi ne.

M. Glavonjič

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Žarko Ž.

Najstarejša Maistrova borca občine Ljubljana Center

Pokojni Jože Rupnik, predsednik borcev za severno mejo Slovenije, mi je lani nekaj mesecev pred smrtjo v klubu upokojencev v Knafljevem drevoredu dejal, naj bi jaz pisal o še živelih borcih za severno mejo, ki so sedaj stari nad 90 let. Rekel mi je, da ga bolezen vedno bolj napada, da ne more več prelivati svojih misli na papir. Obljubil sem mu, da bom to nedokončano delo opravil po svojih sposobnostih.

V sedmem nadstropju v sobi številka 147 Doma starejših občanov na Taboru v Ljubljani sem obiskal Ernesta Majerja, rojenega 4. avgusta 1894. v Buzetu v Istri. V živahnem razgovoru mi je marsikaj povedal o sebi. Odprl je rdečo šatulo, ki jo je imel pred seboj na mizi. V njej so vsi dokumenti od leta 1915 dalje. S ponosom mi je pokazal odlikovanje, ki ga je prejel kot Maistrov borec.

Majerjev oče je bil cestni nadzornik, mati pa gospodinja. Osnovno šolo je obiskoval v Gorici, prav tako pa tudi učiteljske, ki ga je dokončal leta 1913. Spominja se, da je bilo njegovo prvo službeno mesto v Lazaretu pri Kopru. Leta 1915 so ga vpoklicali v avstroogrsko vojsko. Dodelili so ga v Radgono, v tržaški bataljon, kjer je opravljal med drugim tudi administrativna dela. Ker so v tedanji vojski potrebovali veliko mladih oficirjev, so ga poslali na štirimesečni tečaj na Dunaj, kjer si je pridobil čin podporočnika. To je bilo leta 1917. Naslednje leto poleti se je javil k prostovoljcem – Maistrovim borcem – za severno mejo. Boril se je po raznih krajih Koroške. Po zmagi se je vrnil domov in našel zaposlitev. Šest let je služboval v prosvetnem oddelku takratnega sreskega načelstva v Slovenskih Konjicah, nadaljnjih petnajst let pa je živel in učiteljeval v Laškem.

V začetku vojne so ga kot

zavednega Slovenca aretirali in deportirali v Kruševac. Z njim je šla tudi njegova žena Pavla. Svoji dve hčerki – Vlasto, staro 18 let in sedemletno Bredo – pa je dal v skrbstvo ženini sestrki, ki je živel v Ljubljani. Tako sta bili hčerki nekaj časa pri Grudnovih. Ernest in njegova žena Pavla

pa sta v Kruševcu delala v odboru, kjer so vodili skrb o šolanju otrok internirancev. Ker pa sta imela otroke v tako imenovani ljubljanski italijanski pokrajini, sta dobila dovoljenje, da sta se lahko vrnila v to italijansko provinco. Kmalu po vrnitvi domov so ga začeli snubiti, da bi se vključil v prosvetni poklic. Ni hotel služiti okupatorju, raje se je zadovoljil s skromnimi prejemki, ki jih je dobival kot administrativni dela-

vec v Grudnovi pisarni.

Po vojni se je zaposlil v Ministrstvu za prosveto Slovenije, kjer je delal v personalnem oddelku. Leta 1950 se je upokojil. Delal pa je še honorarno 22 let prav na istem mestu. Leta 1960 je prejel odlikovanje Orden dela s srebrnim vencem.

Po smrti svoje žene Pavle je začel bolehati. Prebolel je rahlo možgansko kap. Tov. Majer je danes na intenzivnem oddelku Doma na Taboru. V okolju se počuti zelo dobro in nima prav nobene pritožbe. Hčerka Vlasta ga stalno obiskuje in nudi vso pomoč. Mlajša, Breda, pa živi v Parizu. Od nje redno prejema lepa in dolga pisma.

»Povedati moram še to – pravi triindevetdesetletni Maistrov borec Ernest Majer – da se ukvarjam tudi z rekreacijo. Vsak dan hodim po hodniku v sedmem nadstropju gor in dol. To storim gotovo stokrat dnevno. To me poživlja.«

Nekdanji Maistrov borec Slavko Švajger me je ljubeznivo sprejel na svojem domu

na Cankarjevi 10 v Ljubljani. Pogovarjala sva se ob kozarčku vinjaka, ki me je čakal na njegovi mizici v lepo urejeni sobi.

Slavko se je rodil 28. marca 1895 v Črnomlju. Njegov oče je bil sodni uradnik, mati pa gospodinja. Dokončal je nižjo realno, potem pa še Marovo šolo, ki je bila v Ljubljani. V stari avstrijski vojski si je pridobil čin »gefreiterja«. Vojaške veščine je opravljal pri gorskem strelskem polku. V tej enoti so bili v glavnem Slovenci. Tovariš Švajger je bil vseskozi zaveden Slovenec. Ko so ga demobilizirali, se je prijavil Narodni straži, za tem pa se je prijavil k Maistrovim borcem. Boril se je na levem krilu fronte.

To je bilo v okolici Dravograd, Slovenjgradca in Kotelja. Se danes se dobro spominja svojega komandanta podpolkovnika Hermana Vidmarja. Zal mu je, da vrhovnega komandanta Maistrov ni videl. Zadnje dni septembra 1919 se je vrnil domov. Kaj kmalu se je moral zaposeliti. Delal je v več službah. Tako je bil pri lesno-izvozni družbi Panonija, v Planini pri Rakeku je upravljal z žago, katere lastnik je bil Windisch – Graetz, bil je upravnik graščine v Beli Krajini, podobno delo je opravljal tudi v Ribnici.

Kmalu po izbruhu vojne se je priključil OF. Italijani so ga dalj časa opazovali, nato pa zaprli.

Po osvoboditvi je služboval na tedanjem slovenskem ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo. Upokojil se je leta 1950; od takrat dalje pa vse do leta 1970 je honorarno sodeloval pri Viba filmu in Radio Ljubljana.

V življenju je bil dvakrat

operiran na hrbtenici, bolj težko hodi. Pred štirinajstimi leti mu je umrla žena.

Stanuje v lepem stanovanju. Brat je njegov sosed. Hčerka, ki stanuje v Šiški, je kolikor more ob njem. Čilega in zadovoljnega imajo radi tudi njegovi vnuki.

Za svoje delo je prejel odlikovanje – red zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Maistrov borec Vladimir Jaklič, podpolkovnik v pokoj, se je rodil 22. 2. 1897 v Ljubljani. Njegov oče je bil profesor, mati pa gospodinja. Opravil je osem letnikov gimnazije z veliko maturo, nato pa se je vpisal v šolo za rezervne oficirje.

Prav podrobno se spominja svojih preteklih dni. V avstrijsko vojsko je stopil 15. oktobra 1915. Služil je v peš polku v Judenburgu. Bil je tudi na ruski fronti. Leta 1918 se je prijavil Maistrovim borcem. Še danes ponosno pravi, da je bil med prvimi prostovoljci. Spominja se tudi, da je njegov polk vodil polkovnik Zerjav. Z njim se je bojeval prav do konca vojaških operacij.

Po prvi svetovni vojni se je prijavil kot aktivni oficir v staro jugoslovansko vojsko. Služboval je v Črni gori, nato pa v Mariboru in Ljubljani. Bil je komandant bataljona kolesarjev. Leta 1938 se je nahajal v Beogradu. Tam je dobil čin podpolkovnika. Tudi začetek vojne je doživel v našem glavnem mestu. Hotel se je pridružiti v svojo vojaško enoto, pa so ga preje ujeli Nemci in odpeljali v ujetništvo v Slezijo. Začelo se je njegovo trpljenje. Nemci so ga izročili Italijanom. Ti so ga deportirali v zloglasno taborišče Gonars. Leta 1943 mu je uspelo, da se je vrnil v Ljub-

ljano. V lagerju mu je pomagal nek Italijan, ki je bil prijatelj z grofom Ciano, v resnici pa njegov nasprotnik. Izstavil mu je napačen dokument, da je z njim lahko pripotoval v Ljubljano. Zvedel je, da ga zasledujejo. Napotil se je na Dunaj. Tudi tu ni imel miru pred fašisti. Zaprl so mu ženo Pavlo in tudi njega. V zaporu je ostal vse do prihoda Rusov.

Po osvoboditvi se je zaposlil za nekaj časa v Ministrstvu za kmetijstvo. Leta 1946 se je upokojil. Dolga leta za tem pa je honorarno predaval matematiko na TSS v Ljubljani.

Sedaj je tov. Jaklič star že dobrih 90 let. Živi v domu upokojencev na Taboru in se zelo dobro počuti. Lani mu je umrla žena. Nima nobenih sorodnikov. Zelo slabo sliši, je brez levega kolka, težko hodi. Dvakrat je bil operiran. Pravi, da mu ni žal, ker je že tako v letih. Dolgo je živel in rad je imel življenje; vendar mu ni težko, da se bo treba kmalu posloviti.

Ponosen je na odlikovanje, ki ga je dobil kot koroški borec. Septembrske otvoritve spomenika Maistru v Mariboru se ne bo mogel udeležiti. »Če sem bil od začetka pri Maistru, bi moral biti pri njem tudi sedaj. Tolikih napovor ne prenesem več«, je zaključil tovarš Jaklič.

Preživeli Maistrovi borci so stari nad 90 let. V občini Center jih je živih še dvanajst.

Kljub visoki starosti in boleznim imajo željo, da bi sodelovali pri odkritju spomenika svojega vrhovnega poveljnika v Mariboru. Prav gotovo jih bo na tem slavu malo. Toda tisti, ki bodo prišli, bodo visoko dvignili zastavo zmage, saj so pripomogli, da je Maribor in del Koroške ostal slovenski.

Vinko Bovcon

Bojna pot Ivana Kokala

Ob petdeseti obletnici španske državljanske vojne sva obiskali udeležence – našega domačina Ivana Kokala-Imreta. Živi na Tolstem vrhu pri Ravnah na Koroškem. Rodil se je leta 1908 na Tolstem vrhu kot deseti od dvanajstih otrok. Njegovo otroštvo sega v čas strašne bede, v čas, ko kruha niso videli tudi po šest mesecev. Njegov oče je bil topilec martinarske peči, v avstrijski vojski pa tolmač pri okupaciji BiH.

Ivan si je lahko prvič kupil obleko, ko si je prislužil denar s postavljanjem kegljev. »Nekoč sem pri Jagrovem kegljišču postavljaval kegle do dveh ponoči. Ko je bilo kegljanja konec in so pijanci odšli, sem nameraval domov. Začelo pa je močno bliskati in grmeti, zato sem se odpravil v konjski hlev in legel v jasl. Do smrti izmučen sem zaspal tako, da nisem čutil, kako mi je konj trgal hlače in jih začel prežvekovati. Brez hlače sem moral domov. Ker doma ni bilo nobenih hlače, je mama izprosila pri trgovcu prazno vrečo od sladkorja, jo oprala in mi iz nje seslala druge hlače.«

Z desetimi leti je bil pastir pri sosedu. S štirinajstimi leti se je šel učiti v »fabriko«, za strojnega ključavničarja. Bil je dodeljen kotlarskemu

mojstru Matiji Gradišniku, ki je bil eden prvih komunistov v njihovem kraju. Matija je služil vojaški rok v avstrijski vojski v Gradcu. Tam je postal prijatelj Viktorja Koleča, enega prvih komunistov v Sloveniji. V 1. svetovni vojni sta bila Gradišnik in Koleča takoj mobilizirana na fronto. Gradišnika so oprostili, Koleča pa je moral na rusko fronto, sodeloval je tudi v oktobrski revoluciji kot avstrijski ujetnik. 1919. leta so ga ruski boljševiki poslali domov. V naš kraj je bil poslan z nalogo, da organizira komunistične organizacije.

Na Ravnah so tako organizirali prvo skupino komunistov, ki je štela dvajset članov. Prvi komunisti so bili: M. Gradišnik, V. Koleča, I. Ditingar, L. Kuhar, J. Zori in drugi. Tudi Ivana Kokala so takoj pritegnili v politično delovanje.

1923. leta so že organizirali 2. kongres SKOJ-a, ki je bil v Kefrovem mlinu. V tem mlinu je bil tudi 3. kongres 1926. leta. Glavna dejavnost njihove organizacije je bila prenašanje komunistične literature iz Avstrije v Jugoslavijo. Tiskarno so imeli na Dunaju. Tu se je politična literatura tiskala v slovenskem in hrvaškem jeziku. Za prenos literature čez mejo je bil zadolžen Ivan Kokal.

1930. leta je moral Ivan k vojakom v Črno goro. Medtem pa je prišlo v domačem kraju v partijski organizaciji »SEVER« do izdaje. Prežihov Voranc je pobegnil čez državno mejo. Nekatere partijske delavce so aretirali in odpeljali v Ljubljano. Ivana so zgrabili pri vojakih in ga poslali na vojno sodišče v Sarajevo. Na sodišču pa so odločili, da ga odstopijo civilnemu sodišču v Ljubljani. V Ljubljani so ga trikrat zaslili in 83 dni je preživel v zaporu. Ker ni ničesar priznal, so ga odpustili. Ponovno je oblekel vojaško uniformo.

1931. leta se je vrnil v domači kraj. Ker dela v fabriki ni več dobil, se je zaposlil v grofovski vrtinariji.

Po partijski direktivi so začeli obnavljati politično aktivnost v tovarni.

1932. leta so Ivana aretirali v zgodnjih jutrajnih urah na domu. Izdala ga je drvarjeva žena, ki ga je srečala v gozdu, kjer je bil naložen s politično literaturo. Že v postelji so mu nadeli lisice. Preiskali so vso hišo. Da bi se oblekel, so mu odvzeli lisice. Med umivanjem pa je planil v staro kuhinjo in na prosto. V boju za življenje in smrt je bil hitrejši kot šest orožnikov in njihove puške. Po dvodnevnem skrivanju je prešel jugoslovansko-avstrijsko mejo ter začel težko pot političnega emigranta, ki je trajala dolgih štirinajst let.

1935. leta srečamo Ivana Kokala v Moskvi. V središču Moskve so mu dodelili sobo in takoj se je znašel med Slovenci in drugimi Jugoslavnici. Kominterna mu je dala ime Ivan Stepanovič. Tu je hodil tudi v šolo. Prve nauke je sprejemal v slovenščini in srbohrvaščini. Na Komunistični univerzi narodnih manjšin zahoda ga je poučeval tudi Edvard Kardelj.

Dr. Aleš Bebler se Kokala spominja v knjigi Čez drn in strm takole: »Spomladi leta 1953 me je poklical Senjko. Rekel mi je, da se bo KUNMZ zelo razvila in da bodo tam potrebovali nove kadre. Vprašal me je, če ne bi svojo željo po vrnitvi domov nekoliko odložil in šel na šolo kot »aspirant«. Kako naj bi bil odbil? Poučeval bi skupino mladih slovenskih delavcev, ki jim je potrebna tudi dobra slovenščina. V šoli je bilo tisto zimo zelo zanimivo delo s skupino mladih, poštenih slovenskih fantov. Z njimi sem imel veliko veselja. Za dva vema, da sta živa. Prvi je Vokšin, s pravim imenom Kopinič, ki živi v Ljubljani, drugi pa Ivan Kokal iz Raven na Koroškem, kjer je bil dolga leta župan. Učil sem jih slovenske slovnice in pravopisa.«

Ivan Kokal je bil v španski državljanski vojni od leta 1936 do leta 1939. Bil je kapetan in inštruktor avtomatskega orožja in komandant

bataljona. Dodelili so mu enoto, v kateri so bili Čehi, Avstrijci, Bolgari, Romuni in Španci. Z njimi so od naših bili: Gregorčič, Kveder, Znidaršič, Rozman in Gostencič.

Ko so varovali umik republikancev in nad pol milijona civilnih beguncev, so se tako resili brez hujših žrtev čez Pireneje v Francijo. Kot kapitan je skupaj z dvema poročnikoma politkomisarjema vodil zadnji ostanek republikanske vojske – približno tristo mož.

Politkomisar Andre Marty je tam govoril zadnje besede na španski zemlji, kjer so prelili potoke krvi in pustili na tisoče in tisoče borcev, ki so padli za svobodo španskega naroda. Andre Marty je bil ranjen. Ostale so Francozi preiskali in pospremili v taborišče Saint Cyprieri. Med njimi tudi Ivana. Tam so živeli težko življenje. Dokler si niso postavili barak, so bili noč in dan na prostem. Preden so legli zvečer k počitku, so si v pesek izgrebli plitve jame. Če je bilo ponoči viharo, so zjutaj iskali pogrešane tovariše v pesku, ki jih je čez noč popolnoma zagrnili. Ko so si postavili barake, je bil Ivan komisar za prehrano v njih. Po osem ljudi je prejemalo po kilogram kruha na dan. Ivan je bil v tem taborišču dva meseca.

V partijo je bil sprejet leta 1938 v Španiji. Jasno je bilo,

da bo v Španiji zmagal fašizem. Naši so razmišljali dalje, da ta zmaga še ne bo pomagala Hitlerju do svetovne zmage. Tu je ZSSR in tam na oni strani morja ZDA, ki so proti njemu. In v Evropi? Samo z Italijo, Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo je do zmage še daleč. Naši pa so vedeli, da bodo vzdržali in branili Jugoslavijo.

Med 2. sv. vojno je Ivan Kokal opravljal politično delo v Turčiji in v Egiptu.

Po vojni je bil Ivan Kokal prvi predsednik OF, nato SZDL na Ravnah. To delo je opravljal 18 let. Prav tako je bil tudi prvi predsednik mestne občine ter prvi sekretar KP v Železarni Ravne.

Za dolgoletno revolucionarno delo je prejel številna odlikovanja: red dela s srebrnim vencem, red dela z zlatim vencem, za zasluge naroda (bronasto, srebrno in zlato zvezdo), špansko medaljo za zasluge naroda, zlato priznanje OF, značko za graditev združenega doma na Ravnah ter red za hrabrost.

Svoje spomine na revolucionarno leta rad posreduje tudi mladim. Poslušali smo ga tudi na srednji šoli Edvarda Kardelja v Slovenj Gradcu.

Bojana Toplak in Simona Rek
zgodovinski krožek
Srednje šole Edvarda Kardelja iz Slovenj Gradca

Gozdno gospodarstvo Postojna

66230 Postojna
Vojkova ul. št. 9.
telefon 21-541

Jože Strežek-Lipe

Stari trg ob Kolpi

(nadaljevanje)

V tem monotonem maršu so razmišljanja o prihodu med Kovačo in Deskovo vasjo takoj minila. Bili smo pred ciljem. Nastala je rahla nervoza. Začela so se šepetajoča povelja. Onstran pod Deskovo vasjo se je nahajal Stari trg ob Kolpi z italijansko fašistično postojanko z okrog 120 do 150 vojakov. Gledano z očmi partizana – napadalca, je zemeljska in naselitvena lega tega kraja zelo, zelo neugodna. Trg leži na skrajnem južnem delu Poljanske doline. Strnjenemu severnemu delu domačini pravijo Močile. Nato se podaljša, dejal bi na »polotok«, ki mogočno stoji iznad čudovite in izredno lepe doline, po kateri teče reka Kolpa. V naselju so levo in desno hiša do hiše, po sredini pa je speljana cesta, ki se na koncu strmo spušča h Kolpi. Pod naseljem na vzhodni, južni in zahodni strani je velika, strma čistina, ki nižje preide v lepo obdelane vinograde.

Seznamimo se, v katerih objektih so bili nastanjeni Italijani: v hiši Ivana Matkoviča pri Miklarčevih, v hiši Cike Kapš, prav tako pri Miklarčevih, v hiši Petra Miheliča pri Bajuku pa so bili financarji. Sedem hiš naprej na desni strani v šoli je bila njihova glavnina, na koncu »polotoka« pa stoji cerkev. V zvoniku so stalno imeli več mitraljezov in z njimi kot s svetilnika obvladovali na vse štiri strani. Za cerkvijo pa je pokopališče. Bunkerji so bili: prvi pri skednju Ivana Šterka (pri Bariču), drugi pri Miklarčevi hiši in tretji za Filipovo hišo. Dodajmo še to, da je en oficir stanoval pri Meti Molec (pri Močevih). Komandant posadke s činom majorja, ki je bil član fašistične stranke, je sicer stanoval v Črnomlju. Dan pred napadom je slučajno

prišel v kontrolo k svoji enoti, prenočeval pa je na levi strani v župnišću, v bližini cerkve. Večer pred napadom so Italijani imeli tudi nekakšno slavo.

Še v popolni noči so partizani obkoljevali sovražne postojanke. Vodiči so začeli opravljati izredno odgovorne dolžnosti. Vodili so skupine partizanov na položaje. To potrjuje, kako do podrobnosti je bil izdelan načrt napada. Zato se seznanimo z nekaj primeri. Po spominu Franca Knavsa Simona, ki je bil pomočnik puškomitraljeza Andreja Cetinskega Leva, je ono polovico Johanove čete, ki je bila dodeljena Cetinskemu, vodil Marko Majerle, doma iz Vimola, na vzhodno stran Močil. Kasneje pa so se premestili in napredovali po zahodni strani in jih je pripeljal skoraj do bunkerja. Obveščevalec druge čete Belokranjskega bataljona Jernej Rovšek prav tako pravi, da jih je vodič vodil na vzhodno stran pod cerkveni zvonik. Med kikiričanjem petelinov so lezli čez nek plot. Oddelku težkega mitraljeza »švarcloze« je bil dodeljen vodič Peter Šterk iz Predgrada. (Konjevodcu pa je bilo naročeno, da je z bosaškim konjičkom počakal med Kovačo in Deskovo vasjo.) »Vodil nas je po strmih, čistih pobočju pod Deskovo vasjo, imenovanem Mortača. Ta je zahodno od naselja. Po tej strmini navzdol je neka drča. Z rokami in ostrim kamenjem smo v tej drči poravnali zemljo in tja postavili podstavek in cev težkega mitraljeza, štita oz. branika pa nismo imeli.« Vodič Šterk se je vrnil, sprejel še skupino borcev Belokranjske čete in tudi njo vodil na zapadno strmino. Ostali puškomitraljezci, strelci in bombaši so obkoljevali in glavni napad izved-

li s severne strani od hiše do hiše skozi Močile in po kalvariji, katero so pred davni leti zgradili Poljanci med Deskovo vasjo z naklonom proti Staremu trgu ob Kolpi. Speljana je bila terasasta pot. Na levi in desni strani ob poti pa je bilo po sedem, torej skupaj štirinajst zidanih kapelic.

Franco Ahlin po domače Pustov iz Škofljice. Kot politični delegat 2. čete Kočevskega bataljona je edini padel v naselju Starega trga ob Kolpi ob napadu na italijansko postojanko.

Noč je že ponujala prvi svit, iz katerega je nastal lep nedeljski dan. Italijani so začeli »obisk«. Najprej so oni začeli s posameznimi strelci, ki so nato prešli v izredno močno streljanje. Tudi partizansko orožje jim je »odgovorilo«. Iz Mortače se je lepo videlo, da je tedaj, verjetno iz partizanskega štaba v Deskovi vasi, nekdo izstrelil na postojanko nekaj posameznih svetlečih nabojev. Let lete je bilo za hip tako lepo videti, kot da je letela svetleča žica. Tako se je 1. junija 1942. ob prvem svitu začel prvi večji slovensko-hrvaški partizanski napad na tako veliko italijansko fašistično postojanko v Starem trgu ob Kolpi. Puškomitraljeze 1. čete Kočevskega bataljona Valentin Mesojedec-Metod pravi, da je imel svoj položaj na vzhodni strani pod cerkvijo.

Izstrelil je par kratkih rafalov proti zvoniku. Verjetno so Italijani zaradi noči opazili svetlobo, ki je nastala ob njegovem streljanju. Ne da bi videli, so na slepo v tisto smer izstrelili nekaj rafalov. To pa je bilo usodno za njegovega pomočnika Martina Jurjeviča z Vrha nad Faro. Z enim nabojem je bil dvakrat ranjen v desno nogo skozi stegensko in mečno mišico. Pritekel je komandir Zakotnik. Puškomitraljezcu je dodelil za novega pomočnika Franca Hirša-Lipeta iz Mahovnika. Ranjenega Jurjeviča pa si je Zakotnik naložil na ramena in ga odnesel s tega položaja. Bolj ko se je daniilo, vse ostrejši je bil boj. Z nastalim dnem smo na položaju težkega mitraljeza v Mortači šele videli, da smo imeli zgolj v robu neke drče zelo slabo kritje. Pred nami pa je bila šola z glavnino posadke, bunker pri Filipovi hiši in mitralješka gnezda v zvoniku. Ko je bila vidljivost nekoliko boljša, smo se tudi mi vključili v boj. Začeli smo streljati čez dolinico, ki ji domačini pravijo Konjska draga. Vodnik Nikola je čepel za robom drče in budno opazoval ter poveljeval merilcu: »Kratek rafal v to ali ono okno šole, ali v bunker, iz katerega so se pokazale zelene čelade, pa v okna zvonika.« S puškami smo streljali tudi po osebni presoji. Italijani so nam vračali z dolgimi in večkrat zelo dobro merjenimi rafali. Svinčenke so sikale med nami, po drči pa se je prašilo. Tedaj smo se nagonsko potegnili vase in se pritajili k zemlji. To se je ponavljalo, ni pa bilo nič kaj zabavno. Kasneje se iz bunkerja čelade niso več dvigale; torej smo ga utišali. Tudi zgoraj v naselju je bil boj vse ostrejši. V Mortačo smo slišali slovensko-italijansko vpitje. Puškomitraljezci in strelci so vse bolj uspešno napredovali od hiše do hiše v Močilah.

Česar se Andrej Cetinski-

Lev ne spominja, pa se prav dobro njegov pomočnik Franc Knavs-Simon iz Lilovda. Ona dva in drugi borci so se prebili do kletnih prostorov in tudi v pritličje Kumpove hiše. Od tod so ščitili borca čete Belokranjske čete Jožeta Poropatiča iz Žuničev pri Vinici, ki je od hiš priplezal v bližino bunkerja pri Miklarčevi hiši in z defenzivnimi ročnimi bombami uničil posadko bunkerja. Zaplenil je lahki mitraljez znamke »Breda« in se z njim ves navdušen povlekel. En objekt je bil že uničen. Kmalu so mitraljezci in strelci opravili še z drugim bunkerjem pri Baričevem skednju.

Sredi dopoldneva se je v naselju nad hišami začel valiti gost, črn dim, ki ga je bilo videti tudi v Mortačo. Na položaj težkega mitraljeza v Mortačo je prišel politdelegat 2. čete Kočevskega bataljona Franc AHLIN, mizar, po domače Pustov iz Škofljice. Povedal je, da so komandant Vasja, operativna oficirja Martin in Nedeljko ter komandant Johan Italijane večkrat tudi v italijanščini klicali in pozivali k predaji z zagotovilom njihovih življenj, sicer bodo objekte z njimi vred zažgali. Že je kazalo, da bo do predaje prišlo, toda še sama navzočnost, pa tudi povelja njihovega komandanta, majorja, fašista, so to preprečili.

Ko je Ahlin Franc končal svoj kratek »obisk« pri težkem mitraljezu, nam je povedal še nekaj vzpodbudnih besed: »Fantje, držite se dobro. Postojansko moramo zavzeti.« Nato je odšel in se vrnil v naseje. Nekako 15 ali 30 minut kasneje je nekdo prišel k nam v Mortačo in vznemirjen povedal: »Ahlin je padel pri goreči hiši. Zaradi ognja tudi njegovega trupla ne moremo rešiti!« Ob tragičnem sporočilu smo onemeli. Utihnili je tudi naše orožje. Kot da smo oboji, njegovi soborci in orožje, z minuto molka počastili nje-

gov spomin. Vodnik Lojze Martinc-Nikola je ganjen ta molk prekinil: »France se je preje prišel posloviti od nas.« Osebnost pa sem pomislil na njegove domače na Škofljici, s kakšno žalostjo bodo sprejeli vest, da je njihov France padel. Toda, boj se ja nadaljeval. Italijani so naš premor izkoristili. Mi pa smo se jim zaradi padlega soborca še ostreje obdolžili.

Ker se niso predali, so v boj posegli partizanski bombaši. Po izjavi Ignaca Karničnika-Naceta so iznajdljivi borci Johanove čete izdelali zažigalne bombe tako, da so skozi tulec steklenice, napolnjenih z bencinom, vtaknili trakove in jih zamašili. Predno so bombaši te steklenice odvrgli, so trakove prižgali. Borec 2. čete Kočevskega bataljona Boris Butina, trgovski pomočnik iz Morave pri Kočevju, pravi, da je v boj šel neoborožen. V tem boju je zaplenil kratko italijansko puško. V Močilah so ga oborožili s steklenico, napolnjeno z bencinom. Tudi borec 3. čete Notranjskega bataljona Emerik Dulmin je dobil enako zažigalno bombico. Oba so nato ščitili strelci iz puškomitraljezci Andrej Cetinski-Lev, Franc Avbelja-Lojko in Milana Vukelič-Jaka, da sta lahko v naletu stekla proti objektu, v katerem so bili Italijani. Odvrгла sta steklenice in objekt je bil v plamenu, ki se je žal razširil. Pogorele so hiše Ivana Kumpa-Znidarjeva, Ivana Šterka-Baričeva, Petra Miheliča-Bajukova, Ivana Matkoviča-Miklarčeva, Ciketa Kapša-Miklarčeva in hiša Mince Gregorič ter nekaj gospodarskih poslopij. Ker smo se hoteli znebiti tuje fašistične okupacije in domačega izdajstva, kar nam je po štirih letih vojne tudi uspelo, je naš pravičen osvobodilni boj terjal številne žrtve in drugo zlo, ki ga zapuščajo vsaka vojna. Tako je žal bilo tudi v Starem trgu ob Kolpi.

(se bo nadaljevalo)

Bil sem voznik tržiškega esesovskega župana

Umik tržiškega župana Huga von Kurza in odhod esesovskega vodstva z Ljubelja ob koncu vojne

Dne 6. maja 1945 je komandant Winkler dobil sporočilo od Okrajnega glavarja iz Radovljice (Kreisleiter), da mora dati tržiškemu županu von Kurzu na razpolago šoferja in avtobus (avtobus je jeseni 1943 posodil esesovski taboriščni upravi radovljiški »kraislafter«; op. T. J.). Winkler je poklical civilnega šoferja Jožeta in tržiškega esesovca Vinka Slaparja in jima naročil, naj se drugo jutro oglasita v Tržiču pri županu von Kurzu, ki je stanoval na gradu Andreja Gassnerja sredi Tržiča. Slaparja je določil za spremljevalca. Obema je tudi naročil, naj se po opravljeni nalogi takoj vrnejo na Ljubelj, ker bodo avtobus potrebovali za umik (Abzug) iz Ljubelja. O tem, kako je to nalogo opravil, je Slapar povedal:

»V Tržič sem prišel 7. maja med 7. in 8. uro zjutraj. Hrano za pot nisva dobila. Ko sem prišel na grad, sem se oglasil pri županu in mu rekel, da sem prišel po naročilu komandanta Winklerja. Iz gradu je nekaj ljudi takoj začelo nositi orožje, prešite odeje, blazine in drugo posteljnino ter vse to preprosto metati v avtobus. Prinesli so tudi tri zaboje cigaret »Drina«. Zdelo se mi je malo čudno, ko sem videl, da vse sku-

paj ni imelo velike vrednosti; dragocenejših stvari, zlatnine, slik in podobnega, pa nisem videl. Pred gradom so čakali civilni avtomobil in še dva tovornjaka. V civilni avto se je vsedel župan z družino, z enim tovornjakom se je peljal upravitelj (Treuhänder) tržiškega podjetnika Jožeta Kovača Georg Mayerhofer (po poklicu je bil kovač in imel svojo obrt v Šmohorju (Hermagorju) na Koroškem; op. J. T.), z drugim pa direktor tovarne čevljev »Peko« Podhaisky. Na njegovem tovornjaku je bilo naloženih vse polno čevljev. Župan se je moral z omenjenima že prej dogovoriti, kajti bilo je že vse pripravljeno. Bil sem malo presenečen, da mi komandant za na pot ni dal nobenega pismenega potrdila; za oborožitev sem dobil samo pištolo. Šofer pa še to ne.

Okrog desete ure smo se odpeljali. Na čelu kolone je peljal županov avto, za njim naš avtobus, potem pa oba tovornjaka. Na drugi strani Ljubelja, potem ko smo se peljali skozi predor, smo se težko prebijali skozi množico ljudi, ki so se umikali proti Koroški. Nekje pri Celovcu sta se izgubila oba tovornjaka, mi pa smo nadaljevali pot še vedno z županom na čelu. Severno od Celovca

smo doživeli bombni napad angleških lovcev v nizkem letu. Poskakali smo v cestni jarek in po napadu nadaljevali pot. Von Kurz nam ni povedal, kam bomo šli. Iz Celovca smo se peljali proti Bischofshofnu in pred tem zavili proti Mautendorfu, ki je bil njegov cilj. Morda je bil on tam doma. (Mautendorf leži blizu kraja Tamsweg, kjer je von Kurz imel svoje prijatelje; posebno dobro se je poznal z vodjo delovnega urada, ker mu je pošiljal iz Tržiča delovno silo, predvsem osebe, ki so pobegnile od partizanov; op. J. T.).

V Mautendorfu smo se ustavili pred veliko gostilniško hišo, kjer so avtobus izpraznili. Ne vem, ali so stvari odnesli v gostilno ali pa v sosednjo hišo, a ko so vse iztovorili, je prišel k meni župan in me vprašal: »Slapar, werde Sie jetzt zurück fahren?« Odgovoril sem: »Ja wohl! So hat mir der Kompaniechef befohlen!« (Slapar, ali boste sedaj peljali nazaj? Seveda. Četni komandant mi je tako ukazal!) Pozdravil je samo z »Christ Gott« in nič drugega nama ni rekel.

Bilo je pozno popoldne, ko sva šla nazaj. Hotela sva se vrniti po isti poti, toda ponoči sva zašla preveč v levo. Vozila sva celo noč in zgodaj

zjutraj naju je na koroško-stajerski meji, pri Neumarktu, ali pa pri St. Veitu an der Glann ustavila »feldzandarmenja«. Zahtevala je dokumente, ki pa jih nisem imel. Zaprlj so naju v nek prostor, kjer sva morala počakati, dokler ni prišel kapetan (hauptmann). Tudi on je zahteval dokumente. Ponovil sem prejšnje izjave, da dokumentov nisem dobil, niti potrdila ter da sem selil župana von Kurza iz Tržiča v Mautendorf. Končno je rekel: »Fahren Sie zum Teufel!« (Peljite k vragu!) in tako sva odšla. S težavo sva se prebijala proti Ljubelju, kajti cesta je bila polna umikajočih se množic. V taborišče sva prišla 8. maja 1945, okrog 8. ure zjutraj. Bil sem presenečen, ko sem zagledal, da so taboriščna vrata odprta, da stražarjev v stolpih ni več in da se je po dvorišču esesovskega taborišča vrtelo le nekaj esesovcev. Tu je bil tudi komandant Winkler.

Esesovci so mi povedali, da so kaznjence odpeljali dan prej. Računovodja Dienelt mi je dal nalog, naj takoj naložimo sod nafte in druge stvari; a to so storili drugi. V avtobus so naložili dosti hrane: kruh, margarino, konzerve, sladkor, moko in drugo, le pijače ni bilo.

Vse to so naložili zelo hitro. Slišal sem tudi, da so jugoslovanske kaznjence spuščali iz taborišča v presledkih in da so v taborišču ostali le bolniki.

Ko je bil avtobus naložen, smo se z njim odpeljali šofer Jože, mlad nemški računovodja Dienelt in administrator Hänslar. Vsi, razen šoferja, smo imeli pištolo. Komandant in ostali del čete je ostal še na Ljubelju. Peljali smo se skozi predor počasi, v koloni množice brez cilja. Kam gremo, nisem razmišljal. Na poti skozi Ljubeljsko dolino (Brodi) nas je dohitel Winkler s svojim spremstvom, vendar se pri nas ni ustavil. Ko smo bili že blizu cerkve Sv. Lenarta, nam je nekdo rekel, da bi bilo bolje, če z obleke potrgamo vse esesovske znake, kar smo tudi storili. Odvrgli smo tudi vojaške knjižice (Soldbuch) in orožje. Peljali smo se naprej skozi Podlublje (Unterloibl) v Podgorov (Unterbergen). Ob cesti pred Kožentavro (Kirschenteuer) smo videli veliko tablo z napisom: »Waffen ablegen! Freier Weg in die Heimat!« (Odložite orožja! Svobodna pot v domovino!) Ob cesti je ležalo ogromno odloženega orožja, pa tudi vojakov je bilo še dosti povsod naokrog.

Malo dalje od Kožentavre (Kirschenteuer) je vse zastalo. Tu sta nas ustavila dva francoska kaznjence in vperila puški v nas. Poznala sta avtobus. Potegnili sta nas ven. Vzeli so mi uro. Od tu so me odpeljali v neko gostilniško klet blizu Dravskega mostu. Kam so odpeljali ostalo trojico, ne vem, pa tudi pozneje jih nisem več videl. Izročili so me tržiškemu partizanom, med njima sta bila Karel Kunst (Zeblačov Kola) in Stane Zaplotnik, doma iz Križev, ki je bil po vojni »komij« v trgovini pri »Lavšu«. Ta me je tudi pretepal. Po nekaj urah so me kaznjenci odpeljali v Bistrico v Rožu in me zaprli v šolo. Tja smo prišli še istega dne, se pravi 8. maja 1945.

Janko Tišler

P. S.: Občinski komisar oziroma župan Hugo von Kurz je prišel v Tržič meseca marca 1942. Po poklicu je bil višji državni gradbeni inšpektor in inženir; Rodil se je 5. 10. 1904 v kraju Oberndorf a/S v Avstriji. Bil je pročen z Grette Kurz, roj. 30. 12. 1900 in imel dva otroke, od katerih je živel v Tržiču hčerka Lore, roj. 11. 12. 1934. V državni službi je delal od 2. 1. 1927, v občinski službi pa od 13. 3. 1938. Član NSDAP je postal 6. 12. 1931 in imel številko 896.704. V nemški vojski ni bil, ker je imel po-habljenega eno nogo.

Ob 50-letnici smrti Antonija Gramscija

Sovražnik pripravlja veliko očiščevalno operacijo z geslom Začetek pomladi-konec zime

(nadaljevanje)

Ko so v nemški operacijski coni Jadransko primorje propadle vse tri okupatorjeve februarске ofenzive, imenovane Růbezahl (Repoštev)* in je bila 10. marca 1945 uničena še strateška domobranska postojanka Sv. Križ, so Nemci pričeli pripravljati novo, tokrat še obsežnejšo ofenzivo proti enotam 9. korpusa s končnim ciljem očistiti in napraviti varno ozemlje na Primorskem in na Gorenjskem, za primer izkrcanja zaveznikov v severnem delu Jadranskega morja.

Visoka voditeljja SS in policije v operacijski coni Jadransko primorje in v 18. vojaškem okrožju Odilo Globocnik in Erwin Růsener sta s svojima operativnima štáboma izdelala temeljit načrt za uničenje enot 9. korpusa na Gorenjskem in Primorskem. V prvem delu ofenzive, imenovane Frůhlingsanfang, naj bi očistili Gorenjsko, ozemlje zahodno od Save in Cerkljansko, v drugem delu, poimenovanem Wintersende, pa še Banjsko planoto, Šebrelje in Trnovski gozd.

Za prvi del ofenzive, katero bomo opisovali v tem nadaljevanju je sovražnik razpolagal s približno 15.000 moč. Na zapornih položajih v Poljanski in Selški dolini, v Baški grapi in v dolini Idrije, je bila razporejena polovica moč v tako imenovanih bojnih skupinah z imeni Blank, Dippelhofer in Rupnik.

Od 19. do 22. marca sta ped za pedjo preiskovala Jelovico dva bataljona 14. SS divizije, ki sta na Gorenjsko prišla s Štajerske. V premikajočih se udarnih polkih, ki so zasledovali in napadali umikajoče partizanske enote, pa so bili 28. SS policijski polk s sedežem na Gorenjskem ter

Vinko Sajovic (1920-1945)

13. SS polk in 17. SS polk, ki sta bila v ofenzivo poklicana s Koroške oziroma s Štajerske. Razmerja sil v ofenzivi je bilo nekako 1:6 v korist sovražnika.

* Sovražnik tej ofenzivi imena Repoštev ni izbral kar tako. To ime je vzel iz pravlice o starcu podobnem bitju z dolgo brado, ki živi v goratih predelih. Repoštev naj bi zato predstavljali partizane, ki jih je treba uničiti.

Prvi dan sovražnikove ofenzive na ozemlju občine Škofja Loka

Na prvi pomladanski dan, 21. marca 1945, je začel sovražnik v svoji operaciji »Začetek pomladi« dovažati enote 13., 17. in 28 SS polka v Poljansko in Selško dolino.

Iz vojnega dnevnika brigade Gramsci je z dne 21. marca 1945 razvidno, da je sovražnik že zjutraj zasedel položaje po pobočjih škofoškega hribovja nad Poljanami, Gorenjo vasjo in Volako. Brigada Gramsci, ki je bila nad nemškimi položaji, je zato pričakovala frontalni napad. »Ko so slovenski telefonisti iz izvidnice na Četeni Ravni sporočili, da za hrbtom brigade napreduje kolo- na 28 tovornjakov s sovražnikovim vojaštvom, se je bri-

gada premaknila na zahod in zavzela nove položaje pri Janezu Likarju (po domače pri Jezgurecu v Čabračah - op. M. M.) pod Blagošem. Sovražnik je tega dne nameraval napasti brigado.« (Iz dnevnika)

Izvidnice Škofjeloškega odreda so se kot zavarovanje nahajale na višjih položajih od Čabrač do Leskovic. Glavnina Škofjeloškega odreda in XX. italijanska udarna brigada Triestina sta bili zahodno nekoliko više pod Blegošem. Oblastni komite KPS in Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko sta bila tega dne na osamljeni kmetiji nad spodnjim delom Davče, po domače pri Ocvirku (780 m), njihov zaščitni bataljon pa pri Marenkovcu (968 m). Po hišah v Farjem potoku (800 m), danes Potok, so bile razmeščene enote Gorenjskega vojnega področja. Poveljstvo je bilo v hiši pri Matevžku (840 m) na jugu vasi. V Cerknem so ta čas bili še Komanda mesta Cerkno, igralska skupina 9. korpusa, korpusne delavnice in nekaj političnih delavcev. Inženirski bataljon 31. divizije je bil nastanjen pri Slajkarju (800 m nad Hotavljami), 19. SNOVB Srečka Kosovela pa na Cerkljanskem vrhu in v

Novi Oselici, medtem ko je bilo njeño poveljstvo na Kladju.

Okoli Blegoša zbrane partizanske enote tega dne niso prišle v stik z nemškimi policisti. Le partizanski ogledniki in poizvedovalne patrulje so se spopadali s sovražnimi patruljami, ki so tipale za partizani. Ogledniki so ugotovili, da sovražnik se kar naprej s tovarnjaki dovažal policiste, orožje in stiska obroč okoli partizanskih enot v Škofjeloškem hribovju.

V Logu so tega dne padle že prve tri žrtve ofenzive. Življenje sta izgubila dva borca Škofjeloškega odreda. Ustreljen je bil še en domačin, eden pa obstreljen.

V Log je 21. marca 1945 prispela sovražnikova topniška enota s štirimi topovi, ki je pripadala bojni skupini dr. Dippelhoferja. Vojaki so bili večinoma Vlasovci. Utaborili so se na jugu za vasjo Log, kjer so kozolci. Ob prihodu topničarjev sta na Planinčarjevem kozolcu ostala Vinko Sajovic, politični delegat 1. čete, 1. bataljona Škofjeloškega odreda in njegov spremljevalec Lojze Dolenc, prav tako borec Škofjeloškega odreda. Sem sta prišla 19. marca 1945 z Gabrške Gore oziroma z Malenskega

Partizan se ni odzval pozivu, naj sestopi s kozolca in se je z vsem orožjem branil. Ker mu Nemci niso mogli do živlega, so kozolec z njim vred zažgali.

Vrha. Ko se je povzpел na kozolec po seno, je sovražni vojak povsem naključno odkril oba borca in ju pozval k predaji. Lojze Dolenc je pozivu sledil, Vinko Sajovic pa se je branil z razpoložljivim strelnim orožjem in z ročnimi bombami. Ker mu policisti niso mogli drugače do živlega, so kozolec zažgali. V njem je zgorel junaški Sajovic.

Sovražniki so tega dne streljali v Logu na vsakogar, ki se je znašel v njihovi bližini. Težje so ranili domačina Franca Demšarja iz Loga. Partizana Dolenc in Ivana Mraka (Petrzovega) iz Gabrke, ki je delal na njivi pri Planinčarju in nosil hrano partizanom na kozolec, so strahovito mučili. Mrak je moral nezvestnega Dolenca odnesti na morišče v Hribarsko grapo, kjer so oba ustrelili.

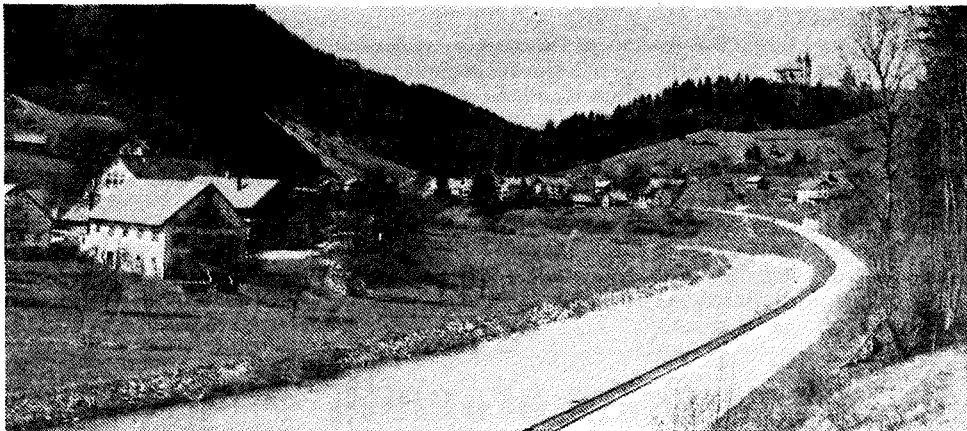
LOJZE DOLENC, Spolo-

vičarjev iz Lovskega Brda, rojen 8. aprila 1929. Pred vstopom v NOV je bil zaposlen kot kmečki delavec pri Francu Bogataju-Planinčarju v Logu. V NOV je stopil januarja 1944. Njegovo ime je na osrednjem spomeniku v Poljanah. Pokopan je na pokopališču v Poljanah.

IVAN MRAK-ZVONKO, Petruzov iz Gabrke, rojen 13. februarja 1925 v Gabrku. Bil je član SKOJ, na terenu je opravljal kurirska dela in bil hkrati obveščevalec. Ko so se Nemci ustavili v Logu 19. marca in tu ostali do 22. marca, je bil Mrak delavec pri Planinčarju. Nemci so zvedeli, da je nosil hrano na kozolec, kjer sta bila skrita Dolenc in Sajovic. Zato so ga ustrelili. Pokopan je na pokopališču v Škofji Loki.

VINKO SAJOVIC, rojen 7. julija 1920 v Strahinju, tkalski mojster, zaposlen v Kranju. V partizane je vstopil aprila 1944 v Gorenjski odred. Bil je športnik, nogometaš in član Sokola v Naklem. Iz njegove družine je bil brat France borec Koroškega odreda. Sestra Pavla, poročena Meze, je bila proglašena za narodno herojino in je padla 8. januarja 1943 na Osankarici na Pohorju. V partizanih je bil Vinko Sajovic zelo priljubljen, ker je bil izredno dober harmonikar, še posebno pa pogumen borec. Njegovo ime je vklesano na spomeniku padlim domačinom sredi Nakla.

Marjan Masterl (se nadaljuje)

Vas Loj, desno cerkev Sv. Volbenka v pogorju Gabrške gore, levo domačiji pri Hribarsniku in pri Planinčarju

Generalka za 2. svetovno vojno

Z vrsto manifestacij so se Španci v baskovskem mestecu Guernici spomnili zgodovinskega 26. aprila 1937, ko se nacistični bombniki skoraj povsem uničili mestece in pobili okoli 2000 nedolžnih ljudi. Po preteku pol stoletja so v Guernici končno tudi postavili spomenik žrtvam tega zločina.

Državljska vojna v Španiji je tedaj trajala že skoraj osem mesecev, baskovsko mesto Guernica s približno 7000 prebivalci pa še ni bilo zajeto v vojno vihor. Nekaj napovedi pa je že bilo: okoli 500 ranjencev je ležalo v prostori ženskega samostana »Religiosas Carmelitas de la Caridad«, ki so ga preuredili v poljsko bolnišnico. Nadaljnjih 5000 ljudi-beguncev je tedaj tudi že vegetiralo v Guernici. Vsako jutro je odšlo po nekaj sto beguncev na železnico postajo, da bi se umaknili v trideset km oddaljeni Bilibao. Fronta je bila tedaj oddaljena od Guernice še dobrih 16 km. Toda, »Sveto mesto Baskov« je bilo zapisano na mrti.

Francov general Emilio Mola, poveljnik nacionalistov na severu, je poslal 30. marca ultimatum: »Sklenil sem, da bom vojno na severu čimprej končal. Če se ne boste vdali, bom vso Vizcayo zravnal z zemljo!«

Tedaj je 27-letni pater Eusebio Arronategui že eno leto upravljal faro San Juan v najrevnejši četrti mesteca. »Nacionalisti«, je pridigal, »se bojujejo v božjem imenu, v resnici pa so podaljšana tako satana«. Pogosto je pozival svoje »ovčice«, naj se jim postavijo po robu. Zjutraj 26. aprila se je pater Eusebio ukvarjal z box foto kamero. Sposodil si jo je od nekega farana, da bi slikal svojo cerkev. Vreme se je zboljšalo, zato je upal, da bo ta dan lahko slikal.

Približno 50 km južneje od Guernice je oberstleutnat Wolfram Freiherr von Richthofen, šef štaba Hitlerjeve letalske »Legije Con-

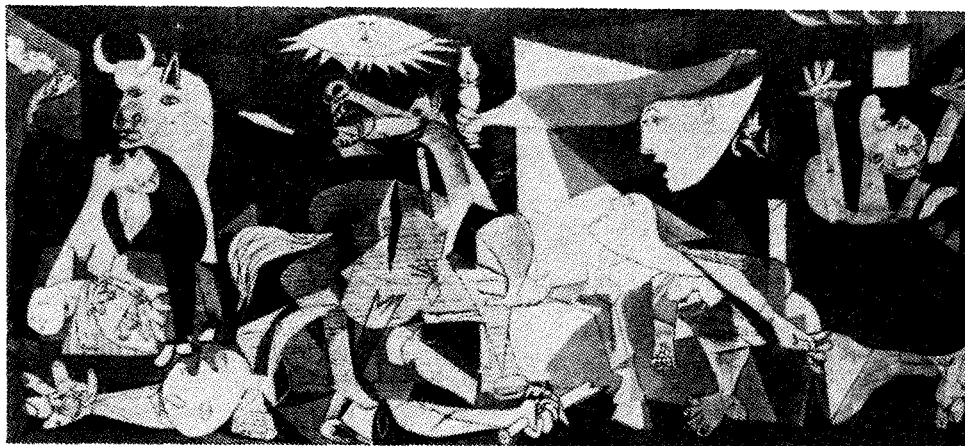
dor« prebiral vremensko poročilo. Ta 41-letni aristokrat je novembra 1936 priletel s svojo legijo v Španijo. Hitler se je namreč dogovoril s Francm, da mu bo Španija dobavljala surovine za njegovo vojno industrijo. Prek dveh lažnih tvrdk je vse do konca vojne prejemal iz Španije baker, volfram in železovo rudo. Herman Göring pa se je dogovoril o sodelovanju v letalstvu: »Najprej zato, da bi ustavili prodor komunizma, nato pa, da bi mlado Luftwaffe preizkusili na pravem bojišču.«

Hitler je investiral v špansko državljansko vojno več kakor pol milijarde mark, večina tega denarja pa je šla za legijo Condor. S svojimi 6000 možmi je bila nekaj časa za boj najbolj sposobna enota Francove armade. To je bila dobro plačana letalska enota, ki se je v Španiji pripravljala na 2. svetovno vojno!

En dan po ultimatu generala Mole, 31. marca, je Richthofen izdal zapoved svojim legionarjem v španski državljanski vojni: v prihodnje bodo »brez vsakega ozira napadli z bombami civilno prebivalstvo«. Če bomb zaradi neprimernih vremenskih razmer ne bo mogoče vreči in vnaprej izbrane cilje, jih je treba odvreči kjerkoli na sovražnem ozemlju. »Ne glede na civilno prebivalstvo«, je še poudaril poveljnik.

Ofenziva nacionalistov na severu Španije je ponudila združenim fašistom priložnost, da teorijo zračnega napada uresničijo. Že ko je Richthofen objavil svojo zapoved, je neka enota legije Condor bombardirala baskovsko mesto Durango, v katerem pa so tedaj živele samo še ženske z otroki. Po treh dneh zaporednih bombnih napadov je bil Durango samo še kup ruševin. Bilo je tristo mrtvih, 2500 ranjenih, mesto pa vse v ruševinah.

Na območju Guernice in okolice je bilo jutro 26. aprila brez oblakov. Na severu so se kopiči-

Takšno je Picassojevo pričevanje o Guernici. Osem metrov široko platno je krasilo španski paviljon na pariški svetovni razstavi leta 1937. Vojno in leta fašistične Španije je slika »preživela« v ZDA. Ko je bila v Španiji obnovljena demokracija, so, tako je zahteval umetnik, »Guernico« vrnili Španiji.

li sivi oblaki, toda bili so še daleč. Freiherr von Richthofen je poslal v zrak dve letali tipa W-34, da bi preverili padatke o vremenu. Nekaj čez poldan-meteorologi so ta čas sporočili res idealne podatke za letalsko akcijo, je dal šef štaba legije Condor prve ukaze za bombardiranje Guernice.

Skupno se je dvignilo 43 letal, mombnikov tipa Ju(nker) 52 in He(inkel)-111, kakor tudi HE-51 in lovci Me(sserschmitt)-109. Nosili so bombe v skupni teži 50 ton in so predstavljali največjo armado, kar so jih v Španiji poslali v letalski napad. Prvo letalo je ob 15.45 vzletelo z letališča v Burgosu, 45 minut kasneje pa sta dve redovnici z bolnišnice v Guernici razglasili alarm. Oglasili so se zvonovi na cerkvi Sv. Marije. Pater Eusebio se je spomnil na foto-

grafski aparat in sklenil, da ne bo slikal cerkve, temveč, da bo ustvaril dokument o tem strahotnem dejanju. Slikal je prve tri Junkerse, ki so prav tedaj leteli proti mestu.

V »Timesu« je bilo za tem zapisano: »Guernica je bila po letalskem napadu uporniškega letalstva povsem razdejana. Napad na to odprto mesto je trajal natančno tri ure in 15 minut. Legionarji so pobili 1645 civilistov. Tako je poročal posebni poročevalec George Steer. Richthofen pa je v svoj dnevnik vnesel podatek: »Velik uspeh!«

Pablo Picasso je 28. aprila v Parizu že bral poročilo o divjanju nad Guernico, že 1. maja pa je naredil prve skice s svinčnikom za svoje monumentalno delo »Guernica«.

n-

Ljubljana se ni dala ugnati Delež kulturnikov

Ko so Italijani zasedli Ljubljano in ko je OF že bila ustanovljena, so se narodno-osvobodilnemu gibanju pridružili še umetniki vseh umetniških vrst. Prvi so jih začeli povezovati člani kulturniške celice KPS; pisatelj Lovro Kuhar – Prežihov Voranc, pesnik in pisatelj Tone Čufar, univerzitetna profesorja dr. Božidar Lavrič in dr. France Šturm, literarni zgodovinar dr. Avgust Pirjevec in književnik Ignac Koprivec. Na dan, ko so italijanski vojaki in karabinjerji lepili plakate o ustrelitvah talcev, 11. septembra 1941, je bil v zgradbi Slovenske matice na Kongresnem trgu prvi kulturniški plenum OF, na katerem je govoril Boris Kidrič, glavni snovalec OF. Kot piše Ferdo Fischer v razpravi o organizacijski obliki in delovnih metodah kulturnih delavcev v OF v okupirani Ljubljani, so glavni odbor OF kulturnih delavcev izvolili na drugem plenumu februarja 1942 v stanovanju inž. Adrijana Janca. Glavni odbor OF je povezoval matične odbore OF književnikov, likovnih umetnikov, arhitektov, glasbenikov, gledaliških igralcev in novinarjev. Drugi plenum kulturnih delavcev je razglasil kulturni molk. Poziv je objavil Slovenski poročevalec 6. aprila 1942. Še pred tem, januarja, je glasilo mladinske OF Mlada Slovenija, objavilo bojkot kulturnih prireditev, književnih del in literarnih revij, vsega, kar je bilo povezanega z ofcielnim nastopom okupatorja. Sredi leta 1942 se je število celic KPS kulturnikov povečalo, zato so ustanovili partijski biro, ki jih je povezoval.

Za ilustracijo si pogledjmo delovanje organizacije OF v

Drami in Operi, v Glasbeni matici, v Narodni in univerzitetni knjižnici ter v Narodnem muzeju.

V Drami je OF vodil Ivan Jerman, ko pa je le-ta ob kapitulaciji Italije odšel v partizane, je vodstvo organizacije prevzel Lojze Drenovec. Ustanovni sestanek je vodil Boris Ziherl, v stanovanju Save in Bojana Stupice, v Puharjevi 3. V omenjenem stanovanju so med drugimi za izdajo urejali pesmi Karla Destovnika-Kajuha.

Stupiceva sta se povezovala tudi s Ferdom Herzogom, upravnikom obeh hiš, ki bi naj imovino obeh branil pred okupatorjevo zaplenbo.

Iz arhiva Drame so poslali zaboj besedil za partizansko gledališče na osvobojenem ozemlju, iz garderobe pa obleko in obutev za partizansko vojsko. Organizacija OF v Operi je bila ustanovljena poleti 1941. Prvi sekretar je bil, do odhoda v internacijo v Italijo, Filip Bernard, nato pa do aretacije januarja 1945 Ivan Bajda. V kleti so imeli aktivisti OF tajno ročno tiskarno, ki so jo dobili od nekdanjega glasbenega društva. Za omenjeni ustanovi kulturni molk, z vednostjo OF, ni veljal.

Vodstvo Glasbene matice je po italijanski okupaciji zavzelo stališče, da bo intenzivno nadaljevalo s svojo dejavnostjo, kajti poznali so izkušnje slovenskih kulturnih ustanov na Primorskem, kjer so Italijani med obema vojnima izkoristili vsak, tudi slučajen zastoj v dejavnosti za njihovo ukinitve. Po osvoboditvi so nekateri očitali Glasbeni matici, da se je udeležila okupatorju. Od koncertne poslovalnice so res zahtevali, da v sezoni

1941/42 priredi 16 koncertov. A v resnici so jih izvedli le 6. Vse koncerte je financiral Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino, ki je kril tudi visoko izgube, kajti dvorana je bila prazna. Občinstvo je italijanske koncerte bojkotiralo. Glasbena matica vso dobo okupacije ni izdajala dvojezičnih spričeval, pač pa samo slovenska. Na vseh sestankih so kljub navzočnosti italijanskega komisarja govorili izključno slovensko. V ustanovi je bilo 60 aktivstov OF, 12 pa jih je padlo ali pa so bili pobiti v koncentracijskih taboriščih.

V NUK je bila organizacija OF ustanovljena poleti 1941. Pobudnik za ustanovitev je bil dr. Avgust Pirjevec. Glavna naloga organizacije je bilo skrivanje ilegalcev in tajnega tiska v velikem poslopju NUK. Spomladi 1942 je Boris Urbančič predlagal, da bi knjižnica dobivala po pet dolžnostnih izvodov vseh tiskov, ki jih je izdelala OF in KPS. Njegov predlog je bil sprejet. Tako je Urbančiču uspelo izbrati ves ljubljanski narodnoosvobodilni tisk. In zakaj je zbiral po pet izvodov? Po enega za Ljubljano, Maribor, Trst, Gorico in Celovec.

V častitljivem starem poslopju Narodnega muzeja je bilo skladišče orožja Varnostno obveščevalne službe OF, imenovano Naša založba, od februarja 1942 do konca vojne. Skladišče je upravljala Drago Vahtar.

Večina kulturnih delavcev se je vključila v OF. Inteligenca slovenskega naroda se je v navidez brezupnem položaju, ob okupaciji in razkošanju slovenskega narodnega ozemlja, zavedala, kje je njeno mesto. S svojim delovanjem je soustvarjala slovensko državnost in krepila moralno moč v boju za narodno in socialno osamosvojitve.

Lojze Tršan

Gorjanski bataljon

(nadaljevanje)

Bataljon so sestavljali v glavnem domačini, ki so bili po večini kmečkega porekla. Povprečna starost je bila okoli 23 let. Disciplina je bila dobra, saj se ni smel noben borec napiti, niti se ni smelo krasti, ker je za to sledila smrtna kazen. Vojaško znanje pa je bilo zelo skromno, saj ni bilo zadosti streliva in urjenje ni prišlo v poštev. Bataljon je bil oborožen s težkim in lahkim mitraljezom, ostalo pa so bile puške. Ob ustanovitvi je štel nad 150 borcev. Do 1. junija 1942 pa je narasel na 301 borca, kot je poročal bataljonski komandant odrednemu poveljstvu. Dotok v partizane je bil v aprilu, maju in juniju 1942 (ti meseci pomenijo tudi višek prijavljanja v partizane), tako velik, da so politični forumi v začetku junija poslali direktivo, naj novincev brez orožja ne sprejemajo več.

Konec junija so se iz Dolenjskega partizanskega odreda razvili trije novi odredi. Tako je Gorjanski bataljon postal prvi bataljon Krškega odreda, ki je z Zahodnodolenjskim in Belokranjskim sestavljal novoustanovljeno Peto grupo odredov, ki ji je poveljeval dr. Marjan Dermastja.

Bataljon je poleg svojih temeljnih nalog imel pomembno vlogo tudi v povezovanju slovenskih partizanov s partizanskimi enotami sosednje Hrvaške. Od druge polovice maja 1942, ko so se prvič srečale slovenske in hrvaške enote na Gorjancih blizu Pogane jame, pa do osvoboditve domovine, so narodnoosvobodilno gibanje vodili skupno ali v tesnem sodelovanju.

Svobodno partizansko ozemlje na Gorjancih

Že zgodaj spomladi 1942 so se Italijani, v strahu pred partizani, začeli umikati iz manjših postojank v večje. Takoj po spopadu pri Miklavžu na Gorjancih so Italijani izpraznili Orehovo in grad Vrhovo, pred tem pa še Sv. Križ, Šutno, Črneč vas in Oštrc. S tem je nastalo že v začetku aprila obsežno osvobodeno ozemlje.

Meseca maj in junij 1942 sta bila verjetno najbolj razgibano obdobje partizanskega vojskovanja na Gorjancih in v Podgorju. Začelo se je obleganje in blokada italijanskih posadk v Kostanjevici in Šentjerneju, kar je trajalo nekaj mesecev. Obleganje Kostanjevice se je začelo v drugi polovici maja 1942. Partizani so s svojimi zasledami od Dob čez Dolšce do Avguštinov in na Slinovcih

nadzirali vse izhode iz Kostanjevice. 21. maja zgodaj zjutraj so začeli partizani s strojnico obstreljevati Italijane v Kostanjevici. Le-ti so odgovorili na streljanje. Na Dobah je stalna zaseda 1. čete, kjer je bila cesta prekopana in neprehodna, 21. maja napadla pet velikih italijanskih kamionov, naloženih s telefonskimi drogovi, bakreno žico in vojaki, ki so iz Novega mesta še zadnjič zamen poskušali obnoviti pretrgane telegrafске in telefonske zveze. Naslednjega dne je napadenim Italijanom prihitela na pomoč iz Novega mesta velika vojska, delno peš, delno s kamioni. Z njimi je bila v nemških avtomobilih tudi mešana nemško-italijanska razmejitvena podkomisija. Toda močna zaseda 1. čete je na Dobah tudi njih napadla. Nekaj sovražniških je padlo, nekaj jih je bilo ranjenih, nekaj pa se jih je uspelo rešiti v Kostanjevico; porušeni telefonskih zvez niti niso poskušali ponovno obnoviti. O tem uspelem napadu pri Dobah je poročalo slovensko partizanstvo Vrhovnemu poveljstvu v Bosno. Poročilo pravi, da je bilo v tem napadu ubitih 12 fašistov in dva nemška oficirja.

Drugi dan po spopadu na Dobah se je italijanska posadka pod streli partizanskega orožja popoldne umaknila iz svoje postojanke v kostanjeviškem gradu v varnejše mesto na otoku Krke. Menila je, da jo napada 200 partizanov, zato ni utegnla odpeljati s seboj niti političnih ujetnikov. Le-te so tako rešili partizani. Tudi s Trsnice, ki je oddaljena od Kostanjevice le nekaj več kot 400 m, so borci 1. čete vznemirjali italijansko posadko v Kostanjevici. Začelo se je štirimesečno obleganje Kostanjevice in nenehno napadanje bunkerjev ter mostu v Kostanjevici. Teh napadov je bilo na desetine. Partizanom je nekajkrat uspelo priti v mesto in v enem od takih vdorov so 4. junija prišli v občinski urad ter odnesli radio, pisalni stroj ter razmrzovalni stroj. V Kostanjevici so Italijani imeli 102 moža, 24. maja pa so pripeljali še z minometi okrepljeno četo strojniciarjev iz 2. bataljona 24. pehotnega polka divizije »Isonzo« v Novem mestu, katerega večji del je ostal v Šentjerneju, ki je bil prav tako izpostavljen partizanskemu obleganju.

Okupator je razglabljal, če naj obdrži postojanko v Kostanjevici ali ne, saj sam ni mogel opravljati svoje naloge. Vendar je sklenil, da jo še naprej obdrži, saj je postojanka predstavljala vsaj »navzočnost italijanske države na tem zasedbenem ozemlju«.

Svojo postojanko v Kostanjevici je italijanski okupator poskušal razbremeniti tudi z bombardiranjem okoliških vasi in z vojaškimi operacijami, kolikor jih je sploh lahko izvajal. 26. maja 1942 so Italijani bombardirali Groblje, Prekopo in Ostrog. Naslednjega dne pa je 260 Italijanov napravilo izpad iz Kostanjevice proti Oštrcu, kjer jih je partizanska zaseda pustila zelo blizu in jih nato z ostrim ognjem pod Avguštinu in Oštrcem vrgla nazaj v panični beg v dolino in Kostanjevico. Čeprav je Italijane podpiral avion z bombardiranjem in strojničnim ognjem, je 14 partizanov na ugodnih položajih preganjalo 260 Italijanov vse do vstopa v Kostanjevico in jim zaplenilo strojnico, katero so namestili pri cerkvi tik nad Kostanjevico in s tem še bolj omejili gibanje Italijanov v Kostanjevici. Svojo nemoč in bes so Italijani kazali s tem, da so neusmiljeno bombardirali hribovski vasi Štrc in Črneč vas, ki je bila pri drugem bombardiranju v avgustu leta 1942 v celoti porušena. Enako usodo so doživele še nekatere druge vasi pod Gorjanci, kot na primer Vrhpolje in Gabrje. Tretji dan po porazu pod Oštrcem so se premagani Italijani, ki so prihiteli kostanjeviški posadki v pomoč, po nemški strani rešili nazaj k svoji diviziji v Novo mesto. Po tem neuspehu se Italijani niso več upali iz Kostanjevice, saj je Kostanjeviška četa še naprej nadzirala vse izhode iz mesta. Oskrbo posadke je opravljala italijanska vojska z močno zastraženimi kolonami iz Novega mesta po levem bregu Krke in po nemškem zasedbenem ozemlju.

1. četa Gorjanskega bataljona, katere komandirji so bili Ignac Kraševac, Leopold Gerdovič, Vinko Jordan in Anton Kambič, politična komisarja pa Martin Medvešek in Ludvik Šest, je bila na položajih okoli Kostanjevice do jeseni 1942.

Istočasno se je začelo tudi obleganje Šentjerneja. Borci 2. in 3. čete Gorjanskega bataljona so bili v stalni zasedi ob glavni cesti Novo mesto – Šentjernej, najpogostejše v bližini Mokrega polja. Po tej cesti je 21. maja 1942 iz Novega mesta skupaj s stranskima pobočnicama po gozdnatem ozemlju prodirala večstoglavna kolona italijanskega pehotnega polka »Como«. Bili so namenjeni v Šentjernej. Italijani so namreč pripravljali veliko ofenzivo, da bi znova osvojili izgubljeno deželo pod Gorjanci. Borci 2. čete Gorjanskega bataljona so glavno kolono bliskovito napadi in jo vrgli nazaj. Zdenko Picelj

(se bolj nadaljevalo)

Opartizanskem železniškem prometu

Nekaj drobnih podatkov

O kakšnem stalnem železniškem prometu med boji seveda ne moremo govoriti. Tudi o tem prometu so le nekateri fragmenti, na katere pa tudi ne smemo pozabiti. Prvi podatek je, da je prišel pred italijansko kapitulacijo vagon blaga, iz Ljubljane na Mirno, za tamkajšnjega trgovca Blažiča. Blago je bilo poslano na njegovo ime; del tega je bil za njega, večina pa za partizansko vojsko. Drugi vagon je bil poslan iz Ljubljane na železniško postajo Straža pri Novem mestu. Pošiljka je bila deklarirana kot železniško orodje. Pošiljka je v glavnem vsebovala material za partizanske tiskarne. Vagon so železničarji, naši aktivisti, izven postaje postavili na stranski tir; tako so lahko z vozovi odpeljali material, čeprav je bila v Straži močna italijanska posadka.

Za partizansko vojsko je bila najbolj potrebna obutev, še bolj kot hrana. Zato sta šla takoj po kapitulaciji italijanske vojske Tilen in Jurič (Tone Drašler) v Mokronog, da bi odpeljala usnje iz tamkajšnje usnjarne Savla Kalina. Usnje je bilo že naloženo na vagon in deklarirano za neko podjetje v Milanu v Italiji. Zato sta celotno količino usnja zaplenila in vagon z usnjem odpeljala skozi Trebnje v Novo mesto. Del usnja je

bil namenjen za potrebe Glavnega štaba NOV in POS, kar je prevzel »Povh« (Pepe Draksler), ostalo pa je bilo namenjeno za enote 15. divizije.

Ob kapitulaciji Italije je odšlo v Novem mestu med borce 50 tamkajšnjih železničarjev. V Bršljinu, blizu železniške postaje Novo mesto je bilo italijansko vojaško skladišče. Ta material so naložili partizani, skupaj z železničarji in drugimi, na dva vlaka. Enega so poslali v semiški predor, drugega pa proti Mirni peči. Zaradi nevarnosti bombardiranja so nakladali in razkladali le ponoči. V tem času je vozila ena lokomotiva, kot nekakšna kurirska zveza, vsak dan iz Novega mesta v Trebnje, kjer je bil štab 15. divizije. Divizija je tedaj imela 5 brigad. Štiri od teh brigad so imele vsaka svoj dostavni kamionet, dva kamiona pa intendatura divizije. S kamioni je upravljala in jih razporejeval Tone Drašler (Jurič) in bivši železničar Balantič iz Ljubljane.

Nekaj dni pred začetkom nemške ofenzive oktobra 1943 so po nalogu Staneta Rozmana, tedanjega komandanta Glavnega štaba, podrl železniški most preko Krke. To je bil znak, da se bo v kratkem začela nemška

ofenziva. Zato so vse to blago prepeljali s kamioni v vas Drago v Žumberku. Tu so bile partizanske delavnice 15. divizije. Vodil jih je Joško Povh, bivši tovarnar v Novem mestu. Tu so imeli čevlarske in krojaške delavnice. Krojaško delavnico je vodil neki Štampohar iz Gradca v Beli krajini. V Drago niso Nemci nikoli prišli. Med nemško ofenzivo so bila izgubljena skoraj vsa motorna vozila, ostal pa je vlak v semiškem predoru, ki je bil od obeh strani zadelan.

Ko je bila januarja 1944. leta 18. divizija v Gorskem Kotarju, so partizani vzpostavili, sicer le za nekaj dni, železniški promet med Skradom in Srbskimi Moravicami.

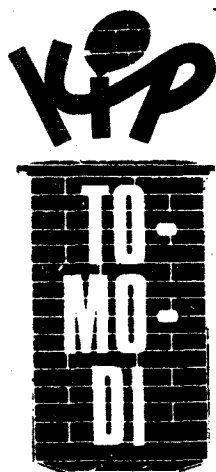
Blago, ki je v tem času prihajalo iz Korduna v Slovenijo, so pozimi 1944/45 prevažali iz Topuske preko Okiča v Metliko v vprežno živino. Edino tu je bil mogoč prehod, ker je bila vsa proga Zagreb–Karlovac stalno in močno zastražena. V tem času je začel delovati tudi prometni oddelek Glavnega štaba. Prevažali so v glavnem s kamioni ali z vprego. Zopet se je vzpostavila tudi etapna prevozna služba, civilna in tudi vojaška. Organizirani sta bili že kmalu po italijanski kapitulaciji, toda prekinjeni med nemško ofenzivo.

Dr. Milan Dolenc

»Naše enote so prve vpadle v Trst«

V tekstu Bojana Polaka-Stjenke »Zmaga, njene korenine in sadovi«, objavljenem v prejšnji številki, smo naredili avtorju v odstavku, kjer omenja prodor do Trsta neljubo lektorsko »medvedjo uslugo«, ko smo njegovo navedbo, češ da so naše enote »prve vpadle v Trst«, spremenili v »zavzele Trst«, kar ne ustreza dejstvu in ne zahtevani terminologiji. Avtorju se za ta poseg opravičujemo.

Uredništvo

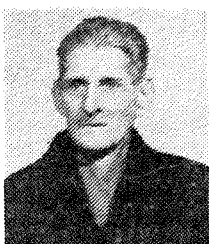
Topleje in ceneje

topli montažni dimnik
z giblivo kislooodporno
ognjestalno šamotno cevjo

MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

Ljubljana, Opekarska 13

TELEFON: CENTRALA: 212-011 ŠEF KOMERCIALE: 218-347 TELEGRAM: KIP
Ljubljana – Tekoči račun 50101-601-23238; TELEX: 31420 YU-KIP

Franc Mrak

Januarja smo se na števanjskem pokopališču pri Postojni poslovali od borca Franca Mraka, rojenega 1919. leta v Novakih pri Cerknem. Leta 1940. je bil vpoklican v italijansko vojsko. Po razpadu Italije je bil zajet in odpeljan v Afriko, kjer se je priključil letalski četi. Od tu je bil poslan v Rusijo na devetmesečni tečaj za zračnega strelca. Po vrnitvi je sodeloval v zaključnih operacijah na sremski fronti. Konec vojne je dočakal v Splitu. Po demobilizaciji se je zaposlil pri železnici. Za zasluge je prejel vojaška odlikovanja.

Ivan Korenč

Na pokopališču v Gorenjem Logatu smo se lani poslovili od borca Ivana Korenča, rojenega 1906. leta. Od 1943. leta je bil borec-obveščevalec v Dolomitskem odredu v sestavi 9. korpusa. Za zasluge je prejel več odlikovanj. Tudi po osvoboditvi je bil aktiven in bil več let tajnik organizacije ZB.

Filip Papler

Od Filipa Paplerja iz Kovorja smo se poslovili lani. Rodil se je pred 81. leti. Bil je krojač in je šival za partizane. Sodeloval je tudi pri gospodarski komisiji Brezje-Dobrča. Prejel je priznanje OF. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Marjan Hirsensfelder

Marjanu je bilo komaj štiri leta, ko so ga z materjo in drugimi družinami iz Pristave pri Trzinu 1942. leta odpeljali v izgnanstvo. Od njega smo se poslovili januarja na tržiškem pokopališču.

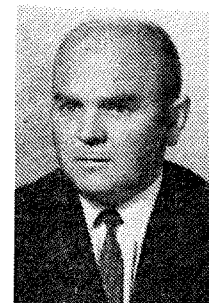
Pepca Balant

Lani je umrla Pepca Balant, po domače Rebolova Pepca. Rodila se je pred 74 leti v hribovski vasi Dobrava nad Stično. Z ostalimi sovaščani Dobrave in Pristave se je kmalu po okupaciji vključila v delo OF. Zbirala je hrano, obleko, orožje in drugi material, katerega je dostavljala partizanskim enotam in aktivistom OF. Kot priučena šivilja je sešila mnogo triglavk za partizane. Po vojni je ostala doma na kmetiji in se vključila v delo za obnovo porušene domovine.

Drago Vrtačnik

Konec lanskega leta smo se v Zubukovju poslovili od Draga Vrtačnika. Rodil se je 1910. leta. Že 1943. se je vključil v NOB in bil aktivist na terenu Zabukovje. K njemu so začeli prihajati prvoborci iz planinsko-kozjanskega območja in z njimi organizirano in aktivno delal. Bil je član odbora OF in poveljnik narodne zaštite. V njegovi hiši je bil tudi sedež okrajnega odbora OF. Kot krojač je za partizane izdeloval nahrbtnike, uniforme in kape. Sobotniki in prebivalci Zabukovja ga bomo ohranili v lepem spominu.

Janez Selan

Krajani Notranjih Goric smo se lani poslovili od Janeza Selana, rojenega 1911. leta. Vse svoje življenje je posvetil naprednemu delavskemu gibanju. Bil je med ožjimi organizatorji OF v domačem kraju. Zaradi sodelovanja z NOG je bil 1942. leta aretiran in odpeljan v italijanske zapore. Posebno uspešno je bilo njegovo delo pri obnovi in graditvi ter oblikovanju naše ljudske oblasti. V povojnem obdobju je opravljal v krajevni skupnosti vrsto zadolžitvev. Uspešen je bil pri vodenju KS kot predsednik sveta KS. Prejel je več državnih odlikovanj in drugih priznanj.

Milan Robas

Na ljubljanskih Žalah smo se februarja poslovili od Milana Robasa, rojenega pred osemindesetimi leti v Spodnjih Pirničah. Že 1941. leta se je uvrstil med simpatizerje OF in bil med prvimi aktivisti OF na domačem terenu. Njegova hiša je bila vedno odprta terencem in borcev. Bil je poverjenik za zbiranje hrane, orožja in drugega materiala. Poleg tega je opravljal kurirsko in obveščevalno službo vse do vstopa v NOV leta 1943. Bil je borec Slandrove brigade, Dolenjskega odreda in 1. brigade 2. divizije KNOJ, v kateri je bil vse do demobilizacije 1946. leta. Bil je dolgoletni član ZB in praporščak v Pirničah.

Janez Ovsenik

V 89. letu je lani umrl Janez Ovsenik iz Zgornje Dobrave. Kot mlad fant je že zgodaj okusil vse tegebe takratnega življenja, strahote prve svetovne vojne, in kot zrel mož gorje druge svetovne vojne, ko je bil z družino izseljen. Izučil se je za čevljarja, vendar to ni bil njegov edini poklic. Zelo je bil navezan na zemljo in kmetijo, kateri je posvečal veliko ljubezni.

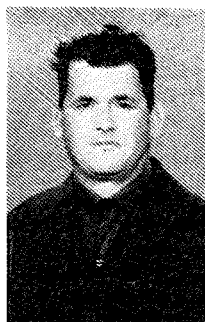
Marija Merjasec

V Zgornjih Pirničah je umrla skrbna žena in dolgoletna članica ZB Marija Merjasec. Rodila se je pred dvainosemdesetimi leti v Repnjah. Okupacija je ni presegla. Njena hiša je bila vedno odprta partizanom in terencem. Veliko je pomagala s hrano in drugim materialom. V njeni hiši so bili velikokrat sestanki. Organizirana je bila v trojki in članica AFŽ. Prenašala je pomembno pošto in obveščala partizane o nevarnosti sovražnika. Tudi njen mož je bil borec NOV. Od nje smo se poslovili januarja v Smedniku.

Anton Levir

Devetega januarja smo se soročniki, soborci, prijatelji in znanci na pregarskem pokopališču v Brkinah poslovili od partizanskega borca, obveščevalca in učitelja Antona Levarja-Triglava, ki se je rodil pred osemindesetimi leti. Več let je predsedoval vaški organizaciji ZB NOV in prizadevno delal tudi v drugih vaških in občinskih družbenopolitičnih dejavnostih.

Janez Rebolj

Borci NOV in krajan iz Podgorice in Sentačkoba smo se januarja poslovili od Janeza Rebolja iz Soteške poti na šentjakobskem pokopališču. Rodil se je 1921. leta v Podgorici. Po vseh težavah, ki jih je občutil ob začetku vojne, se je vključil v NOG. V začetku 1943. leta je vstopil v Zapadno-dolenjski odred, v katerem je bil vse do osvoboditve. Za zasluge je prejel odlikovanja za hrabrost in zaslug za narod.

Angela Kern

Umrla je Angela Kern. Rodila se je pred 77. leti na Svetju pri Medvodah. Med okupacijo je postala simpatizerka OF. Partizanom in terencem je pomagala s hrano in drugim materialom. V njeni hiši so se zdravili ranjeni partizani. Tudi njen mož je bil borec Vojkove brigade. Po vojni se je vključila v obnovo porušene domovine.

Ivanka Konec

Lani je v Vojniku umrla družbenopolitična delavka Ivanka Konec, rojena 1907. leta v Rogaški Slatini. Vse do upokojitve je bila aktivna gostilniška delavka. Med NOV je bivala v Grižah in Zabukovici, kjer je z možem Konradom od spomladi 1943. do osvoboditve aktivno sodelovala z NOB. Odlikovana je bila z redom zaslug za narod.

Ivan Trobiš

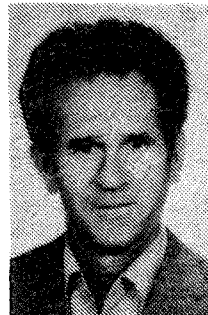
V Vojniku smo se januarja poslovili od Ivana Trobiša, rojenega 1898. leta na Konjskem pri Vojniku. Bil je udeleženec prve svetovne vojne. Ob razpadu avstro-ogrske vojske se je pridružil generalu Maistru. Od 1943. leta je sodeloval z NOB. Tudi po vojni je bil aktiven družbenopolitični delavec, za kar je prejel več odlikovanj.

Mihael Kostanjšek

Na šentjurskem pokopališču smo se lani poslovili od Mihaela

Kostanjška, rojenega 1914. leta v Sromljah pri Brežicah. Ko se je tam razmahnilo partizansko gibanje, se je Mihael priključil NOG in vstopil v Kozjanski odred. Dodeljen je bil v ekonomat na območju Jurkloštra, pozneje pa je bil na Volušu, kjer je delal kot bolničar in ekonom. Takoj po osvoboditvi so ranjence premestili v vojno bolnico v Topoljšico, kamor je bil premeščen tudi Mihael in nadaljeval z delom do konca aprila 1986. Odlikovan je bil z medaljo za hrabrost.

Edvin Kocjančič

Lani je umrl Edvin Kocjančič iz Izole, rojen 1925. leta v Kozlovičih pri Kopru. Udeleženec NOV je bil od oktobra 1943. leta, borec 3. prekomorske brigade 1. bataljona. Za svoje zasluge je bil odlikovan z medaljo za hrabrost in medaljo zaslug za narod.

Združenja borcev NOV sporočajo, da so v 1986. letu umrli njeni člani:

Dušan Kraigher, Trnovo iz Ljubljane

Miroslav Črnivec, rojen 1904. leta borec NOV od novembra 1943., Marija Velkavrh, rojena 1912. leta, aktivistka od maja 1942., Leopold Anderlič, rojen 1925. leta, borec NOV od septembra 1943., Edvard Nusdorfer, rojen 1905. leta, borec NOV, od septembra 1943., Katarina Frölich, rojena 1903. leta, aktivistka od junija 1941., Justina Šubašič, rojena 1919. leta, aktivistka od avgusta 1942., Ida Tasič, rojena 1914. leta, borka NOV od januarja 1942., Alojzija Trček, rojena 1906. leta aktivistka od novembra 1941.

Vrhpolje pri Vipavi

Viktor Nusdorfer, aktivist, Jožef Ambrožič, aktivist, Alojz Ambrožič, aktivist, Božo Cuderman, borec NOB, Pavla Lemut, aktivistka Edvard Žorž, aktivist, Franc Nusdorfer, aktivist, Ivan Hrovatin, borec NOB, Viktor Hrovatin, aktivist, Franc Ruš, aktivist.

Skofije
Mirko Kocjančič, rojen 1909. leta Anton Fabjan, rojen 1903. leta, Ivan Juha, rojen 1912. leta, Cvetko Čok, rojen 1920. leta.

Stražišče pri Kranju

Ivan Vamberger, rojen 1913. leta prvoborec in nosilec partizanske spomenice 1941., Mihaela Bizovičar, rojen 1904. leta, Matija Cvetan, rojen 1919. leta Alojz Gorenjc, rojen 1909. leta, Angela Gorjanc, rojena 1906. leta, Janez Hafner-Zanko, rojen 1913. leta Matija Križaj, rojen 1902. leta, Franc Likozar, rojen 1916. leta, Stanko Muren, rojen 1927. leta, Franciška Petek, rojena 1907. leta, Franciška Sever, rojena 1911. leta, Katarina Šubic, rojena 1893. leta Rado Tomanič, rojen 1912. leta.

Izola
Vitorio Tinelli, rojen 1923. leta v Udinah, udeleženec NOV od oktobra 1943. leta. Bil je komandir čete brigade Garibaldi Natisone in štirikrat odlikovan. Mario Valentič, rojen 1923. leta v Dekanih, udeleženec NOV, od februarja 1944. leta. Mario Božič, rojen 1929. leta v Rašporu, udeleženec NOV od januarja 1944. leta in borec 43. divizije. Jože Sirotič, rojen 1908. leta v Bujah, udeleženec NOV od septembra 1943. leta. Bil je terenski aktivist. Angela Pavlin rojena 1918. leta v Črni pri Kamniku, udeleženka NOV od avgusta 1943. leta. Bila je terenska aktivistka. Bruno Mojmas, rojen 1920. leta v Monfalcone, udeleženec NOV od julija 1944. leta. Bil je borec 2. brigade Picelli divizije Natisone in odlikovan z ordenom zaslug za narod. Karel Podreka, rojen 1910. leta v Bujah. Udeleženec NOV je bil od julija 1944. in sicer borec 12. brigade 15. divizije; odlikovan je bil z medaljo zaslug za narod. Ivan Franca rojen 1910. leta v Popetrah pri Kopru. Udeleženec NOV je bil od oktobra 1943. leta, borec prekomorske brigade. Milko Štolfa, udeleženec NOV od junija 1943. leta. Za zasluge med NOV in po njej je prejel več odlikovanj.

**Naročilnice pošljite na naslov: Založba Borec, Miklošičeva 28, Ljubljana
tel.: 320-476**

Kurirčkova pošta '87 na raportu

Vseh pet torbic, ki so začele svojo pot 21. marca letos v Bohinjski Bistrici, Novi Gorici, Mariboru, Brežicah in v Črni na Koroškem, je srečno prispelo na cilj, v Ljubljano, pred spomenik revolucije. Pionirji so jih varno prenašali od javke do javke, v torbicah pa pionirsko sporočilo, ki so ga ob koncu poti strnili in ga, dragi mladi prijatelji, v celoti in v okviru objavljamo danes na naši mladinski strani. Toda, še preden je Ina Cencič iz 7. c razreda osnovne šole Riharda Jakopiča predala raport v imenu slovenskih pionirjev predsedniku RK SZDL Slovenije, tovarišu Jožetu Smoletu in si je ta nadel vseh pet

Zadnjih pet nosilcev kurirčkove pošte

torbic na rame, mi je uspelo za nekaj trenutkov pokramljati z zadnjimi petimi nosilci letošnje kurirčkovke pošte. Pa tako lepo so se postavili v vrsto za en »gasilski« fotografski posnetek. Naj bo za spomin! Takole stojijo z leve: najprej Nina Bernot iz 6. a razreda osnovne šole Riharda Jakopiča, ki ji je zaupana dolžnost pred večtisočglavo množico povedati izročilo slovenskih pionirjev. Tik ob njej stoji Ina Cenci iz 7. c, ki smo jo že omenili, nosi pa torbico z gorenjske smeri. Barbara Sajevec iz osnovne šole Borisa Kidriča iz Bežigrada je na cilj prinesla torbico, ki je pripotovala s Koroške, Polo-

na Babšek iz 5. d razreda osnovne šole Marjan Novak-Jovo pa torbico s Primorske. Liza Debevec je iz 7. b razreda osnovne šole Majda Vrhovnik. Na rami ima kurirčkovo torbico, ki je potovala po Dolenjski. Torbica s štajerske smeri pa je zaupana Robertu Cazetiću iz 6. f razreda osnovne šole Karel Destovnik-Kajuh v občini Moste-Polje.

Nimamo veliko časa za naš pogovor. Iz zvočnika donijo partizanske borbene pesmi, zato moramo strniti glave skupaj, da se sploh slišimo. Robert je povedal, da so dva dni imeli torbico v njihovi šoli, organizirali so proslavo, obiskala pa jih je tudi nekdanja kurirka Marija Špolar in tovariš Ivan Kuhar. Tudi nosilci torbic iz drugih šol so zagotovili, da so kurirčkovo pošto sprejemali zelo slovesno in da se je obenem pri njih lahko počutila zelo domače. Predvsem pa menijo, da ni toliko pomembna torbica, kot njena vsebina, tej pa so lahko prispevali delež tudi pionirji iz tistih osnovnih šol, ki je letos niso mogli gostiti.

Ponos je bilo videti na obrazih teh mladih kurirjev in odločnost v očeh, ko je njihova predstavnica Nina stopila s sporočilom pred mikrofonom. In ko je tovariš Jože Smole odgovoril sporočilu, se je v njih potrdila zavest, da tudi pionirji v naši družbi nekaj pomenijo in da njihove besede ne izzvenijo v prazno.

»Ta simboličen sprejem kurirčkove pošte nas zavzuje,« je dejal tovariš Smole, »da še z večjo zavzetostjo uresničujemo zahteve, ki jih postavlja mladi rod. Vaše sporočilo, dragi pionirji, v katerem poudarjate, da ste za bratstvo med narodi in narodnostmi Jugoslavije ter za mir in sožitje med narodi vsega sveta, za enakopravnost ter lepši jutri vseh otrok in ljudi na svetu, sprejemamo zato danes kot žarek sonca, kot simbolično dediščino našemu srcu najbližjega tvorca naše nove dobe, tovariša Tita, predvsem pa kot svetlo nadaljevanje plemenite tradicije čebinskega izročila Komunistične partije

Slovenije, ki poudarja idejo humanističnega, revolucionarnega internacionalizma. »

Dragi pionirji, dragi naši mladi prijatelji! Za letos smo se skupaj z vami tudi odrasli poslovili od kurirčkove pošte in torbic. Vsem pa je v spominu ostalo zapisano vaše sporočilo. Sporočilo, ki zahte-

Tovariš Jože Smole je sprejel raport in vseh pet kurirčkovih torbic

va dejanja, ki ga boste še naprej dograjevali in ga izražali še na nešteto načinov - v vaših tematskih problemskih konferencah, v vaših vsakodnevnih pionirskih dejavnostih in ne nazadnje s pridnim učenjem. Starejši so vam dolžni ponuditi roko v pomoč, zato vztrajajte!

Živa

Sporočilo slovenskih pionirjev

Tovariš predsednik, pionirji, mladina, delavci, delovni ljudje in občani Slovenije!

Na prvi pomladni dan je kurirčkova pošta letos odšla že petindvajsetič na pot. Obšla je vse slovenske občine in vsak pionirski odred. Z njo pionirji spletno tesne vezi med preteklostjo in sedanostjo. Res je, da jo danes drugače prenašamo kot nekoč. Za kurirje med vojno to ni bila igra, šlo je zares. Danes pa se s kurirčkov pošto igramo, vendar z vso odgovornostjo. Ob kurirčkov pošti se družimo z odraslimi in od njih sprejemamo najlepše človeške vrednote, ki so pognale korenine med NOB.

Ob letošnji kurirčkovi pošti smo pionirji kritično pokazali na nekatere stvari, ki nas močno motijo in z njimi seznanili odrasle v svojih okoljih. Po vojni so naši starši posvetili posebno pozornost obnovi domovine in gradnji tovarn, pri tem pa so pozabili na okolje, ki je postalo iz dneva v dan vse bolj onesnaženo in zanemarejeno. Onesnažen je zrak, umirajo gozdovi, izginja življenje v rekah. Zadnje čase se tega vse bolj zavedamo, vendar še premalo storimo, da bi preprečili ekološko katastrofo. Pionirji bomo skupaj z odraslimi storili vse, kar lahko, zato že jutri storimo kaj.

Pa ne samo za ekologijo, temveč tudi za naše gospodarstvo, saj smo že dosedaj dokazali, da znamo poprijeti za delo, če so z nami dobri mentorji.

Vsakodnevno spremljamo novice o dogodkih po svetu, pretresajo nas poročila o vojnih grozotah, v katerih najbolj trpijo otroci, naši vrstniki in mi, svobodni in siti, jim lahko le zelo malo pomagamo. Vsemu svetu zato sporočamo: Orožje prinaša vojne, vojne pa trpljenje in smrt. Mi pa smo še tako mladi in želimo živeti v srečnem in svobodnem svetu!

Smo generacija, ki se šele uči in se z učenjem pripravljamo na dni, ko bomo prevzeli odgovorne naloge. Vemo pa že danes, da bomo težave, ki so pred nami, lahko premagali le s trdim delom in bogatim znanjem, zato ostaja učenje naša prva naloga.

Pionirji so na prapore borcev v znamenje zahvale pripeli znake letošnjega Pohoda po poteh spominov in tovarštva.

Tovariš predsednik, naše pionirsko sporočilo je kratko:

***Mi smo za mir,
za sožitje med narodi in narodnostmi Jugoslavije in
vsega sveta,
za enakopravnost,
za lepši jutri vseh otrok in ljudi na svetu!***

PA ŠE TO:

***Že petindvajset let smo skupaj z borci na poteh kurirč-
kove pošte, skupaj z njimi spoznavamo, kakšna je bila
naša pot od začetka boja za svobodo in mir ter razvoj
naše domovine. Vsa ta leta so nam vzor in najboljši
učitelji. Zato nam danes dovolite, da jim v znak zahvale
pripravimo na njihove prapore znake letošnjega Pohoda
po poteh spominov in tovarišтва.***

Ob kurirčkovi torbici še bralna značka

Učenci osnovne šole Miška Kranjca v Dravljah pri Ljubljani se po enem letu, odkar je ta hram učenosti sprejel prve učence, že krepko potegujejo za bralno značko. Petega maja je učence obiskal znani mladinski pisatelj in pesnik Slavko Pregelj in se z njimi zadržal v prijetnem kramljanju o branju in knjigi. Istega dne pa je izpred osnovne šole krenila na pot lokalna kurirškova torbica. Torbico z zaupno vsebino je pionirjem-kurirjem izročil general Avguštin Jukič, sekretar osnovne organizacije ZK Bratov Babnik.

Na sliki: kurirčkova torbica pri varovancih in tovarišicah VVO Koseze, enota Marija Štirn-Muca.

Jože Čurin

Spomin na vas, tovariši, ne sme umreti

Naša domovina je pretrpela veliko grozot. Največ jih je našim narodom prizadejala druga svetovna vojna. Vsi zavedni Jugoslovani so vedeli, da domovini grozi nevarnost, zato so stopili v partizanske enote. Število borcev je vse bolj narasčalo. Naša vojska je bila pogumna in zvesta. Sovražniki in domači izdajalci pa so bili kruti in brezsrčni. Zaradi svojih neuspehov so se znašli nas civilnim prebivalstvom. Naše ljudi so odganjali v taborišča, jih mučili in pobijali, požigali domove. Grozotna vojna je trajala štiri leta. Terjala je veliko žrtev. Jugoslovanske matere so dajale svoje sinove, ki so se pogumno bojevali do zadnjega diha. V narodnoosvobodilni boj so se vključili tudi naši vrstniki, ki so opravljali težke in odgovorne naloge. Bili so kurirji, mnogi pa tudi pravi borci-bombaši.

Njihovega poguma in ljubezni ne smemo nikoli pozabiti. Pri-
borili so nam zlato svobodo, ki jo srečni uživamo že dvainštiride-
set let. Za svobodo je bil najbolj zaslužen tovariš Tito, ki je naše
narode junaško vodil iz boja v boj in do končne zmage. Zato
moramo svobodo ohranjati.

Naša šola organizira različna srečanja z borci. Pripovedujejo nam o težkih dneh, ki so jih preživljali v času vojne. Vedno jih radi poslušamo. Pionirji redno in marljivo čistimo grobove in spominska obeležja padlih borcev.

V spomin na revolucionarne dogodke iz narodnoosvobodilnega boja potuje vsako leto po naši domovini štafeta mladosti. Letos je krenila na prvi spomladanski dan z vrha Triglava. Organizirana je nekoliko drugače kot minula leta. Obiskala je le večja republiška središča, kjer jo bodo mladi svečano sprejeli na kulturnih prireditvah. Organizirali pa so tudi okrogle mize, za katerimi so se pogovarjali o aktualnih dogodkih in problemih, kot so na primer: varstvo okolja, kultura, zaposlovanje mladih in podobno. V štafetni palici so spravljeni pozdravi in najboljše želje našemu predsedstvu. Svojo pot bo štafeta sklenila na dan mladosti na centralnem stadionu JLA v Beogradu, kjer bodo mladi pripravili osrednjo prireditev.

Štafari se je pridružila tudi kurirčkova torbica, ki letos praznuje petindvajseto obletnico, odkar je prvič krenila na pot. Letos smo ta jubilej tudi v naši šoli posebej svečano obeležili. Izdelali smo program dejavnosti, ki jih bomo izvajali ves mesec. Šestega aprila smo se v šoli v Fari srečali pionirji in predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz naše krajevne skupnosti. Pogovarjali smo se o različnih oblikah medsebojnega sodelovanja, o negovanju tradicij NOB, varstvu okolja. S skupnimi močmi smo izvedli akcijo čiščenja okolja, kajti tudi naša reka Kolpa je vse bolj onesnažena. Desetega aprila smo imeli šesto učno uro ekološko konferenco, na kateri smo se o podrobnejše pogovorili o problemih onesnaževanja in varstva okolja. Vsaka razredna skupnost je izdelala po dva plakata, ki opozarjajo na varovanje narave. Te plakate smo razobesili po vaseh. Trinajstega aprila smo organizirali srečanje z učenci iz sosednje šole Zdenko Petranović Jastrebnik iz Broda na Kolpi. Predali smo jim kurirčkovo torbico, ki je naseljeni dan obiskala tudi delniško in čabransko občino.

Želim si, da bi vedno prirejali različne prireditve v spomin na težke in hrabre dni našega narodnoosvobodilnega boja in da bi ta srečanja še okrepila bratske vezi med našimi narodi in narodnostmi.

MELITA TROHA, 8. razred
OŠ VAS – FARA

Zbor skupnosti borcev Škofjeloškega odreda

V domu JLA v Kranju je bil zbor skupnosti Škofjeloškega odreda. Na zboru smo ocenili delo in aktivnost skupnosti in njenih organov v preteklem letu. Pogovorili smo se tudi o sedanjem družbenem trenutku, naših gospodarskih razmerah ter vlogi in nalogah borcev, ki jih narekuje današnji čas. V razpravi so bili najostreje obsojeni poskusi razvrednotenja pridobitev našega osvobodilnega boja, postavljanje dilem o upravičenosti tega bo-

ja, o njegovi vsebini in vlogi ZK v njem, o sklepih AVNOJ-a in samoodločbi naših narodov, o samobitnosti nekaterih narodov in narodnosti Jugoslavije, o sednji vlogi in značaju JLA, o ponujenih alternativah glede služenja vojaškega roka in s tem obrambe dežele in podobno. S tem v zvezi so bila obsojena zlasti še stališča avtorjev, ki v raznih člankih, zatrjujejo, da jih borci in njihove organizacije obsojajo in odklanjajo, ne da bi njihove član-

ke prebrali in poznali prave vsebine. Toda, to je le dodatno diskreditiranje borcev – kot da dogajanjem ne sledimo in jih zato ne moremo objektivno oceniti in se do njih opredeliti! Vsem nosilec in zagovornikom omenjenih stališč, ponujenih dilem in alternativ sporočamo, da večina med nami spremlja naša družbena dogajanja, je dobro seznanjena z vsebino 57 šte. »Nove revije«, in da jo prav zato odklanjamo in obsojamo.

Na zboru smo pa prav tako obsodili neaktivnost v lastnih vrstah, zlasti pa še izgubljanje vere in zaupanja v izhod iz naših sedanjih družbenih in gospodarskih težav. Dogovorili smo se o nalogah skupnosti in posameznikov glede podpore okoljem, ki se pošteno, revolucionarno in samoupravno borijo za ureditev razmer in krepitev naše samoupravne družbe.

Tone Volčič

Iz našega zamejstva

Številne spominske slovesnosti ob 42. obletnici osvoboditve

Po vsej Furlaniji-Juljski krajini so bile številne slovesnosti ob dnevu odpornišva in osvoboditve od nacifašizma in ob 40. letnici italijanske republike ter ustave.

Osrednja proslava je bila v tržaški Rižarni – nacionalnem spomeniku – kjer se je zbrala množica ljudi. Predsednik tržaške pokrajine Dario Locchi je v uvodnem pozdravu med drugim odločno obsodil zadnje mazaške akcije in skrutitve spomenikov padlih, ki jih Trst odklanja in obsoja, ker je za mir in mirno sožitje.

Slavnostna govornica je bila demokršćanska poslanka in nekdanja ministrica Tina Anselmi, sama udeleženka italijanskega odporniškega gibanja. Govornica je izrekla tudi naslednjo misel: »Gorje naši državi, gorje naši demokraciji, če bi pozabili na našo preteklost. Naša navzočnost na takšnih proslavah je dokaz, da želimo vrednote boja tistih, ki so v njem tudi padli.«

Komunistična senatorka Jelka Gerbec, ki je govorila v slovenščini, je poudarila, da smo Slovenci še posebej zvesti varuhi vrednot boja proti nacifašizmu in da zahtevamo spoštovanje italijanske ustave, ki govori tudi o naših pravicah, za katere se moramo danes še vedno boriti. Poiščimo zato, je zaključila svoj govor, pot enotnega nastopa, pot obrambe vrednot republike, za mir, mirno sožitje, v duhu odpornišva, v spomin na naše padle.

Sodelovala je tudi mladinska pevka skupina »Pinko Tomažič«, ki je pod vodstvom Pie Cah-Širce zapela tri pesmi.

Podobne proslave so bile še po številnih krajih na Tržaškem in Goriškem.

Vsekakor najbolj odmevna pa je bila tradicionalna komemoracija pri osrednjem tržaškem pokopališču pri Sv. Ani, ki se je spremenila v protestno manifestacijo proti tržaškemu županu Staffieriju.

V odgovoru na vprašanje komunističnega svetovalca Calabrie je tržaški »prvi mož« pred slabim mesecem potrdil, da tržaški občinski odbor ne namerava izdati dovoljenja za dokončno in uradno postavitve spomenika padlim v NOB iz Škedenja, s Kolonkovca in od Sv. Ane.

Množična manifestacija pri Sv. Ani je bil mogočen odgovor županovim izjavam in jasen dokaz, da domačini želijo in hočejo imeti »svoj« spomenik.

Po polaganju številnih vencev so navzočim spregovorili predsednica odbora za postavitev spomenika Marta Wert-Volk, podpredsednica Jolanda Gustinčič (v italijanski), predsednik pokrajinskega odbora VZPI-ANPI Arturo Calabria in tajnik Dušan Košuta.

Sodeloval je tudi pevski zbor KD Primorsko

Jože Oblak

Taborniki Gorenjskega odreda v Cerkljah

Letos pridobili trideset novih članov

V Cerkljah dokaj uspešno deluje že tretje leto Odred tabornikov Gorenjskega odreda. Ob koncu aprila so postavili propagandni tabor in preizkusili znanje v taborniških vrstah. Za mesec april je sicer značilno, da postaja utrip vse živahnejši. Na tem taboru je sodelovalo sedem ekip, najboljša pa so se uvrstila naprej na občinsko tekmovanje v mnogoboju, ki bo meseca maja. Ob tabornem ognju so zvečer sprejeli medse 30 novih tabornikov, je povedala starešina Irena Jamnik. Taborniki so doma iz Zaloga, Lahovč, Vopovelj, Glinj, Grada, Dvorij, Brnika in Cerklj. Na novo so ustanovili enoto v Zalogu, ki šteje 17 članov.

Letos so taborniki sodelovali na skupnem zimovanju na Jezerskem, letno taborjenje pa bo meseca avgusta v Adlešičih, sodelovali bodo na raznih tekmovanjih v mnogoboju ter na Zletu jugoslovanskih tabornikov v Beogradu. Taborniki imajo svoje prostore v Zadržnem domu v Cerkljah, še bolj pa si želijo izpopolniti svoje vrste, s strokovnim kadrom, z veseljem pa bodo medse sprejeli tudi najmlajše. Zelo uspešno sodelujejo s krajevnimi organizacijami v Cerkljah in na Brniku, borci Gorenjskega odreda, športnim društvom, osnovno šolo Davorin Jenko in civilno zaščito.

Ob 35-letnici tabornišva na Gorenjskem so v osnovni šoli Davorin Jenko v Cerkljah pripravili zanimivo razstavo o delovanju odreda.

J. Kuhar

Štiriinštirideset let gradnikovcev

Slovesnosti ob obletnici ustanovitve 3. SNOUB Ivan Gradnik in enote, ki nadaljujejo njene tradicije, so se začele že v soboto s pohodom na Golobar, kjer je brigada že ob ustanovitvi doživela ognjeni krst, nadaljevale pa so se s shodom vojakov, njihovih starešin in nekdanjih gradnikovcev na dan OF v Vipavi. S tem so počastili še obletnico OF slovenskega naroda. Pohoda na Golobar se je udeležilo okoli štirideset pohodnikov in enota vojakov iz Ajdovščine. Pri spomeniku padlih v Kal-Koritnici je udeležencem spregovoril Ivan Mlekuz-Zdenko, na komemoraciji na Golobarju pa Danilo Suligoj. Druga pohodna enota vojakov in starešin se je v nedeljo iz Ajdovščine napotila po stezah Gradnikove brigade skozi Vipavsko dolino čez Podkraj, Javornik, Crni Vrh, Sinji Vrh, Otlico, Mačjega kota do Vipave, ki se je 27. aprila vključila v slavo v Vipavi. Ta dan so spomin padlih po-

častili še na bovškem pokopališču.

Slovesnosti v Vipavi so se udeležili mnogi predstavniki družbenopolitičnega življenja sežanske, novogoriške, idrijske in ajdovske občine. Še živčim (bilo jih je 160) gradnikovcem in njihovim sedanjim naslednikom je govoril komandant nadrejene enote MIOMIR DŽANKIČ, ki je še posebej poudaril pomen in naloge OF, naloge sedanjega družbenega in gospodarskega trenutka ter vlogo naših oboroženih sil v prizadevanjih za premagovanje težav, ki so se nam nakopile. Omenil je tudi plodno in ustvarjalno sodelovanje vojakov in njihovih starešin s krajevnimi skupnostmi in nasploh z ljudmi, s katerimi živijo in delajo. V imenu živčih borcev je zatem spregovoril Slavko Bačar, predsednik Domicilnega odbora 3. SN OUB Ivan Gradnik, ki je do podrobnosti orisal bojne poti svoje brigade. Svoje naslednike je pozval, naj va-

rujejo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov kot zenico svojega očesa. V imenu družbenopolitičnih organizacij je udeležence pozdravil Dušan Zorž, sekretar občinskega komiteja ZK Ajdovščina.

Nekdanji gradnikovci so zatem v Domu JLA v Vipavi imeli svojo skupščino, voja-

Besedilo in slika: Mile Gojković

Prijateljski obisk borcev iz Italije

Sredi aprila je na prijateljski obisk v Piran prišla večja skupina nekdanjih italijanskih borcev in njihovih svojcev, članov ANPI iz kraja Alba v pokrajini Cuneo.

Dopoldan je minil v znamenju sprejema v sejni dvorani SO Piran. Najprej jih je pozdravila predsednica SO Tatjana Kosovel. Zaželela jim je dobrodošlico in prijetno bivanje med nami.

V nadaljevanju programa sta predstavnika ANPI iz Albe in ZB iz Pirana Giovanni Negro in Vladimir Logar izmenjala listini o prijateljstvu. Obenem sta si izmenjala tudi skromnejša darila, med katerimi so bila tudi darila otrok iz Albe, ki sta jih piranski otrokom prinesla osnovnošolca iz Albe.

V imenu ANPI se je za sprejem zahvalil Giovanni Negro. V kratkem govoru je poudaril pomen skupnih bojev med vojno in današnjega prijateljstva med našimi narodi, ki ga je treba še poglobiti. Povedal je, da nekdanji borci in vse napredne sile v

Italiji podpirajo prizadevanja slovenske narodne skupnosti v Italiji za uveljavitev njihovih zakonitih pravic. (Zakon o zaščiti Slovencev v Republiki Italiji.) Na sprejemu so poleg predstavnikov lokalnih oblasti in ZB bili tudi nekateri predstavniki DPO in predstavnikov italijanske narodne skupnosti v občini Piran, med njimi Plinio Tomasini in Ricardo Giacuzzo ter med mlajšimi Cla-

udio Bartole, ki je med drugimi tudi podpredsednik IS Piran.

Predsednik ZZB Piran Vladimir Logar je v svojem pozdravnem govoru na kratko prikazal vstajo v Istri, Slovenskem Primorju in v širši domovini. Poudaril je vlogo in pomen, ki so jo pri tej vstaji in boju imeli italijanski antifašisti, pa tudi velik pomen baz NOVJ v Italiji, preko katerih je prišlo v Jugoslavijo preko 35.000 borcev. To so bili predvsem primorski in istrski rojaki, med katerimi so bili tudi pripadniki italijanske narodnosti. Našel je enote, ki imajo sedaj domicil v Piranu, med katerimi je tudi italijanska Brigada bratov Fontanot.

Govornika Bartole in Giacuzzo sta prikazala gospodarsko stanje v občini in njen razvoj po priključitvi k matični domovini. Pri tem sta poudarila tudi vlogo in pomen, ki jo ima italijanska skupnost pri razvoju na tem območju, kjer pripadniki različnih narodov živijo v

zgodnjem sožitju in sodelovanju brez nacionalističnih obremenitev. Tovariš Giacuzzo pa je kot nekdanji komandant italijanske brigade v svojem govoru nekaj besed namenil tudi medvojnemu času in bojem.

Po končani slovesnosti so si gostje ogledali zanimivosti Pirana. Popoldne so položili venec k spomeniku pomorčev v Portorožu, kjer jih je pozdravil predsednik krajevnih organizacij ZB Dušan Puh. V soboto pa so si v spremstvu Stojana Ražema, predsednika krajevnih organizacij ZB Piran, ogledali bolnišnico Franjo.

Nedvomno so tako srečanja obojestransko koristna, še posebno v sedanjem času, ko marsikje na svetu in tudi v sosednjem Trstu spet dvigajo glave razne fašistično-desničarske skvadre. Njihovo delovanje se odraža tudi v mazaških napisih, s katerimi hočejo žaliti pripadnike drugih narodnosti in vse, kar je naprednega. Dejansko pa s tem samo kažejo svojo lastno primitivnost in duševno omejenost.

Žarko Žbogar

Politkomisar Sime zbira in komentira

Rahlo pretiravanje

Pevca Gorana Bregovića in njegovo »jugoslovanstvo« sem že predstavil v komentarju »Tempo je strašan frajer...« (TV-15 Naš tovariš 15. januarja).

Da je ideolog jugoslovanskega rocka zelo uspešen, dokazuje že dejstvo, da je uglednega revolucionarja in člana sveta federacije Svetozarja Vukmanovića-Tempe pripravil, da sta skupaj zapela pesem »Padaj silo i nepravdo«.

Sedaj pa sem zvedel, da je vsestranski Goran Bregović zelo zaslužen tudi za popularizacijo — zimskih športov!

Sarajevska revija Orbis je namreč na koncu poročila o koncertu skupine Bijelo dugme v sarajevski dvorani Zetra zapisala: »Naj omenimo še to, da je Elan izkoristil ta koncert in Goranu Bregoviću podaril najnovejši model smuč, s katerimi tačas smučata samo Križaj in Stenmark. Kot je povedal Elanov zastopnik,

je Goranova zasluga za popularizacijo zimskih športov z njegovo pesmijo Hajdmo u planine vsaj tolikšna kot Križajeva in Stenmarkova.«

Tako sta se zdaj še Bojan Križaj in Ingemar Stenmark brez kanca krivde znašla v senci vsestranskega Gorana Bregovića!

Da ne bi povzročil novega medrepubliškega zaostrovanja, bom zapisal samo: rahlo pretiravanje, toda odlična propaganda za Gorana Bregovića.

Televizija preprečila obisk pri »bolnem« sekretarju

Zgolj televiziji se je treba zahvaliti, da predstavniki sindikata zeniške tovarne »Zmajevac« niso odšli na obisk k obolelemu sekretarju tovarne Aliji Ramiću. Ko so se namreč pripravljali na obisk, je nekdo Ramića videl na televiziji: bil je na Nizozemskem, kjer je kot predsednik Rokometne zveze Bosne in Herce-

govine spremljal svetovno prvenstvo v rokometu. Potem so tudi »vzeli na znanje« njegovo zelo živahno dejavnost na raznih skupščinah rokometne zveze v Banjaluki, Bihaću, Doboju, Sarajevu, Beogradu in še marsikje. Iz vsega tega so upravičeno sklepali, da bolezen le ni tako huda in da bodo z obiskom »bolnika« še malo počakali.

Pa so šli Alijevi vestni tovariši v zdravstveni dom in ugotovili, da je njihov sekretar resno bolan. Iz službe je namreč izostal zaradi nevroze, ciroze, kamnov v žolčniku in oteklini živčevja po obrazu in ramenih. V »Zmajevcu« ne trdijo, da njihov sekretar ne bo leha zaradi vseh navedenih bolezni, saj so to zagotovili zdravniki, vendar se začudeno sprašujejo, kako lahko tako težak »bolnik« potuje po Jugoslaviji in Evropi. Pa še nekaj menijo: če bi njihov sekretar dobival manjšo nadomestilo za bolezen, bi veliko hitreje ozdravel.

Primer »bolnega« sekretarja tovarne, ki je na Nizozemskem spremljal svetovno prvenstvo v rokometu, je postal mednarodno zani-

miv. Vest o tem sem namreč prebral v »Primorskem dnevniku«, ki izhaja v Trstu...

»... al' njega od nikoder ni!«

Že pred nekaj leti so jugoslovanski časopisi poročali, da naj bi nekaj naših gradbenih podjetij prislužilo s svojimi deli v prijateljski Libiji 100.000 ton nafte. To naj bi v eno naših pristanišč pripeljal tanker Sir John. Gradbeniki so čakali, čakali in zraven peli »... al' njega od nikoder ni!«. Ko pa se je za Gospodom Ivanom izgubila vsaka sled, so poskušali priti do svojega zasluzka s tožbami, saj so morali za zaslužene plače najemati drage kredite.

Iz sarajevskega Energoinvesta pa je prispela novica, da so Gospoda Ivana v prijateljski Libiji vendarle začeli polniti z zasluženom nafto in da naj bi v kratkem le priplul v Jugoslavijo.

Ob tem pa velja pripomniti, da so tisti, ki so z Libiji podpisovali pogodbo, svojo provizijo že zdavnaj zapravili.

Vaš Sime

Priprave na mladinske delovne akcije '87

Na 20. seji predsedstva RK ZSMS prejšnji petek so na prvo mesto (torej ne v senco česa »bolj pomembnega«) postavili poročilo o pripravi na letošnje brigadirsko poletje. Število ljudi, ki bodo vodili akcije, je zagotovljeno in zadovoljivo. Sklicujejo tudi že prve skupščine. To pa je tudi skoraj vse, s čimer bi bili lahko zadovoljni, kajti v nadaljevanju sledi naštevane težav. Največ zagat je, kakor vedno, s financami, ki so postale problematične že do te mere, da je več kot ena akcija v Sloveniji postavljena pod vprašaj: bo ali ne bo? Iz Ptujia so namreč že spor-

čili, da ne upajo izpeljati akcije Slovenske gorice. S tem seveda ni rečeno, da akcije ne bo, zagotavljajo v centru za mladinsko prostovoljno delo pri RK ZSMS, le da bo ta omejena na območje Larnata.

Finančne težave so zrasle skupaj z načinom planiranja, ki je bil sklenjen ob koncu lanskih MDA. Na ta način je bilo mogoče planirati le po cenah, ki so veljale decembra, v sedanjem trenutku pa so zaradi inflacije tedanje cene povsem nerealne. Koliko denarja bo na razpolago, ni še nikjer zapisano in potrjeno. Mladinci se čutijo prisil-

ljene, da iščejo dodatna sredstva preko sponzorjev, delovnih organizacij. Po spoznanju sta zagotovljeni komaj dve tretjini potrebnih sredstev. Zaradi finančnih zagat pa so v neugoden položaj postavljene tudi kulturno-izobraževalne in druge interesne dejavnosti na akcijah.

Kako pa je s pripravljenostjo brigad v posameznih občinah? Ponekod se sploh še niso lotili zbiranja brigadirjev. Prihaja do enostranskih odpovedi brigad. Na seji predsedstva so menili, da je te treba strogo obravnavati kot kršitev sklepov konference. Predstavniki iz no-

tranzske regije je označil njihovo dokaj čudno situacijo. Že vrsto let namreč organizirajo republiško MDA Brkini, sami pa ne dajejo dovolj brigadirjev za eno brigado. S strani sekretarjev tamkajšnjih občinskih konferenc je opazen odklonilen odnos do zbiranja brigadirjev, do »siljenja« mladih, naj gredo na akcijo. Lani je tako prišlo do neljubih dogodkov. Brigado so skupaj sestavljali mladinci iz občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna. Niso se med sabo poznali in prišlo je do razprtij. Poleg tega so se javljali mladinci, ki sami niso bili dovolj disciplinirani. Kljub vsemu pa se v notranjski regiji ne nameravajo odreči prostovoljnemu delu. Večji poudarek bodo dali lokalnim MDA.

»Nič slabše niso priprave
na akcije v tej fazi kakor v

letih doslej. Vse se da še popraviti in pripraviti,« je optimistično podel razburkane vode mladinski predsednik Tone Anderlič.

Navezadnje je pa tudi še kaj dobrega ali vsaj boljšega kot doslej. Tako se je na primer razmahnila mednarodna menjava brigadirjev, zlasti pa je pomembna jugoslovanska koordinacija, saj so akcije ena od redkih zadev, odprtih v jugoslovanski prostor. Tu so se pokazali določeni premiki na bolje. Prišlo je do izpolnjevanja zahtev po spreminjanju akcij, po stopanju v korak s sobodnim časom. »Tudi drugod v Jugoslaviji gledajo z zaupanjem na naše nove programe,« je povedal Jože Školič, ki je zadolžen za vodstvo MDA v centru za mladinsko prostovolino delo pri RK

ZSMS, »in skušajo uvajati spremembe tudi pri sebi, v svojih republikah. To se je na primer pokazalo v soorganizaciji taborov v Vojvodini in v sodelovanju z zdomci. Seveda je k temu v veliki meri pripomogla uvedba strokovna delavca v center za MDA.«

Neko neugodje in strah pred brigadirskim poletjem pa vendar visi v zraku, in sicer zaradi razpoloženja, ki so ga v jugoslovanskem prostoru oblikovali zapleti okoli letošnje štafete. Zato se bo treba dobro pripraviti, kolikor je še čas, najti ljudi, ki bodo skrbeli za most sporazumevanja med brigadirji in brigadami vse Jugoslavije. Vsak lahko prispeva po svojih močeh, zato je poziv s petkove seje predsedstva RK ZSMS veljal vsem

Živa Drole

V Italiji bodo predčasne volitve

Kako kaže na startni črti?

Udeleženci v predvolilni kampanji (volitve bodo 14. in 15. junija) so v Italiji prekorali Rubikon. Na predvolilni areni je že sila živahno, čeprav ni moč reči, da vse stranke že nastopajo z jasnimi programi. Sklep o razpisu predčasnih volitev je namreč prišel tako iznenada, da jih nekatere stranke pripravljajo šele zdaj, ko je volilna kampanjija že stekla.

Krščanska demokratska stranka, ki je še vedno najmočnejša v Italiji, nadaljuje s polemičnim obstreljevanjem socialistov, češ da se niso držali dogovora o tem, da bi krščanski demokrat, namesto Craxija, prevzel vodenje petstrankarske vlade

in s tem preprečil predčasni razpis volitev. Stranka opozarja zlasti na »nasilno vlogo nekdanjega predsednika Craxija, ki da je socialistično stranko spremenil v »osebno« stranko na rovašč demokratske rasti.

Kar večje število političnih krogov sodi, da se je krščansko demokratsko vodstvo pustilo zapeljati v polemične pasti. Krščansko demokratskemu generalnemu tajniku De Miti očitajo tudi, da ne ravna dovolj »politično«, saj že vseskozi vseprenk poudarja »dominantno« vlogo krščanske demokracije ter potrebo, da spet pridobi doma »absolutne« položaje, ki jih je imala dejansko 35 let

v italijanskem javnem življenju. Takšne vloge krščanske demokracije pa dobršen del volilcev zanesljivo ne sprejema več.

Prav tako je še zmeraj polemična, kajpak na račun krščanske demokratske stranke, socialistična stranka, ki vztrajno objavlja podatke in ocene o tem, kako da je petstrankarska vladna koalicija, ki jo je štiri leta vodil predsednik Craxi, »dosegla rezultate, kakršnih ni nobena prejšnja vlada«. Socialisti pa so že izdelali določeno taktiko, katere predmet je leva struja krščanske demokracije, takoimenovana laična, ki da vsebolj »razmišlja in ravna po socialističnih kriterijih« (Avanti).

Komunisti pa s svoje strani kajpak spet predlagajo takojmenovano »levičarsko alternativo«, ki naj bi jo se-

stavljali vsi dejavniki levice, pa tudi takorekoč napredne sredine. Novost je sicer ta, da so si komunisti še pred dvajsetimi dnevi predstavljali svojo »alternativo« brez krščanskih demokratov, zdaj pa odpirajo vrata, tako kot socialisti, tudi krščanski demokratski levice. Partija med drugim meni, da dejanskih reform v času petstrankarske koaliicijske vlade ni bilo, da je zdajšnja kriza ne samo vladna, marveč tudi politična, in da so še zmeraj odprta nekatera »temeljna in že kronična« vprašanja italijanske družbe, kot so na primer Jug, brezposelnost, davčna politika in šolstvo. Mnenja, da so prav ti (v glavnem) nerešeni problemi, so tudi druge stranke.

Razčlenjujoč gledišča posameznih strank izstopa zlasti to, da si na primer v krščanski demokrski stranki niso vsi enotni s politiko generalnega tajnika De Mita, ki je preprosto podprl inaicno o predčasnih volitvah, namesto da bi utrjeval vlogo petstrankarske vladne koalicije. V njej je imela stranka vrsto ministrov na še kako pomembnih položajih: Forlani je bil podpredsednik vlade, Andreotti zunanji minister, Goria pa glavni mož finanč-

nega resorja. Znano je, da Forlani, ki je tudi predsednik krščanske demokratske stranke, še zmeraj prozorno graja De Mito, češ da je ravnal »nepremišljeno« v škodo stranke.

V zvezi s Komunistično partijo zasluži pozornost to, da se je že pred časom opredelila za aktivno in neposredno vlogo« v morebitni novi vladi, se pravi, da bi rada zapustila opozicijske klopi. Nekateri njeni člani, tudi v vodstvu, ji sicer očitajo, da je nekoliko prepozno odprla vrata »alternative« tudi drugim strankam sredine in da se ji bo to maščevalo. Spet se sliši, da so vodstva KP Italije v glavnem neoporečna, kar zadeva cilje in strategijo, da pa navadno grešijo v taktiki.

O socialistični stranki, ki še vedno očita predsedniku republike Cossigi, da je ravnal skrajno pristransko, ko je pred dnevi sestavljanje nove vlade zaupal krščanskemu demokratu Fanfaniju (ta je tudi sestavil v bistvu enobarvno krščansko-demokratsko vlado, ki pa so ji odrekli zaupnico v parlamentu), pa je vredno poudariti, da vsebuje kot temeljno programsko točko boj proti morebitni nevarnosti obnove takoimenovanega

»zgodovinskega kompromisa«. Nosilci kompromisa so bili pred desetimi leti krščanski demokrati in komunisti. Te inačice pa so komunisti te dni že demantirali. Seveda so socialisti »zgodovinskega kompromisa«, bojijo, saj bi bila z njim okrnjena njihova težnja za vodenje »napredne ali levičarske sredine«.

Manjše stranke kajpak skušajo izrabiti spore med velikimi političnimi formacijami, da bi uveljavile svojo vlogo. Nekoliko neresno se na primer republikanska stranka, ki ima komaj okrog 5 odstotkov glasov, postavlja te dni kot »tretja sila« v italijanski politiki. Možnosti za kolikor toliko objektivno napoved, kakšni bodo volilni izidi, so seveda prezgodnje. Niso redki tisti, ki menijo, da navsezadnje ni prav nič izključena varianta o ponovni petstrankarski vladni koaliciji, kakršna je bila še pred dnevi (socialisti, krščanski demokrati, socialno demokrati, republikanci in liberalci), vendar z nekoliko drugačno fiziognomijo. O komunistični »alternativi« pa je na splošno sodba, da bo sicer pridobila, da pa se ne bo prebila do vladne veljave.

Miro Kocjan

nama

AVTOR
VINKO
KORENT

OVIRA,
ZAPREKA

ZVEZDA
V ORLU

MORSKA
VODA

STARO-
ATENSKI
KIPAR

BOG
SONCA V
STAREM
EGIPTU

DEL
SKLADBE
VRSTA
KURIVA

VIKTOR
KONJAR

REKA
V ZRN

UŽITNA
GOBA

MESTO
NA STARI
KRETI

URADNO
PISMENO
SPORO-
ČILO

ŽOGA
ZUNAJ
IGRIŠČA
(OUT)

PREBIV.
MESTA
POD
VEZUVOM

POSVO-
JITELJ

SMUČARKA
MITTER-
MAIER

SPLOŠNI
JEZIK
ST. GRKOV

SL. KOREO-
GRAF (IKO)
VARNOST.
OBVEŠČEV.
SLUŽBA

KOBALT
SUHO,
ODPADLO
VEJEVJE

DARILO
BORBA

BROM
SOCVETJE
PRI ŽITU

AZIJSKA
DRŽAVA

FR.-ŠVIC.
PISATELJ
(CLAUDE)

TEČAJ

MEDVEDEK
VREČAR
Ž. IME

IZREK

BOKSAR
LOUIS

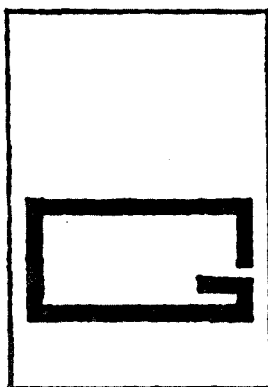
ESTONEC

**podjetje obutvene, lesne
in kovinarske stroke n. sub. o.
Strojarska ul. 12, 64226 ŽIRI**

TOZD KOVINARSTVO, o. sub. o. Jezerska ul. 7, ŽIRI, tel. 69-320, žiro račun: 51510-601-15484

TOZD LAHKA OBUTEV, o. sub. o.
Strojarska ul. 12, ŽIRI DSSS, Strojarska
ul. 12
ŽIRI, tel. 69-661, žiro račun: 51510-
607-36290

IMOS

SGP

GRADIŠČE

Cerknica
61380

h. c. (061) 791-004, 791-074, 791-088, 791-096, 791-436
direkotr: 791-075 ● trgovina Cerknica: 791-166 ● trgovina Prezid: 791-822-
109 ● obrati Podskrajnik n. c. 791-801, 791-803 ● vodja obratov: 791-613 ● proiz-
vodnja granola: 791-807 ● peskokop Zleše: 791-249 ● tekoči račun SDK Cerknica
50160-601-34046

Danes seja Predsedstva RO ZZB NOV Slovenije

Iz poročila o delu borčevskega predsedstva

Ta hip, ko zapisujem te vrstice, seja predsedstva RO ZZB NOV Slovenije še traja. Zato bo to le bežen pregled skozi poročilo o delu tega organa v obdobju od lanskega do letošnjega maja.

Kakor so zapisali v uvodu v poročilo, je bila osnovna dejavnost delovanja slovenske borčevske organizacije usmerjena v uresničevanje vseh kongresnih sklepov. Borci so se spričo zdaj že vsem do obisti znanih zastojev v samoupravljanju družbenih odnosov in zmanjšanih materialnih možnosti družbenega dela, ves čas zavzemali za dosledno uresničevanje dogovorjenega (sklepov, dogovorov in sporazumov), pri tem pa so tudi menili, da so rešitve predvsem in najbolj gotovo dosegljive z opiranjem na lastne sile. Zato so tudi poudarjali pomen in nujno po hitrejšem vgrajevanju znanosti v procese našega razvoja, pomen produktivnejšega zaposlovanja, razvoja drobnega gospodarstva, obrti, turizma in kmetijstva.

Ob vseh teh vprašanjih so se aktivno vključevali v razprave v delegatskem sistemu, posredovali svoja trdna stališča v skupno fronto in kohezivno delovali v frontnem nastopanju. Pri tem, so zapisali v poročilu predsedstva RO ZZB NOV Slovenije, niso pozabili poudarjati odgovornosti posameznikov za nastale negativne pojave. Borci menijo, da je njihovo kazanje na posamezne negativne pojave naletelo na širšo družbeno odmevnost, pa tudi na reakcije posameznikov.

V obravnavanem obdobju je bilo borčevsko delegatsko

delovanje nadvse aktivno, kar nenazadnje potrjuje pogled v delo 144 delegatov, med katerimi jih kar 84 na različne načine deluje v SZDL.

Predsedstvo RO ZZB NOV Slovenije si je ves ta čas prizadevalo, da bi bili delegati sproti obveščeni o družbenih dogajanjih in razvoju ter, da bi imeli na voljo sveže podatke. Ob tem pa poročilo tudi navaja, da je bilo sodelovanje z republiški-mi samoupravnimi interesnimi skupnostmi bolj šepavo, deloma zaradi premajhne samostojnosti slednjih, deloma pa tudi zaradi njihove stereotipne menjave dela in delovanja. In prav takšno sodelovanje bi bilo nujno potrebno, saj je cela vrsta dejavnosti ZZB NOV, pri katerih bi morale te skupnosti sodelovati: od zdravstva do kulture (še posebno založništva) pa do raziskovalnega dela.

Sodelovanje, ki ga poročilo ocenjuje za dobro, je potekalo med ZZB NOV in Izvršnim svetom Skupščine SR Slovenije in njegovimi upravnimi organi, posebno pa z Republiškim komitejem za borce in vojaške invalide.

V obravnavano obdobje so sovpadli kongresi, intenzivne priprave na deseti borčevski kongres, kjer so slovenski borčevski delegati prispevali svoj delež.

Eno je gotovo: vsemu družbenopolitičnemu delovanju, tudi delu borčevske organizacije, so dajale ton zaostrene gospodarske razmere v državi in republiki, tendence k centralizaciji in linearnemu reševanju problemov. Pri tem so slovenski

borci ne le opozarjali na takšne pojave, ampak so tudi konkretno predlagali določene ustrezne rešitve, pri čemer velja ponoviti njihovo misel iz poročila, da so številne njihove pobude in predlogi doživeli na zvezni ravni podporo delegatov borčevskih organizacij iz drugih republik in pokrajin.

Medrepubliško borčevsko sodelovanje, ugotavlja poročilo, je z izjemo sosednje Hrvaške, slabše razvito.

Ker je bil dokument slovenske socialistične zveze o usmeritvah pri izvajanju politike skupnega slovenskega kulturnega prostora tudi zaveza ZZB NOV kot dela skupne fronte, je borčevska organizacija pripravila tudi program svojih aktivnosti, ustreznim sedanjemu trenutku in vlogi ZZB NOV na tem področju dela. Tako sodi sem poleg že uveljavljenih oblik dela, (s področja zgodovinskega, spomeniškega varstva, podpore boju slovenskih manjšin za njihovo globalno zaščito ter za razkrinkavanje sovražnih emigrantskih sil, usmerjenih protislovensko in protipartizansko) tudi poglobljanje v zgodovino NOB, neposredno povezano s sedanjim zamestvom, da bo tudi ta del narodove zgodovine ustrezno zastopan in obravnavan v šolskih učbenikih in sredstvih javnega obveščanja.

Največji delež dejavnosti in prizadevanj ZZB NOV je bil brez dvoma usmerjen v delo na področju razvijanja revolucionarnih izročil, zajeten del skozi prispevke k novejšemu slovenskemu zgodovinsko (z zbiranjem, izbiranjem in oblikovanjem

gradiva za knjige in brošure) pa tudi k vzgoji in izobraževanju mladine, različnim kulturnim akcijam, nenazadnje pa, kakor smo že omenili, k problemom založništva, muzejske dejavnosti in tudi športno-spominskih prirediteljev. Velik delež teh nalog so opravili (ali spodbudili) odbori enot in služb NOV in POS ter odbori OF.

Naj za konec tega hitrega pregleda ponovimo še statistični podatek: v ZZB NOV Slovenije je bilo ob koncu leta 1986 92.849 članov in članic, 69.830 upokojenih, 3510 še zaposlenih in 19.501 drugih. Vojaških invalidov je bilo ob istem času 7781. Vsi slovenski borci so organizirani v 971 združenjih ZZB NOV in VI (slednjih je 46, medtem ko je 239 sekcij VI znotraj borčevskih združenj). Od lanskega do letošnjega maja je umrlo 61 nosilec Partizanske spomenice 1941, dva narodna heroja, en španski borec in cela vrsta drugih borcev. Zdravje in zdravstveni problemi te populacije so vse pogostejši na dnevnih redih sej ustreznih komisij, deloma zaradi splošnega (tudi z leti pogojenega) zdravstvenega stanja, deloma pa tudi zaradi težav, ki jih odraža težko finančno stanje na tem področju.

Predsedstvo RO ZZB Slovenije poleg celotnega poročila o delovanju danes obravnava tudi finančno poročilo o poslovanju RO ZZB NOV Slovenije, podrobneje pregleduje delo posameznih komisij in svetov in usklajuje gradivo za slovensko letno borčevsko skupščino, ki bo predvidoma 25. maja 1987.

B. Ž. J.

Na podlagi 25. in 26. člena statuta ZZB NOV Slovenije je republiški odbor ZZB NOV Slovenije s korespondenčno sejo sprejel naslednji

sklep:

1. Skliče se letna skupščina ZZB NOV Slovenije, ki bo dne 25. junija 1987 v Ljubljani, z naslednjim dnevnim redom:

1. izvolitev organov skupščine ZZB NOV Slovenije,
2. poročilo o delu republiškega in nadzornega odbora ZZB NOV Slovenije za obdobje maj 1986 – maj 1987, z uvodno besedo predse-nika Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije,
3. razprava o poročilu o delu republiškega in nadzornega odbora ter uvodni besedi,
4. sprejem stališč in sklepov letne skupščine ZZB NOV Slovenije,
5. uskladitev statuta ZZB NOV Slovenije s statutom ZZB NOV Jugoslavije,
6. kadrovske zadeve,
7. razno

2. Letno skupščino ZZB NOV Slovenije sestavljajo: po en delegat občinskega odbora ZZB NOV in odbora ZZB posebne družbenopolitične skupnosti, člani republiškega in nadzornega odbora ZZB NOV Slovenije; na letni skupščini ZZB NOV bodo navzoči tudi člani zveznega in nadzornega odbora ZZB NOV Jugoslavije iz SR Slovenije in drugi gostje.

**Predsednik
RO ZZB NOV Slovenije
Božidar Gorjan**

Delegatska pobuda borčevske organizacije

Skupina delegatov ZZB NOV Slovenije v Družbenopolitičnem zboru skupščine SRS je že marca meseca v skupščini zastavila vprašanje o financiranju nekaterih spornih publikacij in dejavnosti (Nova revija, Novi kolektivizem itd.). Na seji DPZ 22. aprila so izrazili mnenje, da odgovor, ki so ga prejeli, povsem ustreza. Na isti seji pa so delegati vendarle dali pobudo za razpravo v DPZ z naslednjo obrazložitvijo, ki jo je podal Joško Lojen:

»Po ponovnih zahtevah ljudi v borčevski organizaciji predlagamo razpravo v našem zboru o naslednjih vprašanjih:

Kako bolj odgovorno uporabljati družbena sredstva za financiranje ali sofinanciranje tistih publikacij in drugih javnih dejavnosti, ki občasno ali ponavljajoče se manifestirajo svojo neskladnost z ustanovitelskimi in programskimi akti ter s programskimi usmeritvami SZDL, ko gre za javno razgrinjanje protiusustavnih, protisocialističnih in protisamoupravnih težej, ki povzročajo v širši javnosti nezadovoljstvo delovnih ljudi in občanov? Ta skrb je še posebej utemeljena zaradi potrebe po racionalni uporabi družbenih sredstev, ki je v današnjih časih zelo nujna.

Menimo, da bi morali doseči večjo odgovornost vseh, ki razpolagajo oziroma odlo-

čajo o družbenih sredstvih. Razprava v DPZ bi morala zajeti predvsem vprašanja, kako doseči večjo odgovornost ustanoviteljev, izdajateljskih svetov in programskih organov. Ti namreč skrbijo za skladnost delovanja publikacij in dejavnosti z ustanovitelskimi akti ter za večjo odgovornost samoupravnih organov v omenjenih dejavnostih.

Kako zagotoviti, da bodo uporabniki družbenih sredstev bolj odgovorni za gospodarno in namensko koriščenje teh sredstev? Kako usmerjati delo predstavnikov družbene skupnosti v družbenih organih? O teh rečeh bi bilo treba razpravljati seveda predvsem v okviru SZDL.«

Tako obrazložena pobuda v DPZ ni bila zavržena, vendar pa je v razpravi, ki so se je udeležili Duško Kos, Marjan Kotar in Tone Pavček, prevladalo mnenje, naj se najprej opravi razprava v Tiskovnem svetu, Svetu za kulturo in Predsedstvu RK SZDL ter v ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih. Če bi se po teh razpravah pokazalo, da so določena vprašanja, ki sodijo bolj v pristojnost DPZ, ostala kakorkoli odprta, naj bi se razprava nadaljevala tudi v Skupščini SRS.

Delegacija ZZB NOV Slovenije v Skupščini SRS

Popravek

V članku o nagradah OF za leto 1987 v našem časopisu z dne 7. maja ste zapisali netočen podatek.

Žiriji (in ne posebni komisiji) za podeljevanje Zlatega znaka OF pri RK SZDL predseduje Olga Vrabčič, ugledna predvojna, medvojna in povojna družbenopolitična delavka.

Na zadnji seji je predsednica obvestila žirijo, da na slavnostni seji RK SZDL ne bo navzoča. Zato je predlagala, naj na tej seji podam poročilo podpisana Olga Vipotnik, članica žirije.

Olga Vipotnik

Druga medletna uskladitev pokojnin

S prvim junijem 1987 se bodo v Sloveniji povečale pokojnine za 25 odstotkov. Upokojenci bodo tako prejeli tudi razliko vse od januarja 1987.

Po tej, drugi medletni uskladitvi bo višina najnižje pokojnine (za polno delovno dobo) 110.499 dinarjev.

Za enak odstotek se bodo hkrati povečali tudi dodatki za polno pomoč in postrežbo. Tako bo takšen dodatek znašal od 1. junija naprej 73.661 dinarjev, med-

tem ko bo znašal delni dodatek za delno pomoč in postrežbo 36.830 dinarjev mesečno.

V ta krog povečanj sodi tudi petindvajsetodstotno povišanje preživitve (po črki zakona o preživitvinskem varstvu kmetov).

S tem sklepom se odbor za plan in finance Skupščine SPIZ drži dogovorjene politike (in zakona ter družbenega dogovora), po katerih morajo pokojnine slediti rasti osebnih dohodkov v republiki. A. J.

Priznanja OF 1987

Ob letošnji obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda niso pozabili na številne aktiviste SZDL v Pomurju.

V Murski Soboti so srebrne znake OF prejeli: Aleksander Abraham, Karel Bedić, Janez Danč, Franc Erjavec, Jože Gergar, Vladimir Goldinskij, Alojz Grah, Elemir Hari, Anton Horvat, Karolina Kolmanič, Angela Novak, Ivan Poredoš, Marijana Rojko, Ivan Smodiš, Koloman Vajda in Janez Žunič. Pismena društvena priznanja z denarno nagrado pa so prejeli: Krajevna organizacija Zveze rezervnih vojaških starešin Tišina, Društvo za varstvo in vzgojo ptic »Slavček« Beltinci, Krajevna organizacija Rdečega križa Bogojina in Pihalni orkester KUD-a Bakovci.

V Lendavi so srebrne znake OF prejeli: Rozika Feher, Cilka Horvat, Zlatko Kuk, Pavel Nemet, Marija Požunec, Ignac Prendli, Štefan Sobočan in Slovensko kulturno-prosvetno društvo »Mura« iz Rankweila v Avstriji. V Ljutomeru so srebrne znake OF prejeli: Franc Rošker, Tilika Kolarič, Vera Bogdan, Marta Lasbaher in Matija Kaučič. Pismena priznanja OK SZDL pa so dobili: Slavica Kolbl, Božena Semenič, Stane Šoster, Alojz Ciglarič, Ladislav Grantaša, Anton Caf, Silva Pučko, Miran Voršič, Vlado Bolkovič, Franc Stranjšek, Jože Ozmec, Cilka Jakelj, Marjan Kosi, Helena Mežgar (SKD »I. Cankar« na Dunaju) ter Gasilsko društvo Vogričevci.

V Gornji Radgoni so srebrne znake OF prejeli: Branko Borko, Jože Brus, Vida Čufar, Franc Erlih, Marija Gamzer, Franc Gomzi, Alojz Majcen, Jože Minarič, Štefan Prša in Vinko Rous, pisna priznanja OK SZDL pa, Gasilsko društvo Jančev vrh, Občinski štab civilne zaštite G. Radgona, Slovensko kulturno-športno društvo »Miško Kranjec« iz Erlangena v ZRN, Zveza lovskih družin Gornja Radgona in Mladinski pevski zbor OŠ »J. Krenčič« iz Gornje Radgone. Filip Matko

Poizvedba

Tovariš Ivan Tegl iz Kaniže 51 (55 254) išče po tej poti tovariša Franca Berkopec, udeleženca NOV.

Ivan Tegl in Franc Berkopec sta dve leti skupaj preživela v Jugoslovanski ljudski armadi – od konca vojne pa do sredine 1947. leta; bila sta v minometalski bateriji 3. divizijona artilerije – 7. brigade 23. udarne srbske divizije – v Ljubljani, Novem mestu, Sošanju, Celju, na Rakeku, v okolici Postojne, Trsta, v Bujah in Buzetu. Ivan je bil komandir oddelka minometalcev... Rad bi izvedel, kje živi Franc Berkopec, da bi ga morebiti po 38-ih letih tudi obiskal.

Vabili

Odbor skupnosti borcev Varnostno obveščevalne službe OF za Južno Primorsko vabi borce NOV in prebivalce Brkinov na odkritje spominskega obeležja v spomin na ustanovitev Okrožne komisije VOS-OF za Brkine, ki bo v **nedeljo, 17. maja 1987 ob 15,00 uri na Brezovem brdu**.

Pred odkritjem obeležja bo komemoracija, pred spomenik padlih borcev NOV pa bomo položili vence.

★★★

Odbor skupnosti borcev 18. SNOUB Bazoviške ljubljanskega in drugih območij razen Primorske

vabi

na letni zbor svojih članov, ki bo vabi 19. maja 1987 ob 19. uri v prostorih JLA Ljubljana.

Obenem bomo podelili tudi spominske medalje in listine priznanja borcev, ki jih doslej še niso prejeli in izvolili bomo delegacijo za zbor skupščine brigade, ki bo letos jeseni v Ajdovščini.

Prosimo za številno udeležbo.

tv-15 naš TOVARIŠ

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 – **Časopisni svet TV-15 naš tovariš**: MIRA SVETINA (predsednica); člani: DUŠAN BENKO, RASTKO BRADASKJA, MILAN FILIPČIČ, TONE GOŠNIK, FRANC KONOBELJ, MARIJAN LAH, FRANJO MAROŠEK, IVO OREŠNIK, JOŽE OBLAK, ZORKA PERŠIČ, IVAN REPINC, JOŠT ROLC, VANDA SKODNIK in delegati: LOJZE ERBEŽNIK, RK ZRVS SLOVENIJE, VLADIMIR DEJAN, IS SKUPŠČINE SRS, MARINKA LEVIČNIK, SPIZ SRS

Glavni urednik: ZVONE KRŽIŠNIK; **Odgovorni urednik**: VIKTOR KONJAR; **Novinarji – uredniki**: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino, BOJAN KUNTARIČ – notranja politika; MILENKO STRAŠEK – reportaže; BOJANA ŽOKALJ-JESIĆ – naša organizacija; **Lektorica-redaktorica**: MIRANDA MRČELA; **Tehnični urednik**: DRAGO SETNIČAR; **Tajnica uredništva**: MARA OKORN; **Vodja uprave**: BOJAN ZVONAR; **Telefon uredništva**: 327-780; **Telefon uprave**: 317-049 – **Uprava in naročniški oddelek**: Moše Pijade 24, p. p. 598, 61001 Ljubljana – **Letna naročnina** 4.400 din, posamezna številka v prosti prodaji 100 din – **Tekoči račun**: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov – **Korekture in tisk**: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35